

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulosottokaaren muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulosottokaarta, haastemieslakia, eurooppalaisesta tilivarojen turvaamismääräysmenettelystä annettua lakia ja saamen kielilakia. Laki Valtakunnanvoudinvirastosta ja laki Ahvenanmaan maakunnan maakunnanvoudinvirastosta kumottaisiin.

Ehdotetuilla laeilla toteutettaisiin ulosoton rakenneuudistukseen liittyvät organisaatiomuutokset. Nykyinen ulosottolaitos organisoitaisiin yksiportaiseksi. Keskushallintovirastona toimivasta Valtakunnanvoudinvirastosta ja 22 ulosottovirastosta muodostettaisiin yksi valtakunnallinen virasto, Ulosottolaitos. Ulosottolaitoksella olisi Valtakunnanvoudinvirastoa vastaava, hallinnosta huolehtiva keskushallinto. Ulosottolaitoksen toimipaikoista säädettäisiin nykyistä vastaavasti oikeusministeriön asetuksella. Ulosottolaitosta johtaisi valtakunnanvouti apunaan apulaisvaltakunnanvouti. Heillä olisi ulosottomiehen asema. Ulosottomiesten asemaan itsenäisinä lainkäyttöviranomaisina esityksellä ei olisi vaikutuksia.

Täytäntöönpano jaettaisiin laajaan täytäntöönpanoon, erityistäytäntöönpanoon ja perustäytäntöönpanoon. Perustäytäntöönpano olisi sellaisten maksuvelvoitteiden täytäntöönpanoa, jotka voidaan käsitellä nopeasti, velallista tapaamatta ja lähtökohtaisesti sähköisin menetelmin. Laajan täytäntöönpanon ulosottomiehellä olisi sama toimivalta kuin ulosottomiehellä on voimassa olevan lain nojalla. Erityistäytäntöönpano vastaisi nykyistä ulosoton erikoisperintää.

Laajaa täytäntöönpanoa toimitettaisiin alueellisissa toimintayksiköissä. Aluejaosta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Perustäytäntöönpanoon ja erityistäytäntöönpanoon kuuluvia ulosottoasioita käsiteltäisiin asianomaisessa valtakunnallisessa toimintayksikössä. Oikeusministeriön asetuksella säädettäisiin siitä, minkä toimintayksikön toimintoja kuhunkin toimipaikkaan sijoitetaan. Toimintayksikön päällikkönä olisi johtava kihlakunnanvouti. Tiettyjen erityisosaamista vaativien täytäntöönpanotoimien keskittämisestä tietyille ulosottomiehille voitaisiin säätää valtioneuvoston asetuksella.

Uusi henkilöstöryhmä, ulosottotarkastajat, hoitaisi perustäytäntöönpanoa. Kihlakunnanulosottomiehen ja maakunnanulosottomiehen virkanimikkeet ehdotetaan muutettaviksi ulosottoylikarkastajaksi.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT	5
1 JOHDANTO	5
2 NYKYTILA	5
2.1 Lainsäädännön kehitys.....	5
2.2 Ulosottolaitoksen organisaatio.....	6
2.2.1 Piiriorganisaatio	6
2.2.2 Hallinto-organisaatio.....	6
2.2.3 Henkilöstö- ja virkarakenne sekä kelpoisuusvaatimukset.....	7
2.2.4 Henkilöstömäärä	8
2.3 Ulosottomenettely	8
2.3.1 Ulosoton yleiset periaatteet.....	8
2.3.2 Velalliskohtainen ulosottoasioiden käsittely.....	9
2.3.3 Erikoisperintä	10
2.4 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden lainsäädäntö	10
2.4.1 Ruotsi	10
2.4.2 Viro	12
2.4.3 Saksa	12
2.4.4 Ranska.....	13
2.4.5 Euroopan neuvosto.....	13
2.5 Nykytilan arviointi	13
Organisaatio	13
Ulosottomenettely	14
Määrärahojen kehitys.....	16
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	17
3.1 Tavoitteet	17
3.2 Toteuttamisvaihtoehdot.....	18
3.3 Keskeiset ehdotukset.....	21
3.3.1 Organisaatio	21
3.3.2 Ulosottomenettely	21
3.3.3 Toimivaltainen tuomioistuin ulosottovalitusta koskevassa asiassa.....	23
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	23
4.1 Valtiontaloudelliset vaikutukset ja vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	23
4.2 Vaikutukset velallisten ja velkojien asemaan	24
4.2.1 Ulosottolaitoksen organisaatio	24
4.2.2 Ulosottomenettely	24
4.2.3 Vastaava ulosottomies ja velalliskohtainen käsittely	24
4.2.4 Toimivaltainen tuomioistuin ulosottovalitusta koskevassa asiassa.....	25
4.3 Vaikutukset henkilöstöön.....	25
4.3.1 Ulosottolaitoksen organisaatio	25

4.3.2	Ulosottomenettely	26
4.3.3	Virkarakenne	27
4.3.4	Nimittäminen ja kelpoisuusvaatimukset	27
4.3.5	Velalliskohtainen käsittely ja vastaava ulosottomies	28
4.4	Yhteiskunnalliset vaikutukset	28
5	ASIAN VALMISTELU	29
5.1	Valmisteluvaiheet ja -aineisto	29
5.1.1	Valtakunnanvoudinviraston lainsäädäntötyöryhmän mietintö	29
5.1.2	Pilotoinnit	29
5.2	Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen	31
5.3	Valtakunnanvoudinviraston riskiarviot esityksen vaikutusten toteutuvuudesta	35
	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	39
1	LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	39
1.1	Ulosottokaari	39
1 luku	Yleiset säännökset	39
2 luku	Ulosottooperusteet	50
3 luku	Yleiset menettelysäännökset	50
4 luku	Ulosmittaus	58
10 luku	Itseoikaisu, täytäntöönpanoriita, täytäntöönpanon keskeyttäminen ja hallintokantelu	58
11 luku	Muutoksenhaku ulosottomiehen menettelyyn	59
12 luku	Erinäiset säännökset	61
1.2	Haastemieslaki	61
1.3	Saamen kielilaki	62
1.4	Laki eurooppalaisesta tilivarojen turvaamismääräysmenettelystä	62
2	TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	63
3	VOIMAANTULO	64
4	SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	64
4.1	Ulosottolaitoksen järjestäminen	64
4.2	Kielellisten oikeuksien toteutuminen	66
4.3	Sääntämisenjärjestyksen arviointi	68
	LAKIEHDOTUKSET	69
1.	Laki ulosottokaaren muuttamisesta	69
2.	Laki haastemieslain muuttamisesta	82
3.	Laki saamen kielilain 2 §:n muuttamisesta	84
4.	Laki eurooppalaisesta tilivarojen turvaamismääräysmenettelystä annetun lain muuttamisesta	85
	LIITTEET	87
	RINNAKKAISTEKSTIT	85
1.	Laki ulosottokaaren muuttamisesta	87
2.	Laki haastemieslain muuttamisesta	107
3.	Laki saamen kielilain 2 §:n muuttamisesta	109

4. Laki eurooppalaisesta tilivarojen turvaamismääräysmenettelystä annetun lain muuttamisesta.....	111
ASETUSLUONNOKSET	114
ulosottotoimen hallinnosta	114
ulosottomenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta	117

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Esityksen taustalla on vuosille 2013—2025 laadittu oikeudenhoidon uudistamisohjelma (oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 16/2013). Sen mukaan ulosottolaitos on organisoitava asianmukaisen oikeudenhoidon, täytäntöönpanon tehokkuuden, taloudellisuuden ja tuottavuuden sekä hyvän palvelukyvyn vaatimusten mukaisesti. Tavoitteena tuli olla ulosottolaitoksen taloudellisuuden ja tuottavuuden lisääminen asianosaisten oikeusturvaa vaarantamatta. Oikeusministeriön ja Valtakunnanvoudinviraston välisen kaudelle 2018—2021 laaditun tulostavoiteasiakirjan (OM 35/013/2017) mukaan ulosottolaitoksen tavoitteena vuoteen 2025 on oikeudenmukainen, korkealaatuinen, tehokas ja taloudellinen ulosotto.

Esitys on osa ulosoton rakenneuudistusta. Esityksen keskeisenä tavoitteena on muuttaa ulosottolaitoksen organisaatiota ja toimintaa siten, että se mahdollistaa sopeutumisen myös tulevaisuuden mahdollisiin määrärahalleikkauksiin, menettelyn tehokkuus ja oikeudenhoidon laatu säilyttäen. Esityksellä luotaisiin rakenteet, jotka vastaavat taloudellisiin ja toiminnallisiin haasteisiin myös pitimmällä tähtäimellä. Uudistus pitäisi sisältää monenlaista sopeuttamista. Sen tuloksena työtä tehtäisiin kevyemmässä organisaatorakenteessa, pienemmällä henkilökunnan määrällä mutta tarkoituksenmukaisemmalla henkilöstörakenteella ja tehokkaammilla prosesseilla.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädännön kehitys

Ulosottolainsäädännön kokonaisuudistus toteutettiin neljässä eri vaiheessa, alkaen 1990-luvun puolivälistä ja päättyen vuoden 2008 alussa voimaan tulleen ulosottokaaren (705/2007) säätämiseen.

Kokonaisuudistuksen ensimmäisessä vaiheessa uudistettiin ulosoton organisaatio (L 197/1996). Toinen vaihe koski muun muassa ulosottoperustetta, yleistä menettelyä ja häättöä (L 679/2003). Uudistuksessa ulosottomenettelyä kehitettiin ulosoton asianmukaisuutta, puolueettomuutta ja avoimuutta sekä kuulemista ja päätöksen perustelemista koskevilla säännöksillä sekä säädettiin ulosottoperusteen määräaikaaisuudesta. Uudistus liittyi myös ulosoton tietojärjestelmän käyttöönottoon. Ensimmäisen ja toisen vaiheen välissä toteutettiin lisäksi eräitä kiireellisiä uudistuksia.

Kolmannessa vaiheessa uudistettiin ulosmittausta, myyntiä ja tilitystä koskevat säännökset (L 469/2006). Tavoitteena oli kehittää heikossa taloudellisessa asemassa olevien velallisten vähimmäissuojaa, parantaa yritystoiminnan jatkamisen edellytyksiä ulosotossa ja kehittää huutokaupalle vaihtoehtoisia myyntimuotoja. Lisäksi korostettiin velallisen omatoimisuutta sekä perinnän toteuttamista erilaisin vaihtoehtoisin keinoin, kuten maksusuunnitelmien ja maksusopimusten avulla.

Kokonaisuudistuksen neljännessä vaiheessa kumottiin aikaisempi ulosottolaki ja säädettiin ulosottokaari. Tässä vaiheessa toteutettiin vielä eräitä uudistuksia ja otettiin perussäännökset koskien myöhemmin erikseen lailla perustettavasta ulosoton keskushallintovirastosta.

Ulosottokaarta muutettiin 1.1.2010 voimaan tulleella lailla (521/2009), jolloin siinä muun muassa otettiin huomioon Valtakunnanvoudinviraston perustamisesta aiheutuvat muutostarpeet. Virasto perustettiin samanaikaisesti voimaan tulleella Valtakunnanvoudinvirastosta annetulla lailla (519/2009). Tämän jälkeen ulosottokaaren on tehty vähäisiä muutoksia liittyen muun lainsäädännön uudistamiseen.

Viimeksi ulosottokaarta on muutettu 1.6.2016 voimaan tulleella lailla (323/2016). Yleisiä menettelysäännöksiä muutettiin vastaamaan nykyaikaisen sähköisen asioinnin vaatimuksia. Myyntiä koskevissa säännöksissä otettiin huomioon sähköisessä toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset. Ulosoton kielisääntelyä selkeytettiin.

2.2 Ulosottolaitoksen organisaatio

2.2.1 Piiriorganisaatio

Ulosoton piiriorganisaatiota on uudistettu vuoden 1996 paikallishallintouudistuksesta lähtien, jolloin siirryttiin erilliseen ulosoton organisaatioon ja luovuttiin nimismiesjärjestelmästä ulosoton osalta eräitä Lapin kihlakuntia ja yhtä Kainuun kihlakuntaa lukuun ottamatta. Näissä nimismies toimi edelleen myös ulosottomiehenä ulosottokaaren voimaantumiseen saakka. Ulosottokaaren otettiin myös kihlakunnanvirastoihin perustuvasta järjestelmästä luopumisen seurauksena säännös siitä, että ulosottotoimen paikallisina toimintayksikköinä ovat ulosottovirastot kaikissa piireissä.

Paikallishallintouudistuksen seurauksena ulosottopiirien lukumäärä väheni vuonna 1996 231:stä 70:een. Piirien vähentäminen jatkui, ja oikeusministeriön päätöksillä yhteistoiminta-alueista ulosottopiirien määrä oli vuoteen 2005 mennessä vähentynyt 51:een. Vuoden 2008 alusta tuli voimaan valtioneuvoston asetus ulosottopiireistä (865/2007), jonka nojalla piirien määrä väheni nykyiseen 22:een. Tällä hetkellä ulosottovirastoissa on 22 päätoimipaikan lisäksi 42 sivutoimipaikkaa.

2.2.2 Hallinto-organisaatio

Myös ulosottotoimen hallinto-organisaatio uudistettiin vuonna 1996. Ulosottoviranomaiset ja ulosottotoimen hallinto tulivat kuulumaan kokonaisuudessaan oikeusministeriön hallinnonalaan. Lääninhallituksille aluehallintoviranomaisina erikseen asetuksella säädettiin ulosoton ohjaus-, valvonta- ja muita tehtäviä. Kolmiportainen organisaatio muuttui kaksiporaiseksi vuoden 2010 alussa, kun Valtakunnanvoudinvirasto perustettiin ja lääninhallitukset lakkautettiin. Oikeusministeriölle jäi lähinnä ulosottolaitoksen strateginen suunnittelu ja ohjaus, talousarviosuunnittelu ja säädösvalmistelu.

Valtakunnanvoudinvirastolle kuuluu hallinnollinen ulosottotoimen yleinen johto, ohjaus ja valvonta. Virastolla on vastuu ulosottotoimen operatiivisesta johtamisesta ja kehittämishankkeiden toteutuksesta. Sen tulee huolehtia ulosottolaitoksen operatiivisista hallintotehtävistä, kuten tulosohjauksesta, koulutuksesta ja erilaisista toiminnan tukitehtävistä. Virasto huolehtii myös ulosoton tietojärjestelmän ylläpitämisestä ja kehittämisestä. Virasto voi antaa hallinnollisia määräyksiä. Julkista valtaa se käyttää esimerkiksi kantelu- ja korvausasioissa, mutta se ei ole lainkäyttöelin. Päätökset, jotka koskevat ulosottovirastojen virkoja tekee Valtakunnanvoudinvirasto. Oikeusministeriölle kuuluu palkkaustoimivalta.

Valtakunnanvoudinvirasto toimii asiantuntijaorganisaationa ministeriön ohjaus- ja suunnittelujärjestelmälle, säädösvalmistelulle ja poliittiselle johdolle.

Ulosottokaassa on säännöksiä Valtakunnanvoudinvirastolle kuuluvista tehtävistä. Viraston tulee erityisesti huolehtia ulosottolaitoksen palvelujen alueellisesta saatavuudesta (1:12.1). Saman luvun 24 §:n 1 momentin mukaan virasto huolehtii ulosoton tietojärjestelmän ylläpitämisestä ja kehittämisestä. Virasto voi antaa hallinnollisia määräyksiä (12:2). Lisäksi ulosottokaassa on säännöksiä virastolle kuuluvista yksittäisistä tehtävistä, kuten kihlakunnanvoutien nimittämisestä ja luvan myöntämisestä tietojärjestelmähakijaksi haluaville. Valtakunnanvoudinvirastosta annetun lain 2 §:ään on sisällytetty virastolle kuuluvat muut kuin ulosottokaassa säädetty tehtävät.

2.2.3 Henkilöstö- ja virkarakenne sekä kelpoisuusvaatimukset

Ulosottovirastojen henkilöstö koostuu kihlakunnanvoudeista (Ahvenanmaalla maakunnanvoudista), kihlakunnanulosottomiehistä (Ahvenanmaalla maakunnanulosottomiehistä), ja toimistohenkilöstöstä.

Ulosottomiehinä toimivat johtavat kihlakunnanvoudit, kihlakunnanvoudit, maakunnanvouti sekä kihlakunnan- ja maakunnanulosottomiehet. Kihlakunnanvoudeille kuuluvat ulosoton lainkäyttötehtävät sekä yksikön tai viraston johtotehtävät. Osa lainkäyttötehtävistä kuuluu kihlakunnanvoudin yksinomaiseen toimivaltaan. Johtavat kihlakunnanvoudit ja maakunnanvouti hoitavat ulosottomiehen tehtävien ohella ulosottoviraston päällikön tehtävät. Virastopäällikkö nimittää viraston virkoihin ja virkasuhteisiin alaisensa virkamiehet pois lukien kihlakunnanvoudit, jotka nimittää Valtakunnanvoudinvirasto. Virastopäällikön tehtäviin kuuluvat myös viraston toiminnan johtaminen ja kehittäminen sekä muut paikallisen viraston hallinnolliset tehtävät. Ulosottoviraston päällikön tehtävistä säädetään ulosottoimen hallinnosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1321/2007). Osa kihlakunnanvoudeista toimii oikeusministeriön päätöksellä erikoisperintätehtäviin määrättyinä.

Voutien lisäksi ulosottomiesten tehtäviä hoitavat kihlakunnanvoutien alaisina kihlakunnanulosottomiehet ja maakunnanulosottomiehet. Heille kuuluvat ne tehtävät, jotka kihlakunnanvouti määrää. Käytännössä kihlakunnanulosottomiehet hoitavat varsin itsenäisesti niin sanottuun rooteliinsa kuuluvat täytäntöönpanotehtävät ja asiakaspalvelun. Myös kihlakunnanulosottomiehistä osa toimii erikoisperintätehtäviin määrättyinä. Osa erikoisperintätehtäviin määrättyistä lakimieskoulutuksen saaneista kihlakunnanulosottomiehistä hoitaa tehtävää ylitarkastajan nimikkeellä. Erikoisperintätehtävät ovat määräaikaaisia.

Ulosottoviraston toimistotehtäviä hoitavat viraston päällikön ja toimistopäällikön alaisuudessa henkilöstö, joka koostuu apulaistoitimistopäälliköistä, osastosihteereistä ja perintäsihteereistä. Toimistohenkilöstön keskeisiä tehtäviä ovat kirjaaminen, perinnän tuki, realisoinnin valmistelu tehtävät, ulosoton maksuliikenne, kirjanpito sekä henkilöstö- ja taloushallinnon tehtävät. Toimistohenkilöstöön kuuluviksi luetaan myös tarkastaja -nimikkeellä työskentelevä henkilöstö. Tarkastajia ei ole kaikissa virastoissa ja heidän toimenkuvansa vaihtelevat sisältäen sisäisen tarkastuksen tehtäviä, perintää tukevia selvittelytehtäviä tai yritysvelallisten analysointiin erikoistuneita tehtäviä.

Johtavan kihlakunnanvoudin, kihlakunnanvoudin ja maakunnanvoudin kelpoisuusvaatimuksista säädetään ulosottokaaren 1 luvun 14 §:ssä. Kihlakunnanvoudiksi voidaan nimittää oike-

ustieteen kandidaatin tai oikeustieteen maisterin tutkinnon suorittanut Suomen kansalainen, joka on hyvin perehtynyt ulosottotoimeen tai joka on saavuttanut muissa tehtävissä viran menestyksellisen hoitamisen edellyttämän taidon ja jolla on tehtävään tarvittavat henkilökohtaiset ominaisuudet. Johtavaksi kihlakunnanvoudiksi nimitettävältä edellytetään lisäksi hyvää johtamistaitoa.

Kihlakunnanulosottomiesten kelpoisuusvaatimuksista säädetään ulosottotoimen hallinnosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa. Säännöksen mukaan kihlakunnanulosottomieheksi voidaan nimittää Suomen kansalainen, joka on suorittanut korkeakoulututkinnon, virkaan soveltuvan ammatillisen tutkinnon tai ylioppilastutkinnon, ja jolla on käytännön kokemusta virkaan kuuluvissa tehtävissä tai joka muissa tehtävissä on saavuttanut viran menestyksellisen hoitamisen edellyttämän taidon. Kihlakunnanulosottomiesten koulutustausta on vaihteleva. Kihlakunnanulosottomieheksi rekrytoitavilla uusilla virkamiehillä on lähes poikkeuksetta korkeakoulututkinto.

Toimistohenkilökunnan virkoihin ei ole säädettyjä erityisiä kelpoisuusvaatimuksia. Täytettävien virkojen kulloinkin edellyttämät koulutusvaatimukset, kokemus sekä henkilökohtaiset ominaisuudet riippuvat tehtävän luonteesta. Toimistohenkilöstön koulutustaso on noussut. Käytännössä useimmilla toimistovirkoihin rekrytoitavilla virkamiehillä on korkeakoulututkinto.

Kihlakunnanvoutien ja muiden virkamiesten kielitaitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista säädetään ulosottotoimen hallinnosta annetussa valtioneuvoston asetuksessa. Osalle kihlakunnanvoutia alueilla, joilla on paljon ruotsinkielistä väestöä, on säädetty erityiset kelpoisuusvaatimukset ruotsin kielen taidon osalta.

2.2.4 Henkilöstömäärä

Marraskuussa 2017 ulosottolaitoksessa työskentelevien virkamiesten määrä oli yhteensä 1168. Johtavien kihlakunnanvoutien, maakunnanvoudin ja kihlakunnanvoutien tehtävissä työskentelevien henkilöiden lukumäärä oli 87. Kihlakunnan- ja maakunnanulosottomiehinä työskenteli 505 henkilöä, joista maakunnanulosottomiehiä oli kolme. Toimistotehtävissä työskenteli 526 henkilöä. Valtakunnanvoudinviraston henkilöstömäärä oli 50 henkilöä.

Kesäkuussa 2017 ulosottolaitoksen virkojen määrä oli 1362. Kaikkia virkoja ei niiden vapautuessa ole täytetty uudelleen, millä on osittain vastattu ulosoton määrärahoihin kohdistuneisiin säästövelvoitteisiin. Ulosottolaitoksen henkilötyövuosiarvio vuodelle 2017 oli 1134.

2.3 Ulosottomenettely

2.3.1 Ulosoton yleiset periaatteet

Ulosottomenettelyä ohjaa yleisesti ulosottokaaren 1 luvun 19 §:ssä säädetty asianmukaisuuden vaatimus. Ulosottoviranomaisten tulee toimia virkatehtävissään asianmukaisesti ja puolueettomasti. Ulosottoviranomaisilla on suhteellisen laajat toimivaltuudet, ja he käyttävät täytäntöönpanotehtävissä lain suomaa harkintavaltaa. Asianmukaisuuden vaatimus edellyttää muun muassa sitä, että harkintavaltaa tulee käyttää samankaltaisissa tapauksissa yhdenmukaisin kriteerein. Puolueettomuus taas tarkoittaa sitä, että ulosottomiehen tulee suhtautua tasapuolisesti velalliseen ja velkojaan ja kohdella yhdenvertaisesti velallisen useita eri velkoja.

Ulosotossa pyritään mahdollisimman joutuisaan ja tehokkaaseen täytäntöönpanoon. Nämä periaatteet palvelevat ennen muuta hakijan odotuksia, mutta täytäntöönpanon viipyminen ei usein ole velallisenkaan edun mukaista muun muassa lisääntyvien viivästyskorkojen takia. Ulosottomenettelyn tehokkuudella on myös yleisempää yhteiskunnallista vaikutusta ulosoton uskottavuuden ja luottoyhteiskunnan toimivuuden kannalta.

Tehokkuuteen ei ulosotossa kuitenkaan pyritä keinolla millä hyvänsä, vaan vastapainona täytäntöönpanossa tulee huomioida myös tarkoituksenmukaisuus-, suhteellisuus- ja kohtuullisuusperiaatteet. Suhteellisuusperiaate tarkoittaa sitä, että täytäntöönpanolla ei saa aiheuttaa vastaajalle tai sivulliselle suurempaa haittaa kuin täytäntöönpanon tarkoitus vaatii. Lisäksi täytäntöönpanotoimen tulee olla oikeasuhtainen, mitä ilmentää myös turhan ulosmittauksen kiellto. Ulosmittauksen kohtuullisuus ilmenee useissa ulosottokaaren säännöksissä: ulosmittauskiellot, erottamiset, ulosmittausjärjestys, suojaosuudet ja palkan ulosmittauksen helpotukset, joita ovat muun muassa vapaakuukaudet ja heikentyneen maksukykyyn huomioiminen.

Yhtenä asianmukaisuuden ilmentymänä ulosottokaaren 1 luvun 20 §:ssä on säädetty ulosoton avoimuuden vaatimuksesta. Avoimuus tarkoittaa sitä, että asianosaiselle annetaan riittävästi tietoja silloin, kun niiden antamiselle ei ole estettä. Tietoja on annettava ensinnäkin asianosaisen pyynnöstä, mutta myös omatoimisesti, jos ulosottomies havaitsee tilanteen tätä vaativan. Erityisesti säännöksessä on mainittu velallisen informointi oikeudesta pyytää ulosoton määrän rajoittamista.

Ulosotto käynnistyy vain hakijan hakemuksesta. Hakija voi peruuttaa hakemuksensa sekä pyytää täytäntöönpanon rajoittamista. Ulosottomenettely on virallistoimintoista, jolla tarkoitetaan sitä, että ulosottoprosessi etenee ulosottolähtöisesti, eikä asianosaisilla ole lähtökohtaisesti määräämisvaltaa ulosottomenettelyn kulkuun. Toiseksi virallistoimintoisuuteen liittyy se, että ensisijaisesti ulosottomies hankkii ulosottomenettelyssä tarvittavan selvityksen.

Ulosottoviranomaisella ei ole oikeutta tutkia ulosottoperusteen sisällön oikeellisuutta (tutkimiskielto) materiaalien eikä prosessuaalisten kysymysten osalta. Hakemusvaiheessa ulosottomiehen tutkimisvelvollisuus rajoittuu pääsääntöisesti siihen, onko saatava tai muu oikeus vanhentunut tai muutoin lakannut.

Ulosotossa noudatetaan niin sanottua attraktioperiaatetta, mikä tarkoittaa sitä, että ulosottomies ratkaisee itse täytäntöönpanossa esiin nousevat kysymykset. Tämä koskee sekä ulosotto-oikeudellisia kysymyksiä että aineellisoikeudellisia kysymyksiä.

2.3.2 Velalliskohtainen ulosottoasioiden käsittely

Ulosottoasioita käsitellään ulosottokaaren 3 luvun 13 §:n nojalla velalliskohtaisesti siten, että sama kihlakunnanvouti ja kihlakunnanulosottomies käsittelevät kaikki samaa vastaaja koskevat ulosottoasiat (vastaava ulosottomies). Vastaavalla ulosottomiehellä on toimivalta koko maassa ja hän voi pyytää virka-apua muilta ulosottomiehiltä täytäntöönpanotehtävien hoitamiseen. Lisäksi ulosottomiehillä on oikeus saada virka-apua muilta viranomaisilta. Pääsääntöisesti vastaava ulosottomies määräytyy vastaajan asuin- tai kotipaikan mukaan (3:14).

Sisällytettäessä erityistoimia edellyttäviä ulosottoasioita koskeva säännös ulosottolain 3 luvun 14 §:n 1 momenttiin, sen perusteluissa todettiin eräänä tavoitteena olevan, että myös velalliskohtaisessa järjestelmässä ulosottomiesten olisi mahdollista erikoistua. Säännöksen mukaan erityistoimia edellyttävät ulosottoasiat voitiin keskittää tietyille ulosottomiehille, jotka toimivat silloin vastaavina ulosottomiehinä. Edelleen lainkohdan perusteluista käy ilmi, että tarkoitus oli mahdollistaa ensi sijassa vaikeiden ulosottoasioiden käsittelyn, lähinnä erikoisperinnän, keskittäminen. Kuitenkin myös tietyt erityistoimet, kuten omaisuuden realisoinnit ja hädät, katsottiin voitavan tarvittaessa keskittää tietyille, näihin toimituksiin erikoistuneille ulosottomiehille (HE 216/2001 vp).

Sittemmin momenttiin tehtiin ulosottokaaren säätämisen yhteydessä 1.1.2008 voimaan tullut täsmennys, jonka mukaan erityistoimia edellyttäviä ulosottoasioita hoitava ulosottomies toimii silloin vain ”siltä osin” vastaavana ulosottomiehenä. Täsmennyksellä säädettiin poikkeus velalliskohtaisesta ulosottoasioiden käsittelystä erityistoimia edellyttävän ulosottoasian täytäntöönpanossa. Lainkohdan perusteluissa (HE 83/2006 vp) todetaan: ”Esimerkiksi erikoisperintätoimia voitaisiin suorittaa siihen erikoistuneissa yksiköissä ilman, että kyseisen velallisen kaikkia ulosottoasioita tarvitsee välttämättä keskittää sinne. Jos myöhemmin osa ulosottomiehistä erikoistuu esimerkiksi omaisuuden realisointeihin, se voi tapahtua ilman, että velallisen asioita muutoin tarvitsee keskittää kyseiselle ulosottomiehelle.”

Velalliskohtaisuudesta poikkeamista ei kuitenkaan ole toteutettu erikoisperinnässä, vaan käytännössä on menetelty niin, että kaikki velallisen ulosottoasiat käsittelee sama vastaava ulosottomies. Myöskään ei ole toteutettu muuta erikoistumista, joka olisi merkinnyt poikkeamista velalliskohtaisuudesta.

2.3.3 Erikoisperintä

Ulosotossa käsitellään suuria asiamääriä ja perintäprosessin etenemisen on oltava joutuisaa. Ulosotossa on myös velallisia, joiden varallisuusaseman selvittäminen ja joita koskevien toimenpiteiden tekeminen vaativat erityisen suurta työmäärää. Normaalisissa perintätyössä tällaisten velallisten ulosottoasioiden hoitaminen ei ole ajankäytöllisesti aina tarkoituksenmukaista, mistä syystä ne voidaan siirtää erikoisperinnän hoidettaviksi.

Valtakunnallinen erikoisperintä toimii kuudella erikoisperintäalueella, jotka ovat Etelä-Suomen, Länsi-Suomen, Sisä-Suomen, Itä-Suomen, Pohjanmaan ja Pohjois-Suomen erikoisperintäalueet. Erikoisperintähenkilöstön vahvuus on 7 kihlakunnanvoutia ja 45 kihlakunnanulosottomiestä. Kihlakunnanulosottomiehistä 10 toimii ylitarkastajan nimikkeellä. Toimistopalveluissa erikoisperintä tukeutuu erikoisperintäalueen keskuspaikkana toimivan ulosottoviraston resursseihin.

Erikoisperintä kuuluu niin sanottuihin erityistoimia edellyttäviin ulosottoasioihin (3:14), joiden osalta voidaan käsittelypaikan suhteen tehdä tavallista pitemmälle menevä poikkeaminen asuin- tai kotipaikasta taikka etujen valvontapaikasta (HE 216/2001 vp).

2.4 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden lainsäädäntö

2.4.1 Ruotsi

Ruotsissa täytäntöönpanotehtävät kuuluvat kruununvoutiviranomaiselle (*Kronofogdemyndigheten*). Aiemmin ulosoton keskusviranomaisena toimi veroviranomainen (*Skatteverket*). Vuonna 2008 paikallisista kruununvoutiviranomaisista muodostettiin yksi valtakunnallinen kruununvoutiviranomainen ja ulosotto irrotettiin veroviranomaisen alaisuudesta.

Kruununvoutiviranomaisella on nykyisin toimintoja 36 paikkakunnalla. Kruununvoutiviranomaista johtaa valtakunnanvouti (*Rikskronofogde*), joka vastaa kaikilta osin viranomaisen toiminnasta. Valtakunnanvoudin virka on määräaikainen. Valtakunnanvoudin apuna toimii apulaisvaltakunnanvouti. Valtakunnanvoudin työtä tukee hallituksen nimittämä neuvosto (*Insynsrådet*), jonka tehtävänä on antaa neuvoja virastopäällikölle, mutta neuvostolla ei ole varsinaista päätösvaltaa.

Kruununvoutiviranomaisen organisaatio koostuu hallinnollisista osastoista (oikeudellinen osasto, viestintäosasto, talous- ja henkilöstöosasto sekä it-osasto) sekä täytäntöönpanotehtävistä huolehtivasta tuotanto-osastosta (*Produktionsavdelningen*). Tuotanto-osaston alaisuudessa toimii muun muassa alueellisia täytäntöönpanoyksiköitä, perinnäntukiyksikkö, asiakaspalvelu, tiedoksiantoyksikkö sekä velkajärjestely- ja konkurssivalvontayksikkö.

Täytäntöönpanoasioita on kahdenlaisia: julkisia (*allmänna mål*) ja yksityisiä (*enskilda mål*). Julkiset asiat koostuvat julkisoikeudellisista saatavista, joiden velkoja on valtio tai kunta (esimerkiksi sakot, verot, tullimaksut ja muut julkisten velkojen maksut). Kaikki muut asiat ovat yksityisiä (esimerkiksi maksamattomat elatussaatavat, lainat, vuokrat ja muut maksut).

Muita kruununvoutiviranomaisen tehtäviä ovat summaarinen prosessi (yksinkertaistettu maksamismääräysmenettely), velkajärjestely ja konkurssivalvonta. Summaarisessa prosessissa kruununvoutiviranomainen tuomioistuimen sijasta puolueettomasti päättää velkojan oikeudesta vaatia maksua, häätöä tai oikeutta omaisuuteen. Jos velallinen kiistää vaateen, asia siirretään tuomioistuimen käsiteltäväksi. Jos velkoja on pyytänyt maksamismääräyshakemuksensa asian täytäntöönpanoa, täytäntöönpanoon ryhdytään maksamismääräyksen perusteella, jos velallinen ei vastaa vaateeseen tai myöntää sen.

Tärkeitä päätehtävien tukitoimintoja ovat asiakaspalvelu ja velkaantumista ennaltaehkäisevä toiminta. Asiakaspalvelua hoidetaan keskitetysti asiakaspalvelukeskuksessa (*Kundservice*), joka toimii useammalla paikkakunnalla. Asiakaspalvelu pyritään hoitamaan ensisijaisesti asiakaspalvelussa, ja vasta toissijaisesti varsinaisessa perintäorganisaatiossa.

Kruununvoutiviranomaisen tehtäviä hoidetaan pääosin keskitetysti tai toimintoihin erikoistumisen kautta. Keskittämisen ja erikoistumisen taustalla ovat olleet tehokkuus- ja yhdenmukaisuusnäkökohdat. Keskitettyjä tai erikoistumisen kautta hoidettavia tehtäviä ovat muun muassa summaarinen prosessi, asioiden kirjaaminen, kirjanpito, erikoisperintä, kuolinpesäperintä ja ulkomaanperintä. Keskitettyjä toimintoja hoidetaan joko yhdellä tai useammalla paikkakunnalla.

Täytäntöönpanotehtävien hoidossa sovelletaan velallissovellettua täytäntöönpanoa (*gäldenär-sannpassad verksällighet*), jonka tavoitteena on, että kuhunkin velalliseen suunnataan oikea määrä resursseja ja oikeat perintätoimenpiteet. Velallisia kannustetaan ottamaan itse vastuuta taloudellisesta tilanteestaan.

Täytäntöönpanotehtäviä hoidetaan tiimityönä. Kaikki velallisen ulosottoasiat käsitellään samassa tiimissä. Yksi henkilö käsittelee kaikkia velallisen asioita. Täytäntöönpanon aikana näitä asioita voivat kuitenkin käsitellä tiimin eri jäsenet. Täytäntöönpanotiimi on yhteisesti vastuussa tiimin velallisten ulosottoasioiden käsittelystä. Työnjaosta vastaa tiimin päällikkö. Työnjako voidaan toteuttaa eri tavoin. Se voi perustua esimerkiksi velallisjakoon (esim. elinkeinonharjoittajat, kiinteistön omistavat velalliset).

2.4.2 Viro

Virossa ulosotto toimi yksityistettiin vuonna 2001. Ulosottomiehiltä (*kohtutäitur*) vaaditaan oikeustieteellinen koulutus. Lisäksi heidän tulee hankkia itselleen oikeusministeriön myöntämä toimilupa saadakseen suorittaa täytäntöönpanotehtäviä. Toimilupa on voimassa viisi vuotta kerrallaan, minkä jälkeen se on uusittava. Toimiluvan saatuaan ulosottomiehillä on toimivalta suorittaa ulosmittauksia ja ulosmitatun omaisuuden myyntejä sekä oikeudet päästä tiettyihin omaisuusrekistereihin.

Ulosottomiehet kuuluvat Kodaan, joka on ulosottomiesten kamari. Siihen kuulumisen on pakollista. Kodalle kuuluu koulutuksellisia sekä ulosottomiesten valvontaan ja kurinpitoon liittyviä tehtäviä. Lisäksi Kodan tehtävänä on jakaa eräitä julkisoikeudellisia perintätehtäviä ulosottomiesten hoidettaviksi. Kyse on lähinnä sellaisista veroista, joita verottaja ei itse peri.

Yksityisoikeudellisten tuomioiden perintä tapahtuu siten, että velkoja valitsee ulosottomiehen, jolle antaa toimeksiannon suorittaa täytäntöönpano. Ulosottomiesten välillä vallitsee täten vapaa kilpailu asiakkaita. Ulosottomiesten toimivaltaan kuuluu laiminlyötyjen maksuvelvoitteiden ohella myös muiden yksityisoikeudellisten velvoitteiden, esimerkiksi hädän täytäntöönpano.

2.4.3 Saksa

Saksassa täytäntöönpano-organit jaotellaan neljään ryhmään. Ensimmäisenä mainitaan ulosottomies (*Gerichtsvollzieher, GV*), jonka toimivalta on yleinen. Kaikki täytäntöönpanotoimet, joita ei ole erikseen määrätty tuomioistuimen tehtäväksi, kuuluvat ulosottomiehen tehtäviin. Ulosottomies on itsenäinen, tuomioistuimesta erillinen oikeushallinnon viranomainen.

Toisena ulosotto-organina on täytäntöönpanotuomioistuin, jolla tarkoitetaan normaalia alioikeutta (*Amtsgericht*) tietyissä täytäntöönpanoon liittyvissä tehtävissä. Ulosottoasiat on ohjattu erityiselle tuomioistuimen viranhaltijalle (*Rechtspfleger*), jolta tuomari kuitenkin voi ottaa asian itselleen ratkaistavaksi. Täytäntöönpanoasian käsittelyssä menettelysäännöt poikkeavat normaaleista siviiliprosessisäännöksistä.

Kolmanneksi tuomioistuin on myös normaalissa tuomioistuinominaisuudessaan täytäntöönpanoelin tietyissä tapauksissa.

Neljäntenä ryhmänä ovat muut viranomaiset. Erityisesti kiinteistökirjanpitäjän katsotaan toimivan ulosottoviranomaisena eräissä kiinnitystilanteissa.

Ulosottomies tarvitsee tuomioistuimen päätöksen velallisen saatavien ja muiden varallisuusoi-
keuksien ulosmittaamiseen, suoritus- tai pidättäytymisvelvoitteen täytäntöönpanoon ja kiin-

teistöä koskevaan täytäntöönpanoon, joka suoritetaan pakkohuutokauppalain mukaan. Ulosottomies voi sopia velallisen kanssa pienemmissä erissä tehtävistä maksusuorituksista.

2.4.4 Ranska

Ranskassa yksityisoikeudellisten päätösten täytäntöönpanosta huolehtivat ulosottomiehet (*l'huissier de justice*). Ulosottomiehet ovat oikeusministeriön valvonnan alaisia, mutta he toimivat täytäntöönpanotehtävissä yksityisinä elinkeinonharjoittajina. Heillä on täytäntöönpanotoimien toteuttamista varten tarkoin säännelty ja tiukasti valvotut julkisen vallan toimivaltuudet. Ulosottomies hoitaa irtaimen omaisuuden ulosmittauksen itsenäisesti, mutta ei voi ulosmitata kiinteätä omaisuutta ilman erityistä valtuutusta. Ulosottomiesten alueellinen toimivalta on sama kuin alioikeuden (*Tribunal de Grande Instance*) alueellinen toimivalta. Julkisoikeudellisten saatavien ulosotto ei kuulu ulosottomiehille, vaan valtion perintäviranomaisille.

Ulosottomiehellä tulee olla oikeustieteellinen loppututkinto. Ennen ulosottomiehen tehtävään pääsyä on suoritettava kahden vuoden harjoittelujakso, tai vaihtoehtoisesti opiskeltava alaa koskeva lisäkoulutus, ja läpäistävä *l'huissier de justice* –ammattitutkinto.

2.4.5 Euroopan neuvosto

Euroopan neuvoston ministerikomitea on antanut suosituksen Rec (2013) 17 ”*Recommendation to member states on enforcement*”. Myös Euroopan neuvoston CEPEJ-komitea on antanut hyvää täytäntöönpanoa koskevan oppaan CEPEJ (2015) 10 ”*Good practice guide of enforcement of judicial decisions*”. Suositus ei ole oikeudellisesti velvoittava, mutta sen, samoin kuin CEPEJ:n oppaan asiasisältö on otettu huomioon tämän esityksen valmistelussa.

2.5 Nykytilan arviointi

Organisaatio

Oikeudenhoidon uudistamisohjelman mukaisesti ulosoton rakenneuudistuksen yhteydessä on selvitetty ulosottolaitoksen organisaation uudistustarve. Keskeistä oli selvittää, millaisessa organisaatiossa tulevaisuuden ulosottomenettely on taloudellisinta, tuottavinta ja tehokkainta samalla asianosaisten oikeusturvasta huolehtien.

Nykyisen organisaation vahvuuksina voidaan pitää kaksiportaisen ulosottolaitoksen selkeyttä. Lainkäyttötehtävät kuuluvat ulosottoviranomaisille ja hallintotehtävät Valtakunnanvoudinvirastolle. Täytäntöönpano-organisaatio on maantieteellisesti kattava, minkä johdosta velalliset ovat lähellä paikallisia ulosottoviranomaisia. Tämä mahdollistaa paikallisesti joustavan toiminnan ja nopean reagoinnin.

Heikkoutena nykyorganisaatiossa voidaan puolestaan pitää yhden tai kahden kihlakunnanvoudin virastoja, joita edelleen on 22 ulosottoviraston joukossa. Virastojen suurehkosta määrästä taas seuraa, ettei täytäntöönpano aina ole valtakunnallisesti yhtenäistä, koska virastoilla on erilaisia menettelytapoja. Eri virastoissa ulosoton asianosaisia ei välttämättä kohdella samanlaisissa asioissa samalla tavalla. Henkilöstö on lisäksi jakaantunut monissa virastoissa useisiin eri toimipaikkoihin siten, että yksiköt ovat epätarkoituksenmukaisen pieniä ja haavoittuvia. Virastoissa tehdään suuri määrä päällekkäistä työtä, erityisesti hallinnon puolella. Kul-

lakin virastolla on oma budjettinsa ja oma henkilöstöhallintonsa. Sen lisäksi laki velvoittaa jokaisen viraston laatimaan lukuisan määrän erilaisia organisaatiokohtaisia suunnitelmia.

Nykyisen kaltainen hajautettu organisaatio on omiaan hankaloittamaan johtamista, toiminnan organisointia ja sen yhtenäisyyttä, tarkoituksenmukaista työnjakoa sekä työmäärän tasaista jakautumista.

Ulosottomenettely

Ulosottomenettely on tällä hetkellä tehokasta ja tuottavaa johtuen sitä hyvin tukevasta lainsäädännöstä, toimivasta tietojärjestelmästä ja tiedonsaannin helpottumisesta, kehittyneistä ja enenevästi automatisoiduista työmenetelmistä, toteutetuista organisaatiomuutoksista sekä motivoituneesta henkilöstöstä. Ulosottolaitoksen perintätulos on usean vuoden ajan ylittänyt miljardin euron rajan. Vuonna 2016 valtiolle tilitettiin noin 420 miljoonaa euroa. Velallisilta ja velkojilta ulosottomaksuista annetun lain (34/1995) nojalla perittävien, valtiolle tilitettävien ulosottomaksujen määrä on viimeisen kymmenen vuoden aikana ollut runsaat 7 prosenttia ulosoton perintätuloksesta. Vuonna 2016 ulosottomaksutuloja kertyi noin 78,8 miljoonaa euroa, joka oli laskennallisesti 79,5 prosenttia ulosottolaitoksen toimintamenoista.

Ulosottomaksutulot ja ulosottolaitoksen toimintamenot (EUR), indeksikorjattu (2016 = 100)								
	Ulosottomaksutulot (EUR)*	Muutos edellisestä vuodesta	Toimintamenot (EUR)**	Muutos edellisestä vuodesta	Maksutulot, prosenttia toimintamenoista	Maksutulot, prosenttia perintätuloksesta	Perintätulos (1000 EUR)	Muutos edellisestä vuodesta
2007	58 327 762	-5,6 %	98 934 341	-4,6 %	59,0 %	7,3 %	798 902	3,8 %
2008	55 624 626	-4,6 %	100 281 462	1,4 %	55,5 %	7,2 %	772 683	-3,3 %
2009	57 766 661	3,9 %	101 560 416	1,3 %	56,9 %	7,2 %	807 581	4,5 %
2010	68 008 969	17,7 %	103 231 088	1,6 %	65,9 %	7,4 %	913 521	13,1 %
2011	72 540 489	6,7 %	103 434 319	0,2 %	70,1 %	7,3 %	993 377	8,7 %
2012	73 362 441	1,1 %	103 855 532	0,4 %	70,6 %	7,1 %	1 036 420	4,3 %
2013	77 003 566	5,0 %	104 190 403	0,3 %	73,9 %	7,4 %	1 043 612	0,7 %
2014	78 594 951	2,1 %	103 623 729	-0,5 %	75,8 %	7,4 %	1 059 828	1,6 %
2015	78 838 188	0,3 %	101 075 490	-2,5 %	78,0 %	7,2 %	1 094 259	3,2 %
2016	78 750 211	-0,1 %	99 096 812	-2,0 %	79,5 %	7,2 %	1 071 223	-2,1 %

*Sisältää ulosottomaksujen lisäksi myös muut tulot kuten kaupanvahvistusmaksut.
 **Toimintamenoihin sisältyy vuodesta 2016 alkaen myös ulosoton rakenneuudistushankkeen suunnittelua ja toimenpanoa varten perustettu URA-hanketoimisto.

Vireille tulleiden asioiden määrä on viime vuosina ollut noin 2 600 000—3 000 000. Ulosotovelallisten määrä oli vuonna 2016 noin 550 000, joista luonnollisia henkilöitä oli hieman alle 500 000.

Vireille tulleet, käsitellyt ja vuoden lopussa vireillä olleet asiat yhteensä						
	Vireille tulleet asiat	Muutos edellisestä vuodesta	Käsitellyt asiat	Muutos edellisestä vuodesta	Vuoden lopussa vireillä olleet asiat	Muutos edellisestä vuodesta
2007	2 595 040	16,8 %	2 615 050	17,1 %	1 328 167	-1,2 %
2008	2 395 534	-7,7 %	2 438 123	-6,8 %	1 276 163	-3,9 %
2009	2 579 773	7,7 %	2 497 178	2,4 %	1 359 100	6,5 %
2010	2 708 749	5,0 %	2 657 354	6,4 %	1 416 092	4,2 %
2011	2 973 163	9,8 %	2 788 076	4,9 %	1 610 223	13,7 %
2012	2 991 761	0,6 %	2 939 129	5,4 %	1 666 304	3,5 %
2013	3 076 596	2,8 %	3 007 941	2,3 %	1 738 125	4,3 %
2014	2 717 278	-11,7 %	2 827 783	-6,0 %	1 675 345	-3,6 %
2015	2 597 301	-4,4 %	2 745 709	-2,9 %	1 574 347	-6,0 %
2016	2 709 317	4,3 %	2 640 955	-3,8 %	1 637 162	4,0 %

Ulosottovelallisten lukumäärät vuoden aikana								
	Luonnolliset henkilöt lkm	Muutos edellisestä vuodesta	Oikeushenkilöt lkm	Muutos edellisestä vuodesta	Velalliset yhteensä lkm	Muutos edellisestä vuodesta	Luonnollisten henkilöiden osuus velallisista	Oikeushenkilöiden osuus velallisista
2007	463 045	5,1 %	48 906	-2,3 %	511 951	4,3 %	90,4 %	9,6 %
2008	455 520	-1,6 %	46 767	-4,4 %	502 287	-1,9 %	90,7 %	9,3 %
2009	457 435	0,4 %	50 624	8,2 %	508 059	1,1 %	90,0 %	10,0 %
2010	459 311	0,4 %	53 592	5,9 %	512 903	1,0 %	89,6 %	10,4 %
2011	470 803	2,5 %	55 049	2,7 %	525 852	2,5 %	89,5 %	10,5 %
2012	475 484	1,0 %	52 648	-4,4 %	528 132	0,4 %	90,0 %	10,0 %
2013	483 961	1,8 %	54 347	3,2 %	538 308	1,9 %	89,9 %	10,1 %
2014	481 157	-0,6 %	54 890	1,0 %	536 047	-0,4 %	89,8 %	10,2 %
2015	485 306	0,9 %	55 116	0,4 %	540 422	0,8 %	89,8 %	10,2 %
2016	496 492	2,3 %	53 853	-2,3 %	550 345	1,8 %	90,2 %	9,8 %

Ulosoton varsinaiset täytäntöönpanotehtävät voidaan karkeasti ottaen jakaa asiantuntijatyöhön, rutiini- ja tukityöhön sekä tietojärjestelmän tekemään työhön. Osa täytäntöönpanotehtävistä on hyvin summaarisia ja toisaalta osa niistä vaatii erityistä asiantuntemusta. Valtaosa perintätuloksesta kertyy toistuvaistulon kuten palkan ulosmittauksesta, maksusuunnitelmista sekä maksukehotuksen avulla pääsääntöisesti vähän selvitystä vaativista ja automatisoiduista toimenpiteistä. Omaisuuden myynnistä, joka vaatii erityistä asiantuntemusta, kertyi vuonna 2016 noin 72 miljoonaa euroa. Oikeudenhoidon uudistamisohjelman mukaisesti ulosoton rakenneuudistuksessa on selvitetty erilaisissa täytäntöönpanoasioissa tarvittava menettely ja sen edellyttämä henkilöstörakenne. Selvityksessä todettiin, että työketjujen ja työnjaon uudelleenarvioinnin osalta oleellista on se, millaista osaamista kukin työtehtävä edellyttää.

Kihlakunnanulosottomiesten palkkauksessa noin kolmasosa palkasta tulee perimispalkkioina. Ne määräytyvät velallisten maksujen mukaan. Vaikka järjestelmä kannustaa hyviin työsuorituksiin, lainkäyttötoiminnassa on periaatteellisesti ongelmallista, että toimitusmiehen oma

palkkaus määräytyy osaksi sen mukaan, minkälaisia ratkaisuja hän tekee. Käytetty maksukehotuksen laji, maksujen ajankohta ja jaksotus, velallisille annetut vapaakuukaudet, lykkäykset palkanulosmittaukseen työttömyysjakson johdosta tai pidätyksen alentaminen sairauden tai muun syyn perusteella palkanulosmittauksessa vaikuttavat toimitusmiehen oman palkkauksen suuruuteen.

Ulosottoasioiden lisääntyminen johtaa kihlakunnanulosottomiesten palkkauksen nousemiseen riippumatta yleisestä palkkakehityksestä ja on työnantajan näkökulmasta ennakoimatonta. Palkka kasvaa paljolti tietotekniikkaan tehtyjen investointien vuoksi. Palkkiot ohjaavat nykyisellään toimintaa rutiiniperintään. Tällä hetkellä kihlakunnanulosottomiehen keskipalkka on noin 5 200 euroa vaihteluvälin ollessa noin 4 000—8 000 euroa kuukaudessa.

Perittyjen rahasaatavien kertymistavat									
	Auto- maattinen maksu- kehotus	Räättä- löity maksu- kehotus	Maksu- suunni- telma	Palkan tai eläkkeen ulosmittaus	Elinkeino- tulon, saa- tavan tai muu ulos- mittaus	Veronpa- lautuksen ulosmittaus	Pankkiti- lin ulos- mittaus	Omai- suuden reali- sointi	Muu ker- tymistapa
2007	7 %	16 %	7 %	28 %	7 %	5 %	0 %	1 %	30 %
2008	6 %	17 %	8 %	30 %	7 %	6 %	0 %	3 %	23 %
2009	6 %	16 %	8 %	30 %	9 %	6 %	0 %	3 %	20 %
2010	6 %	17 %	9 %	29 %	10 %	6 %	0 %	4 %	18 %
2011	7 %	17 %	11 %	30 %	10 %	5 %	0 %	4 %	16 %
2012	7 %	16 %	10 %	32 %	10 %	6 %	0 %	5 %	14 %
2013	6 %	17 %	9 %	32 %	11 %	6 %	2 %	5 %	12 %
2014	6 %	18 %	9 %	32 %	10 %	5 %	4 %	6 %	10 %
2015	6 %	17 %	8 %	32 %	9 %	5 %	4 %	7 %	12 %
2016	7 %	18 %	8 %	33 %	9 %	5 %	4 %	7 %	9 %
Erikoisperinnän euromääräinen tulos sisältyy yllä ilmoitettuun prosenttijakaumaan. Se oli noin 3,5 % koko ulos- ottolaitoksen perintätuloksesta vuonna 2016. Tieto pankkitilien ulosmittauksesta on saatavilla vuodesta 2013 alkaen (tätä ennen sisältyy luokkaan muu kerty- mistapa)									

Määrärahojen kehitys

Kun rakenneuudistus vuonna 2012 käynnistettiin, ulosoton määrärahoihin kohdistuva säästövelvoite oli noin 8 miljoonaa euroa. Ulosoton toimintaa on sen jälkeen sopeutettu pienentyneisiin määrärahakehyksiin ja henkilökuntaa on vähennetty. Vähennys on pääosin toteutettu jättämällä täyttämättä eläköitymisen kautta vapautuneita virkoja, mitä voidaan hyödyntää myös tulevina vuosina.

65 vuoden iän saavuttavat vuosina 2016-2020, ulosottovirastot yhteensä				
	Kihlakunnanvoudit	Kihlakunnanulosottomiehet	Toimistohenkilöstö	Yhteensä
2016	10	14	21	45
2017	2	20	11	33
2018	3	22	29	54
2019	2	22	29	53
2020	5	26	29	60
2016 - 2018 yhteensä	15	56	61	132
2016 - 2020 yhteensä	22	104	119	245

Lisäksi virkoja on täytetty määräaikaista. Lokakuussa 2017 ulosottolaitoksessa oli vakinaisia virkamiehiä 959. Määräaikaista virkamiehiä oli 405, joista 201:llä oli vakinainen taustavirka ulosottolaitoksessa ja 204:lla ei ollut vakinaista taustavirkaa ulosottolaitoksessa.

Edellä todetusta huolimatta menojen sopeuttamistarve on edelleen suuri. Ottaen huomioon jo tehdyt sopeutustoimet ja tällä hetkellä tiedossa olevat lisäsäästötarpeet menotasoa tulisi vuoteen 2023 mennessä edelleen alentaa 8—10 miljoonaa euroa nykytasoon verrattuna. Laskelmassa on huomioitu, että oikeusministeriön ja valtiovarainministeriön välisessä yhteistyöpöytäkirjassa (Yhteistyöpöytäkirja tuottavuutta lisäävästä hankkeesta 16.10.2015, OM 19/042/2015) on edellytetty, että tuottavuushyötynä ulosottolaitoksen määrärahoista vähennetään 0,5 milj. euroa vuonna 2020, 1,0 milj. euroa vuonna 2021 ja 4 milj. euroa vuonna 2022. Kokonaislaskelmat tarkentuvat, kun palkkakustannukset ovat virkaehtosopimusten tekemisen jälkeen tarkemmin laskettavissa ja mahdollisia uusia kehyspäätöksiä tehdään.

Lähes kaikki säästöt on saatava palkkauskustannuksista. Ulosottolaitoksen menoista palkkakustannuksia on noin 80 prosenttia. Muista menoeristä ei säästöjä juurikaan ole saatavissa. Jos palkkakustannuksissa ei saada rakenteiden ja työnjaon uudistusten kautta säästöjä, ne on otettava nykyrakenteesta, mikä merkitsisi edelleen merkittävää virkojen vähenemistä. Henkilöstöresurssi on jo tällä hetkellä niin alhainen, että monin paikoin on vaikeuksia selviytyä nykyisistä asiamääristä. Vaativampiin tehtäviin ja asioiden tutkimiseen jää vähemmän aikaa. Tämä on omiaan vaarantamaan asianosaisten, erityisesti velkojien oikeusturvaa.

Rakenneuudistukselta edellytetään varautumista vastaamaan myös tulevaisuuden säästövelvoitteisiin. Se ei onnistu ilman merkittäviä rakenteellisia uudistuksia. Näitä uudistuksia tarvitaan toiminnan turvaamiseen, koska säästövelvoitteita ei voida toteuttaa pelkästään virkoja vähentämällä.

3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET

3.1 Tavoitteet

Esitys on osa ulosoton rakenneuudistusta. Ehdotetuilla säännöksillä toteutettaisiin oikeudenhoidon uudistamisohjelmassa asetettuja tavoitteita keventämällä organisaatorakenteita ja uudistamalla henkilöstörakenteita. Keskeisenä tavoitteena on sopeuttaa ulosottolaitoksen toimin-

tamenot valtiontalouden kehysrahoituksen edellyttämälle tasolle. Rakenneuudistuksen tulisi vastata tiedossa olevien kehysleikkausten lisäksi myös tulevien vuosien menopaineisiin.

Tavoitteena on lisätä ulosottomenettelyn taloudellisuutta, tuottavuutta ja laatua. Täytäntöönpanon laadun parantamiseksi tavoitteena erityisesti on saavuttaa suurempi yhdenmukaisuus käytännön menettelytavoissa ja lainkäyttöratkaisuissa, mikä puolestaan edistäisi oikeusvarmuutta. Ulosottomiesten työajasta kuluu noin 70—80 prosenttia vaativampien ulosottoasioiden käsittelyyn, joita puolestaan on noin 20—30 prosenttia asioista. Näin ollen noin 70—80 prosenttia ulosottoasioista hoidetaan massaluontoisesti summaarisessa menettelyssä. Tällöin asianosaisten oikeusturvan ja yhdenvertaisuuden kannalta on tärkeää, että menettelyt ovat mahdollisimman yhdenmukaisia. Taloudellisuuden ja tuottavuuden edistämiseksi tavoitteena on mahdollistaa työtaakan tasaamista valtakunnallisesti sekä vapauttaa kihlakunnanulosottomiesten työaikaa vaativampien asioiden käsittelemiseen. Ulosottoasioiden käsittelyketjuja kehitettäisiin jakamalla täytäntöönpanotehtäviä uudella tavalla eri henkilöstöryhmille asian laadun ja vaativuuden mukaan.

Ulosottokaaren säätämisen yhteydessä muutettiin ulosottopiirejä koskevia säännöksiä siten, että voitiin muodostaa suurempia paikallisyksiköitä. Silloin todettiin (HE 83/2006 vp), että piirikoon suurentaminen lisää mahdollisuuksia erikoistumiseen. Ulosottolaitoksen valtakunnallisessa organisaatiossa voitaisiin tehtävien tarkoituksenmukaisilla järjestelyillä erikoistumista hyödyntäen paitsi lisätä osaamista ja laatua, myös edistää yhdenmukaisuutta, tehostaa toimintaa ja saavuttaa kustannussäästöjä. Tavoitteena on luoda rakenteet, jotka paremmin tukisivat henkilöstön erityisosaamisen syventämistä.

Esityksen tavoitteena on myös vähentää toiminnan haavoittuvuutta henkilöstövoimavarojen pienentyessä.

Esityksessä pyritään turvaamaan kielellisten oikeuksien toteutuminen uudessa organisaatiossa.

Uudistus toteutettaisiin asiakaslähtöisesti. Oikeusministeriö seuraisi uudistuksen taloudellisia vaikutuksia perintätulokseen ja julkisen talouden perintätulokseen vuoden 2022 loppuun erityisen tarkasti ja siitä raportoitaisiin asianmukaisesti.

3.2 Toteuttamisvaihtoehdot

Tulevaisuuden ulosotto-organisaation muodostamista on rakenneuudistuksen valmistelun yhteydessä selvitetty kolmen vaihtoehdoisen mallin pohjalta. Ensimmäisenä vaihtoehtona oli, että lakkautettaisiin nykyisistä 22 ulosottovirastosta ne virastot, joissa on 1—2 kihlakunnanvoutia. Toisessa vaihtoehdossa oli noin 6—11 ulosottovirastoa. Kolmantena vaihtoehtona oli siirtä yhteisen valtakunnalliseen ulosottovirastoon, jonka toimialueena olisi koko maa.

Ensimmäisessä vaihtoehdossa tämän hetkisistä ulosottovirastoista lakkautettaisiin 1—2 kihlakunnanvoutin virastot, jolloin jäljelle jäisi edelleen 18 ulosottovirastoa. Tämä vähentäisi pieniin virastoihin liittyvää haavoittuvuutta eli käytännössä sidonnaisuutta yksittäisiin virkamiehiin. Tämän hetken ulosotto-organisaation heikkouteen eli eri virastoissa tehtävän hallinnon päällekkäisyyteen tällä vaihtoehdolla ei olisi kuitenkaan mainittavaa vaikutusta, koska kullakin virastolla on hallinnon suhteen eri laeissa asetettuja velvoitteita, jotka niiden on täytettävä. Myöskään erääksi menettelylliseksi tavoitteeksi asetettu henkilöstön mahdollisuus erikoistua ei toteutuisi parhaalla mahdollisella tavalla, koska monet virastot olisivat edelleen verrattain

pieniä. Selvitystyössä nähtiin tämän vaihtoehdon mahdollisuudet vähentää olemassa olevan organisaation heikkouksia varsin vähäisinä. Muutos olisi vähäinen ja sen säästövaikutukset samoin.

Toisena vaihtoehtona tarkasteltiin ulosotto-organisaation muodostumista noin 6—11 ulosottoviraston pohjalle. Mallina olivat ulosoton nykyiset erikoisperintäalueet ja esimerkiksi poliisin aluejako. Tällöin virastot olisivat edelliseen vaihtoehtoon verrattuna jo suurempia, mikä mahdollistaisi henkilöstön erikoistumisen. Samoin työmäärien perusteella mahdollisesti tapahtuva virkojen lakkauttaminen tai siirtäminen toiselle paikkakunnalle olisi joustavampaa kuin usean viraston mallissa, mistä voisi olla saatavissa virkarakenteeseen liittyviä säästöjä. Tässäkään mallissa ei kuitenkaan olisi mahdollista poistaa hallintoon liittyviä päällekkäisyyksiä viraston käsitteeseen liittyvien lakisääteisten tai hallinnollisten velvoitteiden vuoksi.

Kolmantena vaihtoehtona tarkasteltiin mahdollisuutta siirtyä yhden ulosottoviraston malliin. Tämän vaihtoehdon eduiksi katsottiin toiminnan vapaamman organisoinnin, resurssien joustavan hyödyntämisen koko viraston käyttöön esimerkiksi vapautuvien virkojen siirtojen muodossa, toiminnallisten muutosten keskitetyn toteuttamisen sekä käytäntöjen yhtenäistämisen. Yhden viraston malli ei muodostaisi rajoitteita esimerkiksi valtakunnallisten työpinojen käytönotolle.

Vertailtaessa 6—11 viraston mallia ja yhden viraston mallia katsottiin, että yhden viraston malli ilman virastorajoja rajoittaisi vähiten ulosottomenettelyn järjestämistä. Yhden viraston organisaatio verrattuna usean viraston rakenteeseen mahdollistaisi täytäntöönpanomenettelyjen joustavamman järjestämisen, poistaisi parhaiten toimintojen päällekkäisyyksiä ja olisi säästövaikutuksiltaan edullisin.

Toimintamäärärahojen vähennyksiin vastaamiseksi on rakenneuudistuksen vaihtoehdoksi esitetty jatkamista nykyisellä henkilöstörakenteella täytäntöönpanotehtäviä jakamatta ja toteuttaa säästöt lähinnä vähentämällä henkilöstöä luonnollisen poistuman kautta sekä automatisointia samalla edistämällä.

Valtakunnanvoudinvirastosta saadun tiedon mukaan ulosottovirastoissa saavuttaa 65 vuoden iän ajanjaksolla 2017—2021 yhteensä 196 henkilöä. Heistä 11 on kihlakunnanvousteja, 86 kihlakunnanulosottomiehiä ja 99 toimistohenkilöä. Valtakunnanvoudinvirasto on arvioinut, että esimerkiksi 10 miljoonan euron säästö merkitsisi ulosoton palkkakustannusrakenteen keskiarvoilla laskettuna yli sadan kihlakunnanulosottomiehen viran vähennystä ja vastaavaa vähennystä myös toimistossa, eli käytännössä eläköitymiset tulisi hyödyntää täysimääräisesti. Tätä kuitenkaan ei nykyrakenteilla voida toteuttaa tuottavuutta ja työn laatua olennaisesti heikentämättä eikä asianosaisten oikeusturvaa vaarantamatta. Seurauksena olisi tällöin myös valtiolle velkojana tilitettävien ulosottokertymien ja ulosottomaksutulojen väheneminen.

Kihlakunnanulosottomiesten virkojen vähentämisellä heidän palkkauksensa nousisi nykyisellä palkkarakenteella entisestään. Säästöjä saataisiin vain peruspalkan kustannuksissa. Perimispalkkiot jaettaisiin jäljelle jäävien virkamiesten kesken. Toimistohenkilöstöä tarvittaisiin enemmän täytäntöönpanon tukitehtäviin, mikä vähentäisi toimistotehtäviin käytettävissä olevia resursseja.

Ulosottolaitoksen on pystyttävä vastaamaan, ei vain tällä hetkellä tiedossa oleviin kehyspäättöksiin, vaan myös tulevaisuuden mahdollisiin määrärahaleikkauksiin. Toiminnan tehokkuu-

den ja laadukkaan oikeudenhoidon ylläpitäminen ja edistäminen jatkossakin edellyttää kokonaisvaltaista rakenneuudistusta. Tämä tarkoittaa myös täytäntöönpano-organisaation ja ulosottoasioiden käsittelyketjun uudistamista sekä näiden edellyttämän henkilöstörakenteen muodostamista. Tarvitaan rakenteita, jotka vastaavat taloudellisiin ja toiminnallisiin haasteisiin myös pitemmällä tähtäimellä.

Edellä sanotuista syistä esityksessä on päädytty ehdottamaan täytäntöönpanon jakamista täytäntöönpano- ja selvitystehtävien laajuuden suhteen kolmeen prosessiin: perustäytäntöönpanoon, laajaan täytäntöönpanoon ja erityistäytäntöönpanoon. Perustäytäntöönpanossa perinnässä käsiteltäisiin rutiiniluotoisia ja vähän harkintavaltaa sisältäviä tehtäviä ja laajassa täytäntöönpanossa vaativampia ja enemmän harkintavaltaa sisältäviä tehtäviä. Erityistäytäntöönpano vastaisi nykyistä ulosoton erikoisperintää.

Perustäytäntöönpanon tehtävät olisivat vaativuustasoltaan alhaisempia kuin laajan täytäntöönpanon tehtävät. Tehtävien vaativuustasojen erilaisuus on tullut esiin myös Valtakunnanvoudinviraston aloitteesta käynnistetyissä ulosottomenettelyn jakamista kokeilleissa piloteissa mukana olevien ulosottomiesten arvioissa. Pilotoinneista saadun kokemuksen pohjalta on nähtävissä pilotoitujen menettelymallin tuomat tehokkuushyödyt nykyiseen täytäntöönpanomenettelyyn verrattuna. Pilotoinnit osoittivat, että virkatehtävät on määriteltävä valtakunnallisella tasolla selkeästi. Koska perustäytäntöönpano on massaluontoista menettelyä, on tarkoituksenmukaista, ettei perustäytäntöönpano jakaudu osaksi laajan täytäntöönpanomenettelyn alueellista organisaatiota suuren esimiesvoutimäärän alaisuuteen. Tämä olisi perustäytäntöönpanon yhtenäisyyden ja velallisten ulosottoasioiden yhdenmukaisen käsittelyn kannalta parempi vaihtoehto. Valtakunnallisessa yksikössä työtehtävät voitaisiin tasata ulosottomiesten kesken heidän sijaintipaikastaan riippumatta.

Valtakunnanvoudinvirasto on ulosoton keskushallintoviranomainen. Esityksessä ehdotetaan Valtakunnanvoudinvirastosta annetun lain kumoamista. Osana Ulosottolaitosta sen keskushallinto hoitaisi jatkossa keskushallintoviraston tehtäviä, mutta kokonaisuutena Ulosottolaitos olisi lainkäyttöviranomainen. Sen johtosuhteet vastaisivat lähtökohdiltaan nykyistä yksittäistä ulosottovirastoa. Ulosottovirastoa vastaavasti se olisi myös päällikkövirasto. Tällöin olisi johtamisen vaikuttavuuden kannalta perusteltua, että ulosottomenettelyyn liittyvien käytäntöjen yhdenmukaisuutta Ulosottolaitoksessa valvoisi päällikkövirkamiehenä ulosottomies. Hänen toimivaltansa ei poikkeaisi siitä valvontatoimivallasta, mikä on tällä hetkellä ulosottoviraston päälliköllä. Siihen ei kuuluisi puuttumista yksittäiseen asiaan liittyviin oikeus- ja näyttökysymyksiin eikä itsenäisen ja riippumattoman lainkäyttäjän ratkaisutoimintaan. Oikeus- ja näyttökysymyksissä lainkäytön yhtenäisyyttä ohjaavat muutoksenhaun kautta tuomioistuimet, viime kädessä korkein oikeus ennakkoratkaisuillaan (LaVL 9/1998 vp s. 6). Voidaan todeta, että tuomioistuimissa päällikkötuomarin tehtäväksi on asetettu valvoa oikeusperiaatteiden soveltamisen ja laintulkinnan yhdenmukaisuutta tuomioistuimen ratkaisuisissa. Säännös tästä sisältyy tuomioistuinlain (673/2016) 8 luvun 2 §:n 1 momenttiin. Saman luvun 6 §:n nojalla osaston johtajalla on vastaava valvontavelvollisuus osastonsa ratkaisuisissa.

Rakenneuudistus pitää sisällään monenlaista sopeuttamista. Rakenteiden uudistamisen rinnalla erityisesti automaatiota on lisättävä ja sähköisiä asiointipalveluja kehitettävä. Uudistusten tuloksena työtä tehtäisiin kevyemmässä organisaatorakenteessa, pienemmällä henkilökunnan määrällä mutta tarkoituksenmukaisemmalla henkilöstörakenteella sekä tehokkaimmilla ja taloudellisemmilla menettelyillä. Vaihtoehtona rakenneuudistukselle olisi, että toimintamäärärahojen entisestään pienentyessä jouduttaisiin henkilöstöä vähentämään hallitsemattomasti.

3.3 Keskeiset ehdotukset

3.3.1 Organisaatio

Kaksiportaisesta ulosotto-organisaatiosta luovuttaisiin. Nykyisin keskushallintotasolla olevan operatiivisen johdon ja ohjauksen tehtävät siirrettäisiin perustettavaan uuteen virastoon. Valtakunnanvoudinvirastosta ja 22 ulosottovirastosta muodostettaisiin yksi oikeusministeriön hallinnonalaan kuuluva valtakunnallinen virasto, Ulosottolaitos. Oikeusministeriöllä säilyisi ulosottotoimen strateginen suunnittelu ja ohjaus, talousarviosuunnittelu ja säädösvalmistelu.

Valtakunnanvoudinvirastolle kuuluvat operatiivisen johdon ja ohjauksen tehtävät siirrettäisiin lainkäyttöorganisaation hallintoa keskitetyksi hoitavalle Ulosottolaitoksen keskushallinnolle. Ulosottolaitosta johtaisi valtakunnanvouti apunaan apulaisvaltakunnanvouti. Heillä olisi ulosottomiehen asema.

Ulosottolaitoksessa olisi laajan täytäntöönpanon alueelliset toimintayksiköt sekä perustäytäntöönpanon ja erityistäytäntöönpanon valtakunnalliset toimintayksiköt. Ulosottolaitoksen paikallisista toimipaikoista säädettäisiin nykyistä vastaavasti oikeusministeriön asetuksella. Oikeusministeriön asetuksella säädettäisiin myös siitä, minkä toimintayksikön toimintoja kussakin toimipaikassa on. Uusi ulosottomiehen aseman omaava henkilöstöryhmä, ulosottotarkastajat, käsittelevät perustäytäntöönpanon ulosottoasiat.

Nykyisissä 22 ulosottovirastossa päällikköinä toimivat ulosottomiehet johtavan kihlakunnanvoudin ja Ahvenanmaan maakunnassa maakunnanvoudin virkanimikkeellä. Virastojen päälliköt vastaavat virastojensa toiminnallisesta tuloksellisuudesta ja hallinnosta sekä hoitavat samalla lähes poikkeuksetta myös lainkäyttöasioita. Johtavien kihlakunnanvoutien alaisina toimivat kihlakunnanvoudit hoitavat toimivaltaansa kuuluvat lainkäyttötehtävät riippumattomina lainkäyttöviranomaisina. Myös kihlakunnanulosottomiehet ja maakunnanulosottomiehet käyttävät varsin itsenäistä harkintavaltaa hoitaessaan heille määrättyjä täytäntöönpanotehtäviä. Luovuttaessa kaksiportaisesta ulosotto-organisaatiosta ei näitä toimivaltasuhteita olisi tarkoitus muuttaa. Asiallisesti Ulosottolaitoksen lainkäyttöorganisaation toimivaltasuhteet järjestettäisiin vastaamaan yksittäisen ulosottoviraston toimivaltasuhteita. Samalla tavoin kuin ulosottovirasto, olisi Ulosottolaitos luonteeltaan lainkäyttövirasto.

Esityksessä ehdotetaan, että valtakunnanvoudilla ja apulaisvaltakunnanvoudilla olisi kelpoisuus ulosoton toimitustehtäviin. He olisivat ulosottomiehiä. Tässä ominaisuudessa ja Ulosottolaitoksen johtavina virkamiehinä heiltä edellytettäisiin oikeustieteen ylempää korkeakoulututkintoa ja erinomaista perehtyneisyyttä ulosottotoimeen.

3.3.2 Ulosottomenettely

Esityksessä ehdotetaan, että täytäntöönpano jaetaan laajaan täytäntöönpanoon, perustäytäntöönpanoon ja erityistäytäntöönpanoon.

Perustäytäntöönpano olisi sellaisten maksuvelvoitteiden täytäntöönpanoa, jotka voidaan käsitellä nopeasti, velallista tapaamatta ja lähtökohtaisesti sähköisin menetelmin. Laajan täytäntöönpanon toimitusmiehellä, ulosottoylitarkastajalla, olisi sama toimivalta kuin kihlakunnanulosottomiehellä on voimassa olevan lain nojalla. Erityistäytäntöönpano vastaisi nykyistä erikoisperintää.

Sama ulosottomies käsitelisi velallisen kaikki ulosottoasiat. Velallisen ulosottoasioita käsiteltäisiin joko perustäytäntöönpanossa tai laajassa täytäntöönpanossa sen mukaan, minkä laajuisia ja tyyppisiä toimenpiteitä täytäntöönpano edellyttää. Valintaan vaikuttaisi velan määrä sekä täytäntöönpanon laji, esimerkiksi maksuvelvoitteen täytäntöönpano, häätö tai turvaamistoimi. Perustäytäntöönpanossa käsiteltäisiin vain maksuvelvoitteiden täytäntöönpanoa ja laajassa täytäntöönpanossa kaikkia täytäntöönpanolajeja. Yrittäjävelallisten ulosottoasioiden käsittely tapahtuisi laajassa täytäntöönpanossa.

Käytännössä velallisista suurimman osan ulosottoasiat käsiteltäisiin perustäytäntöönpanossa. Perustäytäntöönpanossa ulosottomiehet hoitaisivat niiden velallisten asioita, joiden velat tulevat tulopohjaselvityksen perusteella maksetuiksi kohtuullisessa ajassa. Valtakunnanvoudinviraston pilotoinneissa kohtuullisen ajan rajana on pidetty kuutta kuukautta. Vuonna 2016 luonnollisista henkilöistä 64 prosentilla oli ulosotossa velkaa alle 5 000 euroa ja 72 prosenttia ulosottoasioista käsiteltiin alle kuudessa kuukaudessa. Jos perinnän aikana velalliselle tulee uusia ulosottoasioita, joiden velkamäärä on niin suuri, etteivät ne tule loppuun maksetuiksi kuudessa kuukaudessa, velallisen ulosottoasiat siirrettäisiin laajaan täytäntöönpanoon. Jos velallisella on täytäntöön pantavana ainoastaan suppean ulosoton asioita, velallisen ulosottoasiat käsiteltäisiin ilman aikarajoitusta perustäytäntöönpanossa.

Laajassa täytäntöönpanossa olisivat vain ne velalliset, joiden ulosottoasioiden täytäntöönpano edellyttää ulosottoselvitysten tekemistä, kiinteän ja irtaimen omaisuuden ulosmittausta ja myyntiä, sekä muun omaisuuden selvittelytoimia. Yksi peruste laajalle täytäntöönpanolle on velallisen velkojen kokonaismäärä. Pilottien yhteydessä on arvioitu, että laajaan täytäntöönpanoon voisivat automaattisesti siirtyä sellaiset velalliset, joiden velkasaldo on yli 4 000 euroa. Samoin velalliset, joilla on täytäntöön pantavana muu kuin maksuvelvoite, esimerkiksi häätö tai turvaamistoimi, käsiteltäisiin laajassa täytäntöönpanossa. Kun laajaa täytäntöönpanoa edellyttäneet toimenpiteet on tehty ja velallisella on edelleen velkaa jäljellä, velallinen joko todettaisiin varattomaksi tai siirrettäisiin perustäytäntöönpanoon toistuvaistulon ulosmittauksen jatkamiseksi.

Ulosoton tietojärjestelmää, Uljasta, on kehitetty ja kehitetään sen toimivuuden turvaamiseksi laajassa täytäntöönpanossa ja perustäytäntöönpanossa. Tietojärjestelmä tukisi menettelyä muun muassa siirtämällä velallisen ulosottoasiat automaattisesti tai ehdottamalla niitä siirrettäväksi toiseen menettelyyn. Esimerkiksi jos perustäytäntöönpanossa olevalle velalliselle tulisi vireille häätöasia, tietojärjestelmä voisi siirtää tai ehdottaa siirtämistä laajaan täytäntöönpanoon. Tietojärjestelmään on mahdollista myös määritellä euroraja, jonka ylittyessä velallisen ulosottoasiat siirrettäisiin automaattisesti laajaan täytäntöönpanoon. Siirrot on mahdollista toteuttaa siten, että joko automaattisiirto tai ulosottotarkastajan tekemä siirtopäätös tulevat ulosottoylitarkastajan tietoon samalla hetkellä, kun siirto tapahtuu. Tietojärjestelmään voidaan myös luoda seuranta, jossa se ehdottaa määritellyn määräajan jälkeen tarkistamaan, onko tarpeen siirtää velallinen laajaan täytäntöönpanoon. Täten voitaisiin turvata se, ettei velalliselle mahdollisesti tullut uusi ulosmittauskelpoinen omaisuus, muu kuin toistuvaistulo, jää huomaamatta.

Samaa velallista koskevien ulosottoasioiden käsittely yhteisesti useampien ulosottomiesten kesken perintäryhmänä olisi mahdollista. Perintäryhmällä tarkoitetaan ulosottoasioita yhteistyössä käsittelevien ulosottotarkastajien tai ulosottoylitarkastajien ryhmää. Kun vastaajan ulosottoasiat käsitellään perintäryhmässä, yksi ryhmän toimitusmiehistä olisi vastaavana ulosottomiehenä. Hänellä olisi kokonaisvastuu vastaajan kaikista ulosottoasioista.

Valtioneuvoston asetuksella erikseen säädettäviä, erityisosaamista vaativia täytäntöönpanotoimia voitaisiin keskittää tietyille ulosottomiehille, jotka toimisivat silloin vain niiltä osin vastaavina ulosottomiehinä. Säännöksen tarkoitus olisi mahdollistaa täytäntöönpanotehtävien tarkoituksenmukainen hoitaminen niin, ettei kaikkia ulosottomiehiä tarvitsisi kouluttaa erityisosaamista vaativiin asioihin. Lakiin otettaisiin nimenomainen säännös, jonka mukaan keskitettäessä täytäntöönpanoa toimintayksiköihin tai muutoin tietyille ulosottomiehille, on huolehdittava siitä, että vastaajan asiointi- ja vaikutusmahdollisuudet tulevat asianmukaisesti turvatuiksi.

Esityksessä ehdotetaan, että ammattimaista perintätoimintaa harjoittavan henkilön sekä julkisyhteisön olisi toimitettava ulosottohakemus käyttäen sähköisiä menetelmiä joko ulosoton sähköisen asiointipalvelun kautta tai tietojärjestelmähakijana. Säännöksellä pyritään lisäämään sähköistä asiointia ja vähentämään aikaa vievää manuaalista hakemusten käsittelyä ulosottovirastoissa.

3.3.3 Toimivaltainen tuomioistuin ulosottovalitusta koskevassa asiassa

Esityksessä ehdotetaan, että muutoksenhakuforum määräytyisi samalla tavoin riippumatta siitä, missä täytäntöönpanossa muutoksenhaun kohteena oleva päätös olisi tehty. Pääsääntönä olisi ulosottoasian vastaajana olevan luonnollisen henkilön osalta hänen kotipaikkansa tai vakituinen asuinpaikkansa ja oikeushenkilön osalta tämän kotipaikka tai paikka, josta hallintoa hoidetaan.

4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET

4.1 Valtionaloudelliset vaikutukset ja vaikutukset viranomaisten toimintaan

Organisaatiomuutoksen ja tehtävien uudelleen jakamisen ohella, osana rakenneuudistusta, on tarkoitus uudistaa ulosottolaitoksen palkkausjärjestelmät. Sähköisten ja automatisoitujen perintätehtävien siirtämisellä perustäytäntöönpanoon voitaisiin ohjata Ulosottolaitoksen palkkausrakennetta vastaamaan tehtävien laatua ja vaativuutta sekä vähentää palkkakustannuksia. Säästötavoitteiden toteutuminen on pääosin riippuvainen siitä, millaisiksi uudet palkkausrankenteet muodostuvat. Muissa menoissa voidaan saada vähäisiä säästöjä mm. postituskulujen alenemisessa ja toimitilakustannuksissa.

Siirtymällä yhden viraston ulosotto-organisaatioon, keskittämällä toimintoja ja muokkaamalla virkarakennetta voidaan henkilöstöresurssit saada nykyistä tehokkaammin ja joustavammin käyttöön. Nykyisten säästövelvoitteiden edellyttämiä välttämättömiä henkilöstövähennyksiä on osana ulosoton rakenneuudistusta jo toteutettu hyödyntämällä luonnollista henkilöstöpoistumaa. Henkilöstövähennyksiin tulee varautua myös tulevina vuosina. Kokonaisuudessaan ulosoton rakenneuudistuksen arvioidaan mahdollistavan noin 150—200 henkilötyövuoden vähennykset.

Vuonna 2016 runsaan miljardin euron perintätuloksesta noin 420 miljoonaa euroa tilitettiin valtiolle. Ulosoton fiskaalisen merkityksen vuoksi sen tuloksellisuus tulee hankkeessa turvata. Täytäntöönpanotehtävien jakamista perustäytäntöönpanoon ja laajaan täytäntöönpanoon on osana uudistuksen valmistelua pilotoitu kolmessa ulosottovirastossa. Pilottien perusteella ei ole nähtävissä, että perinnän uudelleen järjestelyllä olisi heikentävää vaikutusta perintätulokseen. Siirtymävaiheen aikana on kuitenkin mahdollista, että toimintamenot väliaikaisesti nou-

sevat ja perintätulos laskee. Menojen nousua voivat aiheuttaa henkilöstörakenteen ja toimipaikkaverkoston sopeuttaminen uuteen organisaatioon. On mahdollista, että tuona aikana Ulosottolaitoksen taloutta voivat rasittaa myös palkkausratkaisuihin liittyvät menot.

Oikeusministeriö ja valtiovarainministeriö ovat arvioineet vuonna 2015 (oikeusministeriön ja valtiovarainministeriön välinen yhteistyöpöytäkirja tuottavuutta lisäävästä hankkeesta 16.10.2015, OM 19/042/2015), että rakenneuudistuksen toteuduttua kokonaishankkeen lopullinen nettosäästö olisi noin 14,5 miljoonaa euroa sen hetkiseen kulutasoon verrattuna. Säästöjen arvioidaan toteutuvan täysimääräisinä vuodesta 2022 alkaen. Tuottavuussäästöjen saavuttaminen täysimääräisenä edellyttää rakenneuudistushankkeen toteuttamista kokonaisuudessaan, ICT:n kehittämistä, organisaatiomuutoksia ja työnkulkujen uudistamista tähän liittyvine palkkausratkaisuineen.

Esityksellä olisi vaikutuksia pääosin vain ulosottolaitoksen organisaatioon ja ulosottoviranomaisten sisäiseen toimintaan.

4.2 Vaikutukset velallisten ja velkojien asemaan

4.2.1 Ulosottolaitoksen organisaatio

Ulosottopiirijaosta luovuttaisiin ja siirryttäisiin valtakunnalliseen virastoon. Siirtymisellä yhden viraston organisaatioon ei olisi merkittävää vaikutusta ulosoton velallisten ja velkojien asemaan. Ulosoton palveluita tarjottaisiin tulevaisuudessakin koko maan kattavassa toimipaikkaverkostossa. Lisäksi rakenneuudistushankkeen yhteydessä on tarkoitus huomattavasti laajentaa ulosoton sähköisiä asiointipalveluita.

Yhden viraston organisaatiossa voitaisiin toimintatapoja yhtenäistää helpommin kuin nykyisessä organisaatiomallissa. Yhden viraston organisaatiossa voitaisiin keskittää tehtäviä sekä vastata joustavasti henkilöstöressurssien muutostarpeisiin. Tämä mahdollistaisi nykyistä enemmän myös erikoistumista ammatillista erityisosaamista vaativiin tehtäviin. Näillä keinoilla lisättäisiin ulosoton asianosaisten yhdenvertaista kohtelua ja tehostettaisiin toimintaa.

4.2.2 Ulosottomenettely

Esityksen mukaan täytäntöönpano jaettaisiin laajaan täytäntöönpanoon, perustäytäntöönpanoon ja erityistäytäntöönpanoon. Laajaa täytäntöönpanoa toimittavat ulosottomiehet erikoistuisivat enemmän selvitystyötä edellyttävien ulosottoasioiden hoitamiseen, mikä tehostaisi vaativissa ulosottoasioissa täytäntöönpanoa. Perustäytäntöönpanon keskittämisellä voitaisiin yhtenäistää massaluonteisten ulosottoasioiden käsittelyä ja siten osaltaan edistää oikeusvarmuutta. Siirtymävaiheen aikana on mahdollista, että perintätulos saattaa laskea ennen kuin uusi täytäntöönpanomenettely on vakiintunut.

4.2.3 Vastaava ulosottomies ja velalliskohtainen käsittely

Ehdotetulla täytäntöönpanon jaottelulla ei muutettaisi velalliskohtaista käsittelyä eikä vastaavan ulosottomiehen periaatetta. Velallisen asioita käsiteltäisiin kokonaisuutena kussakin täytäntöönpanomenettelyssä. Velallisen ulosottoasiat voitaisiin käsitellä myös perintäryhmässä. Perintäryhmään kuuluva ulosottomies toimisi velallisen vastaavana ulosottomiehenä ja vastaisi velallisen ulosottoasioiden kokonaistilanteen hallinnasta.

Laajassa täytäntöönpanossa vastaava ulosottomies määräytyisi nykyistä vastaavasti pääsääntöisesti vastaajan koti- tai asuinpaikan taikka toimipaikan mukaan. Täytäntöönpano tapahtuisi asianomaisen laajan täytäntöönpanon alueellisen toimintayksikön sanotulla tavalla määrätyvässä toimipaikassa.

Perustäytäntöönpanon ja erityistäytäntöönpanon vastaavan ulosottomiehen määräytyminen ei olisi riippuvainen vastaajan asuin- tai kotipaikan taikka toimipaikan sijainnista. Myös valtioneuvoston asetuksella säädettyjä erityisosaamista vaativia täytäntöönpanotoimia voitaisiin keskittää tietyille ulosottomiehille vastaavan ulosottomiehen määräytymisperusteista riippumattomasti. Velallisella ei näissä tapauksissa aina välttämättä olisi, maantieteellisistä etäisyyksistä johtuen, käytännön mahdollisuutta päästä tapaamaan vastaavaa ulosottomiestä henkilökohtaisesti. Ulosoton rakenneuudistushankkeessa käyttöön otettavat sähköiset asiointipalvelut tulevat lisäämään velallisten mahdollisuuksia seurata ulosottoasioidensa tilannetta ja hoitaa asioitaan sähköisesti. Lisäksi heillä olisi mahdollisuus asioida henkilökohtaisesti missä tahansa Ulosottolaitoksen toimipaikassa, jättää sinne asiakirjoja tai keskustella päivystävän ulosottomiehen kanssa. Heille voitaisiin myös tarvittaessa järjestää mahdollisuus asioida vastaavan ulosottomiehen kanssa puhelimitse tai muun sähköisen yhteyden avulla.

4.2.4 Toimivaltainen tuomioistuin ulosottovalitusta koskevassa asiassa

Muutoksenhakuforum määräytyisi samalla tavoin riippumatta siitä, missä täytäntöönpanossa muutoksenhaun kohteena oleva päätös olisi tehty. Pääsääntönä olisi ulosottoasian vastaajana olevan luonnollisen henkilön osalta hänen kotipaikkansa tai vakituinen asuinpaikkansa ja oikeushenkilön osalta tämän kotipaikka tai paikka, josta hallintoa hoidetaan.

4.3 Vaikutukset henkilöstöön

4.3.1 Ulosottolaitoksen organisaatio

Esityksen mukaan ulosottopiirijaosta luovuttaisiin ja nykyisistä 22 ulosottovirastosta ja Valtakunnanvoudinvirastosta muodostettaisiin valtakunnallinen virasto, Ulosottolaitos. Rakenneuudistus on tarkoitus toteuttaa siten, ettei uudistuksen voimaan tullessa tästä johtuvasta syystä irtisanota vakinaisessa virassa olevia virkamiehiä.

Tehtävien siirroissa noudatettaisiin valtion virkamieslainsäädäntöä. Organisaatiouudistuksessa olisi kysymys valtion toimintojen uudelleen järjestelystä, johon sovellettaisiin virkamieslain 5 a—5 c (1548/2011) pykälää. Pääsääntönä olisi, että virat ja niihin nimitetyt virkamiehet siirtyisivät tehtäviensä mukana uuteen organisaatioon. Vakinaiset virkamiehet siirtyisivät vakinaisina virkamiehinä ja määräaikaiset virkamiehet määräaikaisina virkamiehinä, jos määräaikaisen virkasuhteen kesto ulottuu lain voimaantulon jälkeiseen aikaan. Lokakuussa 2017 ulosottolaitoksessa oli vakinaisia virkamiehiä 959. Määräaikaisia virkamiehiä oli 405, joista 201:llä oli vakinainen taustavirka ulosottolaitoksessa ja 204:lla ei ollut vakinaista taustavirkaa ulosottolaitoksessa.

Virkamieslain 5 a §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa virkojen siirtäminen ei edellyttäisi virkamiehen suostumusta, jos virka siirtyy virkamiehen oman työssäkäyntialueen sisällä tai hänen työssäkäyntialueelleen. Työssäkäyntialueella tarkoitetaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain (916/2012) 1 luvun 9 §:n mukaista aluetta. Henkilön työssäkäyntialue ulottuu 80 kilometrin etäisyydelle hänen tosiasiallisesta asuinpaikastaan.

Mikäli nykyisiä tehtäviä vastaavia tehtäviä ei riittäisi kaikille virkamiehille, voitaisiin tehtävien täyttämiseksi uudessa organisaatiossa käynnistää ilmoittautumismenettely. Muutoksen kohteeksi joutuvan henkilöstön asemaan sovellettaisiin valtiovarainministeriön päätöksiä henkilöstön asemasta muutostilanteissa sekä oikeusministeriön henkilöstöpoliittisia periaatteita muutostilanteissa. Muun muassa muutoksesta aiheutuvat työmatkapidennykset korvattaisiin henkilöstölle oikeusministeriön päätöksen mukaisesti. Valtion virka- ja työehtosopimuksen alalekirjoittamispöytäkirjassa on määräyksiä palkkatason turvaamisesta tehtävien vaativuuden muuttuessa.

Ulosottovirastojen ja Valtakunnanvoudinviraston virat muuttuisivat Ulosottolaitoksen yhteisiksi viroiksi. Henkilöstön asemasta valtakunnallisessa Ulosottolaitoksessa ei ole tarpeen säätää virkamieslaista poikkeavasti.

Esitys antaisi mahdollisuuden Ulosottolaitoksen johdolle tehdä uudessa organisaatiossa erikseen päätöksiä henkilöstön sijoittumisesta sen mukaan, miten sijoittuminen luo parhaimmat edellytykset toiminnan johtamiselle. Tässä arvioinnissa päätöksiin vaikuttavia seikkoja tulisi olla toiminnan yhtenäisyys, tehokkuus ja taloudellisuus sekä turvallisen työympäristön ylläpitäminen. Samalla olisi kiinnitettävä huomiota siihen, että oikeusministeriön asetuksella säädettyissä toimipaikoissa on saatavilla riittävästi ulosoton palveluja.

Nykyisten säästövelvoitteiden edellyttämät välttämättömät henkilöstövähennykset on jo suurelta osin toteutettu hyödyntämällä luonnollista henkilöstöpoistumaa.

Valtakunnanvoudinvirastoa perustettaessa asetettiin tavoitteeksi luoda operatiivinen johtoyksikkö, joka edustaisi valtakunnan huippuosaamista ulosottoasioissa. Enemmistöltä sen viranhaltijoista katsottiin edellytettävän vähintään hyvää ”voutitason” ammattitaitoa ja kokemusta, mieluiten kuitenkin erinomaista ulosotto-toimen tuntemusta (HE 46/2009 vp). Keskushallinnon virkamiesten ulosoton asiantuntijuuden ja käytännön kokemuksen vaatimus korostuu nykyisten Valtakunnanvoudinvirastolle kuuluvien hallinnollisten tehtävien siirtyessä osaksi valtakunnallista lainkäyttöorganisaatiota.

4.3.2 Ulosottomenettely

Laajassa täytäntöönpanossa voitaisiin panna täytäntöön kaikkia ulosottokaaren 1 luvun 1 ja 2 §:ssä tarkoitettuja velvoitteita ja turvaamistoimia, ja sitä toimittaisivat ulosottoylitarkastajat eli nykyiset kihlakunnanulosottomiehet sekä kihlakunnanvoudit. Laajassa täytäntöönpanossa ja erityistäytäntöönpanossa toimivien ulosottoylitarkastajien toimivaltuudet vastaisivat nykyisten kihlakunnanulosottomiesten toimivaltuuksia.

Perustäytäntöönpano olisi uusi menettelymuoto, jossa toimitettaisiin massaluontoista maksuvelvoitteiden täytäntöönpanoa tapauksissa, joissa velat kertyvät kohtuullisessa ajassa. Edellytyksenä olisi myös, ettei olisi tarpeen ulosmitata sellaista omaisuutta, joka tulee muuttaa rahaksi. Perustäytäntöönpanoa toimittaisi uusi virkamiesryhmä ulosottotarkastajat (Valtakunnanvoudinviraston arvion mukaan noin 180 virkaa), sekä heidän esimiehinään johtava kihlakunnanvoudi ja kihlakunnanvoudit.

Täytäntöönpanon jako tarkoittaisi sitä, että ulosottoylitarkastajat voisivat laajassa täytäntöönpanossa keskittyä vaativampiin ja laajempaa tutkintaa edellyttäviin ulosottoasioihin, realistavan omaisuuden ulosmittauksiin ja myyntiin sekä paikkasidonnaisiin täytäntöönpanotoimiin

(esimerkiksi häätöjen täytäntöönpano). Velalliset, joiden ulosottoasiat ovat rutiiniluontoisempia ja vähemmän selvittelytyötä vaativia, olisivat pääsääntöisesti perustäytäntöönpanossa.

Tällä hetkellä määräaikaissa virkasuhteissa olevilla virkamiehillä, sekä kihlakunnanulosottomiehillä että kelpoisuusvaatimukset täyttävillä toimistohenkilöillä, olisi mahdollisuus haakeutua uusiin perustäytäntöönpanon virkoihin.

4.3.3 Virkarakenne

Esityksessä ehdotetaan, että valtakunnanvouti ja apulaisvaltakunnanvouti olisivat ulosottomiehiä. Heillä olisi lainkäyttäjän asema, kuten on muillakin oikeuslaitokseen kuuluvilla lainkäyttöviranomaisten päälliköillä. Käytännössä valtakunnanvoudilla ja apulaisvaltakunnanvoudilla olisi mahdollisuus osallistua toimitusmiestehtäviin vain hallinnollisen johtamisen niin salliessa. Heillä ei olisi oikeutta puuttua alaistensa yksittäisiin lainkäyttöratkaisuihin. Heidän valtuutensa vastaisivat nykyisten ulosottovirastojen päälliköiden toimivaltaa virastojensa ohjauksessa.

Esityksen mukaan kihlakunnanvoutien ja maakunnanvoudin alaisina toimisivat ulosottoylitarkastajat ja ulosottotarkastajat. Kihlakunnanulosottomiehet siirtyisivät ulosottoylitarkastajien virkoihin. Maakunnanulosottomiehen virkanimikkeestä luovuttaisiin, ja kaikki laajaa täytäntöönpanoa toimittavat ulosottomiehet toimisivat ulosottoylitarkastajan nimikkeellä. Tarkoitus on, että ulosottotarkastajien virat uusina virkoina tulisivat yleisesti haettaviksi.

Ulosottolaitoksen keskushallinnossa hallintovirkamiehinä olisi, kuten Valtakunnanvoudinvirastossa nykyään, johtavia hallintovoutteja ja hallintovoutteja esimies- ja asiantuntijatehtävissä.

Ulosottolaitoksessa on eri tehtävissä myös muuta virkasuhteista henkilöstöä. Voimassa olevaan lakiin ei sisälly toimistohenkilökunnan asemaan liittyviä säännöksiä. Säännösten sisällyttäminen lakiin ei ole perusteltua nykyään. Ulosottokaari säätelee täytäntöönpanomenettelyä sekä ulosottomiesten toimivaltaa ja asemaa.

4.3.4. Nimittäminen ja kelpoisuusvaatimukset

Esityksessä ehdotetaan, että valtakunnanvoudin viran ohella myös apulaisvaltakunnanvoudin, johtavan kihlakunnanvoudin ja johtavan hallintovoudin virat täytettäisiin viiden vuoden määräajaksi. Virkojen määräaikaaisuudella pyritäisiin varmistamaan johtamisen tehokkuus ja laatu, kun johdon kykyä ja tehtäviä voitaisiin määräajoin tarkastella. Virkaa hoitanut voitaisiin valita määräaikaiseen virkaan uudelleen. Virkojen määräaikaaisuus ei koskisi nykyisiä viranhaltijoita. Nykyiset virat ja niihin nimitetyt virkamiehet siirtyisivät tehtävien mukana uuteen organisaatioon virkamieslain nojalla.

Valtakunnanvoudin ja apulaisvaltakunnanvoudin kelpoisuusvaatimukset vastaisivat asiallisesti voimassa olevia, Valtakunnanvoudinvirastosta annetussa laissa olevia valtakunnanvoudin kelpoisuusvaatimuksia. Heidät nimittäisi tasavallan presidentti.

Johtavien kihlakunnanvoutien ja kihlakunnanvoutien kelpoisuusvaatimukset vastaisivat voimassa olevia kelpoisuusvaatimuksia. Heidät nimittäisi valtakunnanvouti.

Johtavien hallintovoutien ja hallintovoutien kelpoisuusvaatimuksista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Nykyisin heidän kelpoisuusvaatimuksistaan säädetään laissa valtakunnanvoudinvirastosta. Heidän kelpoisuusvaatimuksiinsa ei esitetä muutoksia.

Kuten kihlakunnanulosottomiesten kelpoisuusvaatimuksista ja nimittämisestä nykyisin, myös ulosottoylitarkastajien ja ulosottotarkastajien osalta näistä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. On tarkoitus, että ulosottoylitarkastajan kelpoisuusvaatimukset koulutuksen osalta olisivat korkeammat kuin nykyisin kihlakunnanulosottomiehellä. Ne eivät kuitenkaan koskisi lain voimaan tullessa kihlakunnanulosottomiehen vakinaisessa virassa olevia virkamiehiä. Ne eivät myöskään koskisi määräaikaisia virkamiehiä, jos määräaikaisen virkasuhteen kesto ulottuu lain voimaantulon jälkeiseen aikaan.

4.3.5 Velalliskohtainen käsittely ja vastaava ulosottomies

Esityksessä ehdotetaan säilytettäväksi velalliskohtainen käsittely ja vastaavan ulosottomiehen periaate. Rajoitetun poikkeamisen velalliskohtaisesta käsittelystä mahdollistaisi ehdotettu erityistoimien täytäntöönpanoa koskeva säännös. Esityksessä ehdotetaan myös, että samaa vastaaja koskevia ulosottoasioita voitaisiin käsitellä yhteistyössä perintäryhmässä. Tämä mahdollistaisi erikoistumista perintäryhmän sisällä. Myös perintäryhmässä asianomaisen kihlakunnanvoudin lisäksi yksi ulosottoylitarkastaja tai ulosottotarkastaja toimisi vastaavana ulosottomiehenä ja vastaisi velallisen ulosottoasioiden kokonaishallinnasta.

4.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Esityksessä on kysymys organisaatiouudistuksesta, jolla olisi vaikutuksia ensi sijassa ulosottolaitoksen sisällä.

Massaluonteisten ulosottoasioiden käsittelyn keskittämällä voitaisiin yhtenäistää ulosottomenettelyä ja täten edistää oikeusvarmuutta. Laajan täytäntöönpanon ulosottomiehet voisivat keskittyä vaativampien ja enemmän aikaa vievien asioiden käsittelyyn, jolloin voidaan odottaa perintätuloksen paranevan myös kyseisen kaltaisissa asioissa. Yleisellä tietoisuudella perinnän tehostumisesta ja erityistäytäntöönpanon toimintayksikön muodostamisesta Ulosottolaitokseen olisi vaikuttavuutta maksulaiminlyöntien ennaltaehkäisyssä ja maksumoraalin ylläpitämisessä. Hallinnollisten toimintojen, kuten esimerkiksi rahaliikenteen keskittäminen helpottaisi ulosoton hakijoiden yhteydenpitoa ulosottoon.

Sillä, että ulosottolaitoksesta muodostettaisiin yksi viranomainen ja että toimintoja voitaisiin järjestää nykyistä joustavammin koko maan alueella, voitaisiin parantaa kielivähemmistöihin kuuluvien henkilöiden palvelua. Puhelimitse tai muutoin sähköisesti toteutettavaa asiakaspalvelua on tarkoitus kehittää siten, että tällaista asiakaspalvelua on nykyistä paremmin saatavilla.

5 ASIAN VALMISTELU

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

5.1.1 Valtakunnanvoudinviraston lainsäädäntötyöryhmän mietintö

Oikeusministeriö antoi Valtakunnanvoudinvirastolle toimeksiannon valmistella ulosottotoimen rakenneuudistusta taloudellisen tuottavuuden parantamiseksi vaarantamatta kuitenkaan asianosaisten oikeusturvaa. Toimeksianto perustui Valtakunnanvoudinvirastolle asetettuihin tulostavoitteisiin ja Oikeudenhoidon uudistamisohjelmaan vuosille 2013—2025.

Valtakunnanvoudinvirasto asetti 19.1.2016 työryhmän valmistelevaan ulosottotoimen rakenneuudistusta varten tarvittavia lainmuutoksia. Lainsäädäntötyöryhmässä oli Valtakunnanvoudinviraston ja ulosottomiesten edustuksen lisäksi jäsenet oikeusministeriön lainvalmistelu- ja oikeushallinto-osastoilta. Työryhmän kokoonpanoon kuului myös asiantuntijajäsen 10.11.2016 saakka.

Työryhmän tehtävänä oli valmistella rakenneuudistuksen vaatimat säännösehdotukset, jotka liittyvät ulosoton organisaatioon ja virkarakenteeseen sekä näistä johtuviin välttämättömiin ulosottomenettelyä koskeviin muutoksiin. Työryhmä luovutti mietintönsä (Valtakunnanvoudinviraston julkaisuja 2017:2) 15.5.2017. Mietintö on laadittu hallituksen esityksen muotoon. Siihen liittyy yksi eriyvä mielipide.

Mietinnön keskeiset ehdotukset ovat ulosottotoimen organisoiminen yhden viraston mallin mukaisesti sekä täytäntöönpanon jakaminen laajaan täytäntöönpanoon, perustäytäntöönpanoon ja erityistäytäntöönpanoon. Nykyiset 22 ulosottovirastoa ja Valtakunnanvoudinvirasto muodostaisivat yhden koko maan kattavan viraston, Ulosottolaitoksen.

Mietintöön pyydettiin lausunnot 65 taholta. Lausuntoja saatiin yhteensä 60. Mietintöön saaduista lausunnoista on tehty tiivistelmä (Valtakunnanvoudinviraston julkaisuja 2017:3).

Valtakunnanvoudinvirasto teki 28.9.2017 oikeusministeriölle esityksen jatkaa hallituksen esityksen valmistelua ulosottotoimen rakenneuudistuksen edellyttämiksi lainsäädäntömuutoksiksi.

5.1.2 Pilotoinnit

Valtakunnanvoudinviraston aloitteesta ulosottomenettelyn jakamista laajaan täytäntöönpanoon ja perustäytäntöönpanoon on pilotoitu maaliskuusta 2016 lähtien Etelä-Karjalan, Pirkanmaan ja Satakunnan ulosottovirastoissa.

Etelä-Karjalan ulosottovirastossa pilotointi jatkui vuoden 2016 loppuun saakka ja Pirkanmaan ja Satakunnan ulosottovirastossa pilotointi jatkuu edelleen. Pilotoinneissa mukana olevien henkilöiden lukumäärä on ollut kahdesta neljään joka virastossa. Lisäksi jokaisessa pilotissa on ollut mukana esimiehenä toimiva johtava kihlakunnanvouti tai kihlakunnanvouti. Pirkanmaan ulosottoviraston pilotitryhmän ulosottomiehet ovat olleet sijoittuneena viraston kahteen

eri toimipaikkaan. Pilotointien keston aikana pilotointeihin on rekrytoitu myös kaksi virkamiestä ulosottolaitoksen ulkopuolelta, jotka on perehdytetty perustäytäntöönpanotehtävään.

Valtakunnanvoudinvirasto on määritellyt piloteissa käytetyn toimintamallin. Valtakunnanvoudinvirasto on seurannut pilotointien tuloksellisuutta koko pilotointien keston ajan ja kerännyt piloteista seurantatietoa.

Perustäytäntöönpanossa ulosottomiehet ovat hoitaneet niiden velallisten asioita, joiden velat tulevat tulopohjan selvityksen perusteella maksetuiksi kohtuullisessa ajassa. Piloteissa kohtuullisena velkojen kertymisaikana on pidetty kuuden kuukauden määräaikaa. Tilastotietojen mukaan vain noin 20 prosenttia ulosottovelallista on ulosotossa enemmän kuin kuusi kuukautta kerrallaan. Ulosotossa pidemmän aikaa olevista velallisista vain pienen velallisjoukon omaisuuteen kohdistetaan ulosmittaus- tai myyntitoimia. Suurimmalla osalla näistä velallisista on voimassa pitkäkestoinen palkan- tai eläkkeen ulosmittaus.

Laaja täytäntöönpano on keskittynyt sellaisten ulosottovelallisten asioiden hoitamiseen, joiden velkojen periminen on edellyttänyt laajempia ja enemmän aikaa vieviä selvittelytoimia sekä realisointia edellyttävän omaisuuden ulosmittausta. Pilotoinneissa on noudatettu vastaavan ulosottomiehen periaatetta. Perustäytäntöönpanossa on käsitelty vain luonnollisten henkilöiden ulosottoasioista ja laajassa täytäntöönpanossa on hoidettu lisäksi yritysvelallisiin liittyviä täytäntöönpanotehtäviä.

Perustäytäntöönpanoa hoitava ulosottomies on voinut tehdä pilotissa toistuvaistulon, pankkitilin ja veronpalautuksen ulosmittauksen, maksusuunnitelman, ulosottokaaren mukaisen turvaavan ulosmittauksen sekä niin sanotun yksinkertaisen ulosottoselvityksen. Velallisen ja ulosottomiehen välinen yhteydenpito on hoidettu sähköisesti ja puhelimitse. Velalliselle on voitu todeta ulosottomiehen harkinnasta varattomuudesta hänen velkamäärästään riippumatta.

Mikäli ulosottomies on arvioinut, etteivät saatavat tule tulopohjaselvityksen perusteella maksetuiksi kohtuullisessa määräajassa, eikä velallista ole voitu todeta varattomaksi, velallinen on siirretty laajaan täytäntöönpanoon. Ulosottomies on voinut siirtää velallisen laajaan täytäntöönpanoon myös havaittuaan sellaisen olosuhteidenmuutoksen, mikä edellyttää velallisen taloudellisen tilanteen selvittämistä laajan täytäntöönpanon selvittelytoimin.

Laajassa täytäntöönpanossa ulosottomies on voinut tehdä samoja toimenpiteitä kuin perustäytäntöönpanossa. Lisäksi laajassa täytäntöönpanossa on toimitettu häättöjä, kiinteistöjen ja irtaimen ulosmittauksia sekä tehty ulosottoselvityksiä ja realisointeihin liittyviä avustavia tehtäviä. Jos velallisella on ollut ulosmitattavissa ainoastaan toistuvaistulo tai häneltä ulosmitattu omaisuus on myyty, velallinen on siirretty perustäytäntöönpanoon. Laajassa täytäntöönpanomenettelyssä on pidetty vain ne velalliset, joiden tilanne on edelleen edellyttänyt selvittelytoimia tai joiden omaisuus on edellyttänyt myyntiä tai ulosmitatun kuolinpesäosuuden selvittelytoimia.

Pilottiryhmien tuloksellisuus on ollut hyvää. Pilotoinneilla saatujen kokemusten perusteella ulosottomenettelyn jakamisella on täytäntöönpanoa tehostavia vaikutuksia. Menettelyn hyödyt perustuvat massaluonteisen työn ja erityisiä selvitystoimia edellyttävien työtehtävien nykyistä tarkoituksenmukaisempaan työnjakoon.

Eriytetyn täytäntöönpanon tuloksellisuutta on arvioitu ulosoton tulosseurannassa vakiintuneesti käytössä olevilla tulostavimittareilla. Tuloksellisuuden kehitystä on verrattu virastojen asettamiin tulostavoitteisiin ja piloteissa mukana olevien henkilöiden tuloksiin ennen pilotoinnin aloittamista. Tuloksen arvioinnissa on huomioitu myös viraston tai sen toimipaikan yleinen tuloskehitys vuodesta 2015 pilottivuoteen 2016.

Perinnän jakamisen ei ole havaittu heikentävän ulosottomiesten perimistulosta. Kahdessa pilotissa perimistulos on parantunut verrattuna heidän aikaisempaan perimistulokseensa ja kaikki pilotit saavuttivat vuodelle 2016 asetetun rahamääräisen perimistulostavoitteen. Sekä Pirkanmaan että Satakunnan ulosottovirastoissa piloteissa mukana olevat henkilöt perivät vuonna 2016 enemmän rahaa velallista kohden suhteessa muihin toimipaikan ulosottomiehiin kuin vuonna 2015. Etelä-Karjalan ulosottovirastossa menettelyn vaihdoksella ei ollut juurikaan nähtävissä vaikutusta rahamääräiseen perimistulokseen.

Täytäntöönpanon onnistumista mitataan ulosotossa rahamäärien ohella asiamäärissä. Kaikissa kolmessa pilotissa ulosottomiehet onnistuivat perimään ulosottoon saapuneita asioita vuonna 2016 paremmin kuin vertailuvuonna 2015. Heidän tuloksensa ovat myös parantuneet suhteessa virastojen yleiseen tuloskehitykseen.

Jakamisella on ollut nähtävissä myönteinen vaikutus käsittelyaikoihin. Täytäntöönpano tehostuu, kun asioiden kiertokulku nopeutuu. Myös ensimmäisen perityksi saadun kertymän perimistehokkuus on parantunut.

Kaikkien piloteissa olevien kihlakunnanulosottomiesten ulosottoasioiden käsittelyaika on lyhentynyt vuodesta 2015 ja se on nopeutunut myös suhteessa virastojen käsittelyajan keskiarvoon. Ensimmäisen kertymän perimistehokkuus on parantunut kahdessa pilotissa suhteessa virastojen keskiarvoihin. Satakunnan ulosottovirastossa menettelyllä ei näyttänyt olevan vaikutusta perimistehokkuuteen.

Yhdessä pilotissa varattomuusesteiden toteaminen on nopeutunut verrattuna henkilöiden tuloksiin vertailuvuonna 2015 ja suhteessa viraston tulokseen vertailuvuosina. Kahdessa pilotissa ei ollut nähtävissä vaikutusta esteiden toteamisnopeuteen.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Lausunnonantajat ovat kannattaneet yhden viraston mallia. Tämä malli muun muassa mahdollistaa päällekkäisen hallinnollisen työn vähentämisen ja ulosoton kehittämisen ja menettelytapojen yhtenäistämisen nykyistä organisaatorakennetta paremmin.

Useat lausunnonantajat ovat katsoleet, että yleisellä tasolla mietinnön taustalla olevat tavoitteet ulosottolaitoksen taloudellisuuden ja tuottavuuden parantamiseksi ja niihin liittyvät lakimuutosehdotukset ovat kannatettavia ja perusteltuja. Osa lausunnonantajista on kuitenkin katsonut, että mietinnössä valitut keinot tavoitteiden toteuttamiseksi ovat väärät.

Erityisesti ulosottovirastot ja eri henkilöstöryhmiä edustavat järjestöt ovat pääosin arvostelleet tai vastustaneet täytäntöönpanon jakamista laajaan täytäntöönpanoon ja perustäytäntöönpanoon. Sen sijaan erityistäytäntöönpanon organisoimista omaksi toimintayksiköksi on kannatettu.

Täytäntöönpanon jakamista laajaan täytäntöönpanoon ja perustäytäntöönpanoon vastustaneet lausunnonantajat ovat muun muassa arvioineet täytäntöönpanon jakamisen aiheuttavan täytäntöönpanon viivästymistä, tiedonkulkuongelmia, päällekkäistä työtä ja rajapintaongelmia velallisten siirtyessä täytäntöönpanoyksiköstä toiseen. Riskeinä täytäntöönpanon jakamiselle lausunnonantajat ovat nähneet muun muassa henkilöresurssien tehottomuuden ja väärän kohdentamisen, henkilöstön kuormittumisen, työmotivaation vähentymisen ja perintätuloksen heikkenemisen. Eräissä lausunnoissa katsottiin uudistuksen vaarantavan velallisten oikeusturvan ja velkojien maksunsaantioikeuden.

Monissa lausunnoissa on haluttu tarkempia perusteluja ja vaikutusten arviointeja koskien säästölaskelmia, säästöjen vaihtoehtoisia toteuttamismuotoja, perintätulosta, täytäntöönpanon jakamisen hyötyjä ja haittoja sekä vaikutuksia henkilöstön asemaan ja asianosaisten oikeusturvaan sekä hankkeen riskejä. Tähän on kiinnitetty jatkovalmistelussa huomiota ja laajennettu sekä syvennetty vaikutusten arviointia.

Osa ulosottovirastoista ja henkilöstöjärjestöistä on arvostellut pilotointien vähäistä määrää, toteuttamistapaa ja piloteista esitettyjä tuloksia. Valtiovarainministeriö totesi, että perinnän jakamiseen liittyvä riskien analyysi ja riskiarviointi olisi kannatettavaa laatia. Samassa yhteydessä olisi hyvä arvioida riski siitä, nousevatko perustäytäntöönpanosta oikeat tapaukset laajaan täytäntöönpanoon ja riittääkö perustäytäntöönpanon suorittajilla asiantuntemus tunnistaa tätä. Ehdotetun täytäntöönpanomenettelyn kuvausta ja pilotointien tulosten analysointia on tässä esityksessä täydennetty. Lisäksi Valtakunnanvoudinvirastossa on laadittu riskiarviot ehdotettuihin uudistuksiin lausuntokannanottojen mukaan mahdollisesti liittyvistä riskeistä.

Osa lausunnonantajista on kuitenkin katsonut, että täytäntöönpanon jakaminen on kannatettavaa. Sillä voitaisiin vastata pitkällä tähtäimellä ulosottoon kohdistuviin tuottavuus- ja säästövaatimuksiin, tehostaa toimintaa, tukea erikoistumista, lisätä yhdenmukaisuutta ja toteuttaa perintä oikein mitoitetuilla resursseilla. Osassa näistä lausunnoista todetaan kuitenkin, että organisatorisesti ja johtosuhteiltaan perustäytäntöönpano tulisi järjestää yhdessä laajan täytäntöönpanon kanssa. Suomen Tuomariliitto ry:n käsityksen mukaan perustäytäntöönpanon kaikista kriteereistä tulisi säätää lain tasolla.

Vastaava ulosottomies –järjestelmän säilyttämistä on yleisesti kannatettu. Samoin lausunnonantajat ovat pitäneet hyvänä mahdollisuutta käsitellä ulosottoasioita perintäryhmässä. Sen sijaan mahdollisuutta keskittää erityistoimia tietyille ulosottomiehille vastustettiin joissain lausunnoissa. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies totesi, että esityksessä korostetaan vastaavan ulosottomiehen järjestelmä säilyttämistä. Toisaalta esityksessä on hänen mukaansa elementtejä, jotka voivat johtaa siihen, että velallisen kannalta hänen taloudellisen tilanteensa kokonaishallinta ulosotossa vaarantuu. Apulaisoikeusasiamies katsoi, että yhden vastaavan ulosottomiehen periaate käytännössä vaarantuu, jos erikoistumista käytetään merkittävässä määrin. Samoin vaarana on, että hyvän hallinnon palveluperiaatteen mukainen saavutettavuus vaarantuu ja vastuu oikeusturvan toteutumisesta hämärtyy. Eräissä lausunnoissa katsotaan, että toimintayksiköiden perustaminen johtaisi käsittelyn siiloutumiseen. Erityistoimia koskevalla säännöksellä puolestaan avattaisiin mahdollisuus mielivaltaiselle ulosottoasioiden pilkkomiseksi, jolloin menetettäisiin velallisen kokonaistilanteen hallinta ja oikeusturva vaarantuisi.

Tässä esityksessä ei työryhmän mietinnön peruslähtökohtia ole huomautusten johdosta muutettu. Jotta säilytettäisiin Ulosottolaitoksen toimivuus tuntuista määrärahojen leikkauksista huolimatta, esityksessä ehdotetaan työryhmän mietinnön mukaisesti, että täytäntöönpano jae-

taan laajaan täytäntöönpanoon ja perustäytäntöönpanoon. Kovin merkittävästä siiloutumisesta ei olisi kysymys. Nykyinen täytäntöönpanomenettely, pois lukien erikoisperintä, jaettaisiin kahtia, kun massaluonteisten ulosottoasioiden käsittely, perustäytäntöönpano, erotettaisiin omaan toimintayksikköön.

Koska uudistuksen yhtenä tavoitteena on luoda Ulosottolaitokselle rakenteet, jotka mahdollistaisivat tarvittaessa erityisosaamisen syventämisen, on samaten päädytty ehdotettuun ratkaisuun ja pysyttämään säännös, jonka nojalla valtioneuvoston asetuksella säädettäviä erityistoimia voitaisiin keskittää tietyille ulosottomiehille. Lausuntopalautteen johdosta säännöksen sanamuotoa on kuitenkin täsmennetty lisäyksellä täytäntöönpanotoimien keskittämisen edellytyksistä.

Joissain lausunnoissa todetaan, että työryhmän mietinnössä on asetuksen tasolle delegoitu liian pitkälle menevää päätösvaltaa. Tämän johdosta esitystä on tarvittavin osin tarkistettu siten, että perusteet ja edellytykset asetustasoiselle sääntelylle olisivat lain valtuutussäännöksissä riittävät. Palautteen johdosta on myös luovuttu työryhmän mietintöön sisältyneestä säännöksestä, jonka nojalla valtioneuvoston asetuksella olisi voinut perustaa Ulosottolaitokseen muitakin kuin laissa säädettäväksi ehdotettuja toimintayksiköitä. Jos tarvetta uusien toimintayksiköiden perustamiselle Ulosottolaitokseen myöhemmin ilmenisi, edellyttäisi se näin ollen muutosta ulosottokaareen.

Työryhmä ehdotti mietinnössään, että Ulosottolaitoksen keskushallinnon tehtävien tarkempi sääntely sisällytettäisiin ulosottotoimen hallinnosta annettuun asetukseen. Lausuntopalautteen johdosta kyseiset tehtävät on esityksessä sisällytetty lakiehdotukseen ulosottokaaren muuttamisesta.

Valtiovarainministeriö toteaa lausunnossaan, että pääsäännön mukaan kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Lain tasolla säätäminen voisi olla perusteltua lähinnä yhteiskunnallisesti merkittävimpiä ja/tai erityisen merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä koskevan sääntelyn osalta (OKV/22/20/2015). Koska johtavan kihlakunnanvoudin ja kihlakunnanvoudin virkatehtäviin sisältyy merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä, on esityksessä päädytty nostamaan kyseiset kelpoisuusvaatimukset lain tasolle.

Apulaisvaltakunnanvoudin viran perustamista kannatettiin yleisesti.

Muun muassa Suomen Tuomariliitto ry, Suomen Kihlakunnanvoudit ry, Suomen Kihlakunnanulosottomiesten Yhdistys ry ja eräät ulosottovirastot ovat arvostelleet valtakunnanvoudille ja apulaisvaltakunnanvoudille ehdotettua lainkäyttöviranomaisen asemaa erityisesti siitä syystä, että ulosottomiesten riippumattomuus tämän johdosta vaarantuisi. Esitykseen sisältyy kuitenkin säännös, jonka mukaan valtakunnanvoudi tai apulaisvaltakunnanvoudi ei voi ottaa johtavan kihlakunnanvoudin tai kihlakunnanvoudin toimivaltaan kuuluvia yksittäisen velallisen ulosottoasioita itse hoitaakseen, antaa niiden täytäntöönpanoa koskevia määräyksiä tai siirtää niitä toiselle. Heidän toimivaltansa ei näin ollen poikkeaisi siitä toimivallasta, mikä nykyisin yksittäisen ulosottoviraston päälliköllä on omassa virastossaan.

Edellä sanottuun liittyen eräissä lausunnoissa on esitetty yleisellä tasolla huoli siitä, että ehdotetussa organisaatorakenteessa operatiivisen hallinnollisen johtamisen ja lainkäytön välinen raja hämärtyy. Palautteen johdosta ja sen korostamiseksi, ettei keskushallinto missään muodossa voisi vaikuttaa lainkäyttötoimintaan, on esitykseen lisätty säännös, jonka mukaan Ulos-

ottolaitoksen keskushallinnon on otettava toiminnassaan huomioon ulosottomiesten asema riippumattomina lainkäyttöviranomaisina. Keskushallinnon virkamiehinä säännös velvoittaa myös valtakunnanvoutia ja apulaisvaltakunnanvoutia.

Eräät lausunnonantajat katsoivat, että Ulosottolaitoksen keskushallinto pitäisi organisoida samalla tavoin kuin on ehdotettu tuomioistuinviraston osalta. Muun muassa Suomen Tuomari-liitto ry toteaa, että laajahkokin työjärjestyssääntely olisi paremmin hyväksyttävissä, jos työjärjestyksen vahvistaisi esimerkiksi tuomioistuinvirastotoimikunnan mietinnössä (Oikeusministeriön julkaisu 23/2017) perustettavalle tuomioistuinvirastolle ehdotetun johtokunnan tyyppinen kollegiaalinen elin. Eräissä lausunnossa puolestaan todetaan, että ”yksinvaltiuden välttämiseksi” ja suurten linjojen riittävän taustatuen saavuttamiseksi valtakunnanvoudin yläpuolelle olisi muodostettava samankaltainen johtokunta kuin tuomioistuinvirastoon on suunniteltu. Muussa tapauksessa kulloisenkin valtakunnanvoudin henkilökohtaiset painotukset saavat liian ison roolin. Valtakunnanvoudin yläpuolella olevassa johtokunnassa tulee olla ulosottomiehinä työskenteleviä henkilöitä sekä ulosottolaitoksen ulkopuolisia jäseniä.

Tämä esitys ei pidä sisällään säännöksiä johtokunnasta. Ulosottolaitos olisi lainkäyttövirasto toisin kuin perustettava tuomioistuinvirasto. Ulosottolaitos olisi myös päällikkövirasto, johon kolleginen päätöksentekotapa ei sellaisenaan sovellu. Myöskään valtakunnanvoudin tehtäviin ei sisälly eikä hänen ratkaisuvalltaansa kuulu mitään sellaista, mikä olisi omiaan vaarantamaan toisten ulosottomiesten riippumattomuutta. Kukin ulosottomies käyttää itsenäistä päätösvaltaa vastuulleen kuuluvissa asioissa. Valtakunnanvoudin tulee ratkaista Ulosottolaitoksen päätettäväksi kuuluvat hallinnolliset asiat, jollei toisin ole säädetty tai työjärjestyksessä määrätty muun virkamiehen ratkaistavaksi. Valtakunnanvoudin apuna toiminnan johtamisessa ja kehittämisessä Ulosottolaitoksella olisi johtoryhmä. Ulosottolaitos kuuluisi oikeusministeriön hallinnonalaan. Oikeusministeriölle kuuluisi ylin Ulosottolaitoksen strateginen suunnittelu ja ohjaus.

Ulosottovirastot ja henkilöstöjärjestöt ovat yleisesti kannattaneet nykyisen virkanimikkeen, kihlakunnanulosottomiehen, säilyttämistä. Yhdenmukaisuussyistä valmistelussa on kuitenkin päädytty työryhmän ehdottamiin virkanimikkeisiin, ja tässä esityksessä ehdotetaan kihlakunnanulosottomiehen ja maakunnanulosottomiehen virkanimikkeiden muuttamista ulosottoylikarkastajaksi sekä perustäytäntöönpanoa toimittavan virkamiehen virkanimikkeeksi ulosotto-tarkastajaa.

Lausunnonantajat ovat kannattaneet sitä, että perustäytäntöönpanossa ja erityistoimia koskevassa täytäntöönpanossa muutoksenhakuforum olisi pääsääntöisesti vastaajan asuin-, koti- tai toimipaikan käräjäoikeus. Osa lausunnonantajista on kuitenkin pitänyt muutoksenhakusäännöksiä sekavina ja katsonut niiden vaativan täsmennystä. Lausuntopalautteen johdosta muutoksenhakuforumia koskevaa sääntelyä on täsmennetty siten, että se paremmin vastaa oikeudenkäymiskaaren 10 luvun (135/2009) sääntelyä. Muutoksenhakuforum määräytyisi samalla tavoin riippumatta siitä, missä täytäntöönpanossa muutoksenhaun kohteena oleva päätös olisi tehty. Pääsääntönä olisi ulosottoasian vastaajana olevan luonnollisen henkilön osalta hänen kotipaikkansa tai vakituinen asuinpaikkansa ja oikeushenkilön osalta tämän kotipaikka tai paikka, josta hallintoa hoidetaan.

Eräät ulosottovirastot ja muutamat muut lausunnonantajat ovat kiinnittäneet huomiota siihen, että mahdollisuuksia ulosottomaksujen, lähinnä ulosottovelkoilta perittävien käsittelymaksujen, korottamiseen ja sitä kautta säätövelvoitteisiin vastaamiseen ei ole selvitetty. Tämä esitys

ei pidä sisällään ehdotuksia ulosottomaksuja koskevaan sääntelyyn, vaan lausunnoissa esitetyt ulosottomaksujen tason korotukset ja sääntelyn kehittämisehdotukset on arvioitava erikseen. Ulosottomaksutulojen määrällä ei ole vaikutusta ulosottolaitoksen toimintamäärärahoihin, koska se ei ole nettobudjetoinnin piirissä.

Muutama lausunnonantaja on kiinnittänyt huomioita siihen, että työryhmän mietintö sisältää vain vähän toimistohenkilöstön tehtäviin liittyviä säännöksiä. Tämä johtuu siitä, että laissa ei nykyisellään ole toimistohenkilökunnan asemaan suoraan liittyviä säännöksiä. Ulosottokaari sisältää säännökset ulosottomenettelystä ja ulosottomiesten toimivaltuuksista, eikä siinä tule säätää ulosottomenettelyn tukitoiminnoista.

Lausunnoissa on kannatettu ulosoton sähköisen asioinnin kehittämistä. Sähköiset palvelut eivät kuitenkaan saa heikentää sellaisten ulosoton asiakkaiden asemaa, joilla on rajalliset mahdollisuudet käyttää sähköisiä palveluita. Tällä esityksellä ei ole tarkoitus muuttaa ulosottomenettelyssä noudatettavaan palveluperiaatteeseen sisältyviä käytänteitä miltei osin. Muun muassa ulosoton asiakkaita on palveltava kaikissa Ulosottolaitoksen toimipaikoissa ja esimerkiksi riippumatta siitä, missä toimipaikassa velallisen vastaava ulosottomies on.

Esitys ei sisällä ehdotusta Ulosottolaitoksen toimipaikoista. Ulosottolaitoksen toimipaikoista säädetään oikeusministeriön asetuksella.

Kielisääntelyyn ei ollut erityistä huomauttamista.

Hallituksen esitys on valmisteltu oikeusministeriössä virkatyönä työryhmän mietinnön ja siihen saadun lausuntopalautteen pohjalta.

5.3 Valtakunnanvoudinviraston riskiarviot esityksen vaikutusten toteutuvuudesta

Valtakunnanvoudinvirastossa on laadittu rakenneuudistushankkeen riskianalyysi, jossa tällä esityksellä tavoiteltavien vaikutusten toteutuvuuteen liittyviä mahdollisia riskejä on analysoitu ja valmisteltu niille varautumistoimenpiteet. Mahdollisina riskeinä on nähty muun muassa:

1. Rakenneuudistuksella ei saavuteta haluttuja kustannushyötyjä, perimistulos putoaa pitkäaikaisesti

Riski	Vaikutukset	Torjunta
Uusi organisaatio ja työnkulut eivät tuota odotettuja säästöjä.	Uusi organisaatio ei palvele ulosoton toiminnallisia vaatimuksia. Uudet työnkulut ovat tehotomia ja aiheuttavat päällekkäisyyttä.	Huolellinen valmistelu ja benchmarking. Uusista työnkuluista riittävästi analysoitua tietoa ja pilotteihin perustuvia kokemuksia.

Riski	Vaikutukset	Torjunta
Euromääräisen perintätuloksen pitkäaikainen heikkeneminen.	Velkojat eivät pääse oikeuksiinsa täysimääräisesti tai joutuisasti. Velallisten kor-	Palkkauksen kannustavuus, onnistunut rekrytointi, hyvä perehdyttäminen, ammatti-

	komenot kasvavat.	mainen johtaminen, tulosohejaus.
--	-------------------	----------------------------------

Täytäntöönpanon jakamisen riskinä on lausunnoissa esitetty, että perintätulos, ja samalla velkojen oikeusturva voisi tästä syystä heiketä. Pilottien tulosten valossa ei ole nähtävissä, että perintätulos heikkenisi. Laajassa täytäntöönpanossa ulosottomiehet voivat rutiinitehtävien sijaan paneutua syvemmin laajempaa selvitystyötä vaativien velallisten tilanteen selvittelyyn ja omaisuuden etsimiseen, millä olisi enemminkin positiivinen vaikutus perintätulokseen. Perustäytäntöönpanossa taas voidaan keskittyä rutiininomaiseen perintään, joka yhteisten työmenetelmien ja seurannan kehittämisellä on omiaan tehostamaan perintää.

2. Laatu laskee ja asiantuntemusta katoaa

Riski	Vaikutukset	Torjunta
Uusiin tehtäviin palkattujen ammattitaito ei ole uuden rakenteen käyttöönoton alkuvaiheessa riittävällä tasolla. Prosessit ja työnkuvat ovat sekavat.	Täytäntöönpanomenettelyn laatu laskee.	Onnistunut rekrytointi, henkilöstön koulutus, hyvä perehdyttäminen, ammattimainen johtaminen, prosessin toimivuuden jatkuva arviointi.

Riski	Vaikutukset	Torjunta
Määräaikaaiset virkamiehet hakeutuvat muualle vakinaisen viran saantinäkymien puuttuessa ulosottosektorilla.	Ulosoton asiantuntemusta häviää.	Neuvotellaan rahoituksesta, joka mahdollistaa henkilöstön sopeutustoimet. Henkilöstömuutosten toimeenpanon suunnitelmallisuus.

Lausunnoissa on esitetty, että täytäntöönpanon jakaminen aiheuttaisi henkilöresurssien tehotomuutta ja henkilöstön kuormittumista. Toteuttamalla perustäytäntöönpano valtakunnallisessa toimintayksikössä voidaan työtehtävät ulosottotarkastajien välillä jakaa tasapuolisesti ulosottotarkastajien sijaintipaikasta riippumatta. Myös työntekijöiden kuormittumista ja työtehtävien määrän kehittymistä on valtakunnallisessa yksikössä helppo seurata. Laajassa täytäntöönpanossa ulosottomiehillä on hoidettavanaan lukumääräisesti vähemmän velallisia kuin perustäytäntöönpanossa. Myös laajassa täytäntöönpanossa velallisten jakoperusteena voidaan käyttää nykyisen aakkosjaon sijaan tasapuolisempaa työnjakoa, jolloin epätasaisesta työnjaosta johtuvaa kuormittumista voidaan vähentää.

3. Henkilöstön hyvinvointi ja motivaatio kärsivät muutostilanteessa

Riski	Vaikutukset	Torjunta
Muutokset toimenkuissa ja palvelussuhteen ehdoissa koetaan heikennyksinä ja muutoksen vastarinta voimistuu.	Henkilöstön motivaatio kärsii. Tuloksellisuus huononee.	Yhteistoiminta, osallistaminen, avoin viestintä, kannustava palkkaus, mielekkäät toimenkuvat ja hyvä henkilöstöjohtaminen ja muutostuki.

HE 71/2018 vp

Riski	Vaikutukset	Torjunta
Ulosoton henkilöstö ei sitoudu hankkeeseen.	Pilotointien hyöty jää saavutamatta. Heikentää muutoin saavutettavissa olevia hyötyjä.	Muutosvalmennus.

4. Ulosoton tehokkuus laskee

Riski	Vaikutukset	Torjunta
Ulosoton tehokkuus laskee.	Oikeusturva heikkenee. Velkojat eivät pääse oikeuksiinsa. Velallisten velkaantumiskehitys syvenee.	Onnistunut rekrytointi, henkilöstön koulutus, hyvä perehdyttäminen, ammattimainen johtaminen, tulosohejaus.

Eräissä lausunnoissa viitattiin siihen, että uudistus vaarantaisi asianosaisten oikeusturvan. Tähän katsottiin vaikuttavan ehdotettu täytäntöönpanon uusi käsittelyketju sekä näkemykset siitä, että uudessa organisaatiossa hallinto ja lainkäyttö sekaantuisivat keskenään.

Perinnän jakoa on pilotoitu kolmessa virastossa noin puolitoista vuotta. Saaduissa selvityksissä ei oikeusturvan vaarantumista ole havaittu. Pilotoinnit osoittavat myös perimistuloksien parantuneen ja käsittelyaikojen pysyneen hyvinä.

Oikeusturvaa ei vaarantaisi Ulosottolaitoksen päällikön viran esitetty lainkäyttöluonne. Hallinto ja lainkäyttö olisivat erillään kuten nykyisissä ulosottovirastoissa. Kihlakunnanvoudin riippumatonta asemaa lainkäyttäjänä uudistuksessa korostettaisiin uusin säännöksin.

Valtakunnallinen perustäytäntöönpano ja laajaan täytäntöönpanoon erikoistuneet toimitusmiehet tehostaisivat toimintaa ja toisivat siihen yhdenmukaisuutta. Erikoistuminen lisääisi nopeutta ja toisi myös parempaa laatua toimintaan.

Asianosaisten oikeusturvan kannalta merkityksellistä olisi myös se, että muutoksenhakuasiassa lausunnon käräjäoikeudelle antaisi muutoksenhakuasiakirjojen ja toimitusmiehen selvityksen pohjalta kihlakunnanvouti. Oikeustieteellisen koulutuksen saaneiden kihlakunnanvoutien osaamista tulisi hyödyntää niissä asioissa, joissa kysymys on asianosaisten kokemaan väärään ratkaisuun tai virheelliseen menettelyyn liittyvistä juridisista arvioinneista.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Ulosottokaari

1 luku Yleiset säännökset

2 a §. *Laaja täytäntöönpano, perustäytäntöönpano ja erityistäytäntöönpano.* Lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 a §. Pykälän 1 momentin mukaan täytäntöönpano jaetaan laajaan täytäntöönpanoon, perustäytäntöönpanoon ja erityistäytäntöönpanoon.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin laajan täytäntöönpanon ja erityistäytäntöönpanon toimivaltuuksista. Laaja täytäntöönpano olisi ulosoton paikallinen ydintehtävä. Laajan täytäntöönpanon ulosottomiehellä olisi yhtä laaja toimivalta ulosmitattavan omaisuuden etsimiseksi kuin ulosottomiehellä on voimassa olevan lain nojalla. Toimivalta pitäisi sisällään kaikkien luvun 1 ja 2 §:ssä tarkoitettujen velvoitteiden ja turvaamistoimien täytäntöönpanon. Maksu- ja muiden velvoitteiden sekä turvaamistoimien täytäntöönpanon lisäksi laajassa täytäntöönpanossa toimitettaisiin kiinteän ja irtaimen omaisuuden ulosmittaukset ja realisoinnit. Kyseessä olisi ulosotomenettely, johon ohjautuisivat velalliset, joiden ulosottoasiat edellyttävät perustäytäntöönpanoa laajempia ja enemmän aikaa vieviä omaisuuden etsimis- ja selvittelytoimia.

Ulosoton erikoisperintä käynnistyi vuonna 1997. Ensimmäisen kerran se mainitaan vuonna 1998 annetussa hallituksen esityksessä laiksi ulosottolain muuttamisesta (HE 275/1998 vp). Tuolloin toteutettiin ulosottolain (37/1895) erillisuudistus, jonka tarkoituksena oli muun muassa saada ulosottoimen erikoisperinnälle ja muulle ulosotto toiminnalle vaikeissa perintätapauksissa aikaisempaa selkeämpi lainsäädännöllinen perusta. Maaliskuun 1 päivänä 2004 voimaan tulleella lailla ulosottolain muuttamisesta (679/2003) lain 3 luvun 14 §:n 1 momenttiin lisättiin säännös erityistoimia edellyttävistä ulosottoasioista, joita säännöksen perusteluissa kutsutaan myös ”erityistoimiksi”. Erikoisperintätoiminta mainitaan esimerkkinä erityistoimia edellyttävistä ulosottoasioista hallituksen esityksessä (HE 216/2001 vp). Erikoisperintää ei ole laissa määritelty.

Käsitteellä ”erityistäytäntöönpano” tarkoitettaisiin samaa kuin käsitteellä ”erikoisperintä”, ja erityistäytäntöönpanosta otettaisiin lakiin nimenomainen säännös. Erikoisperintä nykyisellään on vakiintunut valtakunnalliseksi ulosottolaitoksen osaksi ja sen toiminnalliset puitteet ovat selkeät. Erikoisperinnän tavoin myös erityistäytäntöönpanon tarkoitus olisi keskittyä velallisiin, joiden varallisuusaseman selvittäminen ja siitä aiheutuvien toimenpiteiden tekeminen vaativat niin suurta työmäärää ja erityisosaamista, ettei ole tarkoituksenmukaista jatkaa selvittelyä muussa täytäntöönpanossa. Tällaiset velalliset ovat lähes poikkeuksetta erilaisin järjestelyin pyrkineet välttelemään velkojen maksua ja siirtämään omaisuutta ulosoton ulottumattomiin. Heillä on usein kytkentöjä talousrikollisuuteen ja harmaaseen talouteen.

Velallisia siirtyisi erityistäytäntöönpanoon kahdella tavalla: joko niin, että muussa perinnässä havaitaan epäily velallisen väärinkäytöksestä tai muusta järjestelystä, johon arvioidaan liittyvän laajaa selvitystyötä, tai siten, että asia otetaan erityistäytäntöönpanoon viranomaisyhteistyön tuloksena. Erityistäytäntöönpanon tärkeä osa-alue olisikin toimivan viranomaisyhteistyön ylläpitäminen. Erityistäytäntöönpano toimisi samoilla valtuuksilla ja menetelmillä, jotka olisivat käytettävissä laajassa täytäntöönpanossa.

Perustäytäntöönpanosta säädettäisiin *3 momentissa*. Perustäytäntöönpano olisi tehtäväkokoaisuus, jossa velallisen ulosottoasiat voitaisiin hoitaa velallista tapaamatta lähtökohtaisesti sähköisin menetelmin. Perustäytäntöönpano koskisi vain rahamääräisten maksuvelvoitteiden täytäntöönpanoa. Ulosmitata voitaisiin vain tuloa ja omaisuutta, jota ei tarvitse muuttaa rahaksi. Tällä tarkoitetaan lähinnä toistuvaistuloa, veroennakon palautuksia, pankkitilillä olevia rahavaroja ja muita saatavia. Perustäytäntöönpanoa hoitaisivat ulosottotarkastajat, joista ehdotetaan säädettäväksi 7 §:ssä.

Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin perustäytäntöönpanon tehtävistä. Luonnos valtioneuvoston asetukseksi ulosottomenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta on tämän esityksen liitteenä. Tarkoitus olisi, että perustäytäntöönpanoon ohjautuisivat ne velalliset, joiden maksuvelvoitteet tulisivat tulopohjaselvityksen perusteella kohtuullisessa ajassa kokonaan perityiksi ja joiden täytäntöönpano ei edellyttäisi muita kuin perustäytäntöönpanon toimivaltaan kuuluvia toimia. Perustäytäntöönpanoa on pilotoitu Valtakunnanvoudinviraston toimeksiannosta eräissä ulosottovirastoissa. Piloteista saatujen kokemusten perusteella kohtuulliseksi ajaksi perustäytäntöönpanon toimenpiteille on osoittautunut noin kuusi kuukautta. Tämä perustäytäntöönpanon ajallisen keston määrittely perustuu siihen, että 80 prosenttia ulosottoasioista käsitellään (velka tulee maksetuksi tai velallinen todetaan varattomaksi) kuudessa kuukaudessa. Tarkempia määräyksiä kohtuullinen aika –käsitteen soveltamisesta ulosottomenettelyssä voitaisiin antaa hallinnollisilla määräyksillä.

Kun olisi todennäköistä, ettei saataville kerry täyttä suoritusta määritellyn ajan puitteissa eikä velallisen taloudellinen tilanne olisi riittävästi selvitettävissä perustäytäntöönpanon keinoin, velallisen ulosottoasiat siirrettäisiin laajaan täytäntöönpanoon. Kun laajassa täytäntöönpanossa olisi saatettu loppuun sellaiset toimenpiteet, joihin ulosottomiehellä ei ole perustäytäntöönpanossa toimivaltaa, asiat olisi mahdollista siirtää takaisin perustäytäntöönpanoon esimerkiksi toistuvaistulon ulosmittausta varten.

Tilanteissa, joissa perittävän saatavan määrä on vähäinen ja velallisen taloudellinen tilanne on riittävässä laajuudessa selvitetty perustäytäntöönpanon keinoin rekisterikyselyillä, eikä häneltä ole löytynyt lainkohdassa tarkoitettua tuloa tai omaisuutta, ei olisi tarkoituksenmukaista säännönmukaisesti siirtää velallisen ulosottoasioita laajaan täytäntöönpanoon. Vaikka saatavalle ei kertyisi täyttä suoritusta määritellyn ajan puitteissa, voitaisiin varattomuudesta todeta perustäytäntöönpanossa silloin, kun olosuhteiden ei tehtyjen selvitysten perusteella katsottaisi edellyttävän laajan täytäntöönpanon toimia omaisuuden etsimiseksi, esimerkiksi velallisen henkilökohtaista läsnäoloa edellyttävän ulosottoselvityksen tekemistä.

Lisäksi tilanteissa, joissa velalliselle, jonka taloudellinen tilanne on vastikään selvitetty laajassa täytäntöönpanossa, tulee uusi asia vireille, voitaisiin perusselvitykseen liittyvien toimenpiteiden niin osoittaessa varattomuudesta todeta perustäytäntöönpanossa ilman siirtoa laajaan täytäntöönpanoon.

Ulosoton tietojärjestelmään voitaisiin määritellä ehto, joka mahdollistaisi varattomuusesteen toteamisen perustäytäntöönpanossa vain tietyn suuruisille saataville. Vastaavasti voitaisiin määritellä ehto, joka mahdollistaisi estetodistuksen antamisen perustäytäntöönpanossa tietyn ajanjakson kuluessa siitä, kun velallisesta on annettu varattomuusestetodistus laajassa täytäntöönpanossa.

Jaolla perustäytäntöönpanoon ja laajaan täytäntöönpanoon ei olisi vaikutuksia hakijoiden yhdenvertaiseen kohteluun velallisen omaisuuden selvitys- ja etsimistoimissa. Kuten tälläkin hetkellä, ulosottomiehen tulisi ulosottokaaren 3 luvun 48 §:n mukaan olosuhteiden edellyttämässä laajuudessa etsiä velalliselle kuuluvaa omaisuutta suorituksen saamiseksi hakijalle. Ulosottomenettelystä annetun asetuksen 5 §:n mukaan perusselvityksessä saatujen tietojen perusteella vastaajan olinpaikan ja omaisuuden etsintää jatketaan, jos siihen on olosuhteet huomioon ottaen aihetta. Mikäli kyseisiä toimia olisi tarpeen tehdä laajemmin kuin perustäytäntöönpanossa on mahdollista, velallisen ulosottoasiat siirrettäisiin laajaan täytäntöönpanoon.

Lain 3 luvun 105—107 §:ssä säädetään suppeasta ulosotosta. Näitä säännöksiä ei tässä yhteydessä muutettaisi. Ulosoton hakija voisi edelleen ilmoittaa hakemuksessaan tyytyvänsä suppeaan ulosottoon. Jos velallisella olisi täytäntöönpanossa vain suppean ulosoton asioita, täytäntöönpano tapahtuisi perustäytäntöönpanossa ilman aikarajoitusta. Tätä voidaan pitää perusteltuna, koska suppeassa ulosotossa hakija on rajoittanut hakemuksessaan täytäntöönpanon mainitun 105 §:n 2 momentissa säädettyihin perintäkeinoihin. Jos velalliselle tulee vireille laajassa täytäntöönpanossa perittävä ulosottoasia, siirtyisivät velallisen ulosottoasiat kokonaisuudessaan laajaan täytäntöönpanoon. Jos hakija peruuttaa suppeaa ulosottoa koskevan rajoituksen hakemuksestaan, käsittelyn jatkaminen perustäytäntöönpanossa tai siirtäminen laajaan täytäntöönpanoon olisi ratkaistava edellä esitetyn mukaisesti.

7 §. Ulosottomiehet. Pykälään tehtäisiin muutokset, jotka aiheutuisivat organisaatiomuutoksesta ja uusista virkanimikkeistä.

Pykälän *1 momentin* mukaan ulosottomiehinä toimisivat johtavat kihlakunnanvoudit, kihlakunnanvoudit ja Ahvenanmaan maakunnassa maakunnanvouti. Kihlakunnanvoutien ja maakunnanvoudin alaisia ulosottomiehiä olisivat ulosottoylitarkastajat ja kihlakunnanvoutien alaisia ulosottomiehiä ulosottotarkastajat.

Yleisperusteluissa mainitusta syystä myös valtakunnanvouti ja apulaisvaltakunnanvouti olisivat ulosottomiehiä. Heillä olisi lainkäyttäjän asema muiden oikeuslaitokseen kuuluvien lainkäyttöviranomaisten päälliköitä vastaavasti. Tarkoitus on, että Ulosottolaitoksen päällikköinä toimivat valtakunnanvouti ja apulaisvaltakunnanvouti voisivat hoitaa itsenäisesti myös täytäntöönpanotehtäviä. Koska heidän tehtävänsä tulisivat painottumaan strategiseen ja operatiiviseen johtamiseen sekä hallintoasioihin, he voisivat käsitellä ulosottoasioita vain siinä määrin kuin heidän muut tehtävänsä sen sallivat. Lainkäyttöön osallistuminen saattaisi koskea esimerkiksi erityisiä, laajempaa yhteiskunnallista merkitystä tai kansainvälisen sidoksen omaavien asioiden tai asiakokonaisuuksien täytäntöönpanoa. Ulosottolaitoksen ylintä johtoa lukuun ottamatta sen keskushallinnossa toimivat virkamiehet olisivat hallintovirkamiehiä.

Perustäytäntöönpanoa toimittavat ulosottotarkastajat olisivat uusi henkilöstöryhmä ulosottolaitoksen virkarakenteessa. Ulosottotarkastajalla olisi ulosottoylitarkastajaan verrattuna rajoitettumpi toimivalta. Ulosottotarkastajan kelpoisuusvaatimuksista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Ulosottotarkastajan kelpoisuusvaatimukset olisivat ulosottoylitarkastajan kelpoisuusvaatimuksia matalammat.

Laki Ahvenanmaan maakunnan maakunnanvoudinvirastosta (619/2012) ehdotetaan kumottavaksi. Nyt puheena olevaan lainkohtaan sisällytettäisiin maakunnanvoudinvirastoa koskevan lain 2 §:ään sisältyvä säännös ulosottomiehistä sekä maakunnanvoudin osalta 4 §:ään sisältyvä viittaussäännös soveltuvin osin.

Maakunnanvoudin virkanimike, joka on ollut käytössä maakunnanvoudinviraston perustamisesta vuodesta 1980 lähtien, ehdotetaan säilytettäväksi. Viran erityisellä virkanimikkeellä korostettaisiin Ahvenanmaan maakunnan erityisasemaa. Maakunnanvouti toimisi Ulosottolaitoksen Ahvenanmaan maakunnan toimipaikassa. Maakunnanvoudista olisi voimassa, mitä kihlakunnanvoudista säädetään.

Kihlakunnanulosottomiehen ja maakunnanulosottomiehen virkanimikkeet ehdotetaan yhdenmukaistettaviksi. Avustavan ulosottomiehen virkanimike muuttui kihlakunnanulosottomieheksi ulosottokaaren (705/2007) tullessa voimaan vuoden 2008 alusta. Ahvenanmaan maakunnassa virkanimike avustava ulosottomies kuitenkin säilyi muuttamattomana vuoteen 2012, jolloin uuden Ahvenanmaan maakunnan maakunnanvoudinvirastoa koskevan lain säätämisen yhteydessä se muutettiin maakunnanulosottomieheksi. Uusi virkanimike kihlakunnanulosottomiehille ja maakunnanulosottomiehille olisi ulosottoylitarkastaja. Myös Ahvenanmaan maakunnassa toimivien ulosottoylitarkastajien toimivaltuudet ulosottomiehinä määräytyisivät ulosottokaaren nojalla ja he olisivat haastemiehiä suoraan haastemieslain (505/1986) nojalla. Haastemieslakiin tehtäisiin tarvittavat muutokset.

Voimassa olevaan 7 §:n 1 momenttiin sisältyy säännös, joka ilmaisee kihlakunnanulosottomiesten alaisuussuhteen kihlakunnanvoutiin nähden. Säännös ehdotetaan asialliselta sisällöltään siirrettäväksi pykälän 2 momenttiin. Kihlakunnanvouti määrää tehtävät ulosottoylitarkastajalle ja ulosottotarkastajalle. Lisäksi momentissa säädettäisiin nykyistä 2 momenttia vastaavasti, että kihlakunnanvoudilla on velvollisuus valvoa, että alaisensa ulosottomiehet ja 8 §:ssä tarkoitetut muut alaisensa virkamiehet hoitavat tehtävänsä lainmukaisesti ja asianmukaisesti sekä noudattavat heille annettuja määräyksiä.

Pykälän 3 momenttiin ei ehdoteta muutoksia. Kihlakunnanvouti voi siirtää antamansa tehtävän toiselle alaiselleen virkamiehelle tai ottaa tehtävän itse hoitaakseen.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti. Sen mukaan valtakunnanvoudista, apulaisvaltakunnanvoudista ja johtavasta kihlakunnanvoudista on voimassa, mitä kihlakunnanvoudista säädetään tässä laissa. Itsenäisten lainkäyttöviranomaisten ratkaisuvapauden korostamiseksi momenttiin sisällytettäisiin lisäksi nimenomainen säännös, jonka mukaan valtakunnanvouti tai apulaisvaltakunnanvouti ei voi ottaa johtavan kihlakunnanvoudin tai kihlakunnanvoudin käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi kuuluvaa yksittäistä ulosottoasiaa itse hoitaakseen tai antaa sen täytäntöönpanoa koskevia määräyksiä, eikä siirtää sitä toiselle. Edellä sanottu kielto koskisi myös johtavaa kihlakunnanvoutia suhteessa kihlakunnanvoutiin.

Momentissa säädettäisiin myös perusteista, joilla alaisen johtavan kihlakunnanvoudin tai kihlakunnanvoudin toimivaltaan kuuluvat yksittäisen velallisen ulosottoasiat voitaisiin poikkeuksellisesti siirtää toisen johtavan kihlakunnanvoudin tai kihlakunnanvoudin vastuulle. Ulosottoasiat voitaisiin ottaa pois vastoin asianomaisen tahtoa vain, jos tähän olisi painava syy. Tällainen syy voisi olla sairaus, asian käsittelyn viivästyminen, työmäärä tai muu vastaava seikka. Ehdotettu säännös koskee asioiden siirtoa ainoastaan niissä tilanteissa, joissa kyseinen virkamies nimenomaisesti vastustaa asioiden siirtoa. Vain tällöin asioiden siirtämiseen tarvittaisiin valtakunnanvoudin, apulaisvaltakunnanvoudin tai kyseisen kihlakunnanvoudin esimiehenä olevan johtavan kihlakunnanvoudin perusteltu päätös. Säännös ei koskisi lain 1 luvun 15 pykälässä säädettyjä esteellisyystilanteita.

8 §. Muut virkamiehet. Voimassa olevan pykälän mukaan kihlakunnanvouti saa tarvittaessa määrätä myös muulle alaiselleen virkamiehelle kihlakunnanulosottomiehelle kuuluvia täytäntöönpanotehtäviä, jos virkamies täyttää kihlakunnanulosottomiehen kelpoisuusvaatimukset. Tällä hetkellä säännöksessä tarkoitettuja muita virkamiehiä toimii muun muassa pankkitiedustelu- ja tiedoksiantotehtävissä. Virkanimike kihlakunnanulosottomies muutettaisiin ulosottoylitarkastajaksi ja säännös laajennettaisiin koskemaan myös ulosottotarkastajaa.

11 §. Ulosottolaitoksen täytäntöönpano-organisaatio. Voimassa olevassa pykälässä säädetään ulosottolaitoksen organisaatiosta, ulosottoimen keskushallinnosta huolehtivasta Valtakunnanvoudinvirastosta ja sen alaisten paikallisten ulosottovirastojen toimialueiden yleisistä määräytymisperusteista. Pykälän sisältö muutettaisiin ehdotettua organisaatorakennetta vastaavaksi. Voimassa olevan pykälän 3 momenttiin sisältyvien valtuutussäännösten kumoutuessa 1.1.2019 kumoutuisivat samalla valtioneuvoston asetus ulosottopiireistä (865/2007) ja oikeusministeriön asetus ulosottovirastojen toimipaikoista (821/2012).

Pykälän 1 momentissa olisi säännös, jonka mukaan ulosottoasioiden täytäntöönpanoa varten on oikeusministeriön hallinnonalaan kuuluva Ulosottolaitos -niminen viranomainen. Se muodostettaisiin nykyisistä 22 ulosottovirastosta ja Valtakunnanvoudinvirastosta. Ulosottopiirijaoista luovuttaisiin ja uuden viraston toimivalta käsittäisi koko maan.

Pykälän 2 momentin mukaan Ulosottolaitoksessa on laajan täytäntöönpanon alueelliset toimintayksiköt. Toimintayksiköiden aluejaosta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Alueita on tarkoitus muodostaa viisi. Luonnos valtioneuvoston asetukseksi ulosottoimen hallinnosta on tämän esityksen liitteenä.

Toimintayksikköjen päällikköinä olisivat johtavat kihlakunnanvoudit. Toimintayksikön päällikkö vastaisi yksikkönsä johtamisesta ja tuloksellisuudesta sekä yksikön hallintotehtävien järjestämisestä. Vastaavan ulosottomiehen määräytymisestä laajassa täytäntöönpanossa säädettäisiin 3 luvun 14 §:n 1—4 momentissa.

Edelleen momentin mukaan Ulosottolaitoksessa olisi perustäytäntöönpanon ja erityistäytäntöönpanon valtakunnalliset toimintayksiköt.

Perustäytäntöönpanoon kuuluvat ulosottoasiat keskitettäisiin perustäytäntöönpanon toimintayksikköön, jossa sitä toimittaisivat 7 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetut ulosottotarkastajat. Perustäytäntöönpanossa käsiteltäisiin suuria velallis- ja asiamääriä varsin suppeatutkintaisessa menettelyssä. Valtakunnanvoudinviraston toimeksiannosta eräissä ulosottovirastoissa toteutettu laajan täytäntöönpanon ja perustäytäntöönpanon pilotointi on osoittanut, että noin 80 prosenttia pilotointeihin ohjatuista velallisista on ollut sellaisia, joiden asiat käsiteltiin perustäytäntöönpanossa. Perustäytäntöönpano olisi pääosin tietojärjestelmiin perustuvaa perintää. Perustäytäntöönpanoon kuuluvien asioiden jakautumista vastaaville ulosottomiehille voitaisiin tarvittaessa tasata, mikä edistäisi menettelyn tehokkuutta. Vastaavasti laajan täytäntöönpanon ulosottomiehet voisivat keskittyä ja syventää erikoistumistaan vaativampiin ja enemmän aikaa vieviin selvittelytoimiin.

Ulosottomenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen (1322/2007) 3 §:n mukaan oikeusministeriö määrää erityistoimia edellyttävän ulosottoasian tietyn ulosottomiehen hoidettavaksi. Näin ollen nykyisen sääntelyn nojalla toteutettava menettely määrättäessä ulosottomies erikoisperintätehtävään on, että Valtakunnanvoudinviraston esityksestä määräys annetaan minis-

terion hallinnollisella päätöksellä. Asetuksen kyseinen pykälä kumottaisiin tämän lain voimaan tullessa. Nyt esitetään säädettäväksi, että erityistäytäntöönpano keskitetään erityistäytäntöönpanon toimintayksikköön. Tällä hetkellä erikoisperinnän toimipaikoista päättäminen kuuluu viime kädessä Valtakunnanvoudinvirastolle. Nykyisin erikoisperintä toimii kuudella erikoisperintäalueella mutta erikoisperintähenkilöstö on sijoittunut vain yhdeksään ulosottovirastoon.

Kuten laajan perinnän toimintayksiköissä myös muissa toimintayksiköissä päällikkönä olisi johtava kihlakunnanvouti, joka vastaa toimintayksikkönsä toiminnan johtamisesta ja tuloksellisuudesta. Työjärjestyksessä annettaisiin tarkemmat määräykset johtavan kihlakunnanvoudin tehtävistä.

Vastaavan ulosottomiehen määräytymisestä perustäytäntöönpanossa ja erityistäytäntöönpanossa ehdotetaan säädettäväksi 3 luvun 14 a §:n 1 momentissa. Palvelujen alueellista saatavuutta käsitellään jäljempänä 5 momentin perusteluissa sekä vastaajan asiointi- ja vaikutusmahdollisuuksien huomioon ottamista hänen oikeusturvansa kannalta erityisesti keskitetyssä täytäntöönpanossa jäljempänä 3 luvun 14 a §:n perusteluissa.

Paikallisten ulosottopalveluiden säilyminen Ahvenanmaalla varmistettaisiin sillä, että pykälän 3 momenttiin otettaisiin nimenomainen säännös, jonka mukaan Ulosottolaitoksella on toimipaikka Ahvenanmaan maakunnassa. Erillinen laki Ahvenanmaan maakunnan maakunnanvoudinvirastosta ehdotetaan kumottavaksi tämän lain voimaantulon yhteydessä, koska viraston hallinnollinen asema muita paikallisia ulosottovirastoja vastaavasti muuttuisi. Järjestettäessä uuden organisaatorakenteen mukaista toimintaa Ahvenanmaalla voitaisiin paikalliset olosuhteet ja maakunnan erityisasema ottaa tarkemmin huomioon Ulosottolaitoksen työjärjestyksessä.

Ottaen huomioon Ahvenanmaan maakunnan erityisasema, maantieteellinen sijainti sekä Ulosottolaitoksen maakunnassa sijaitsevan toimipaikan henkilöstön lukumäärä ja käsiteltävien asioiden kokonaismäärä, olisi perusteltua, että Ahvenanmaan toimipaikassa toimivat, asianomaiseen laajan täytäntöönpanon toimintayksikköön kuuluvat ulosottoylitarkastajat käsitelisivät myös muutoin perustäytäntöönpanoon kuuluvat ulosottoasiat.

Nykyistä sääntelyä vastaavasti muista Ulosottolaitoksen toimipaikoista säädettäisiin oikeusministeriön asetuksella. Oikeusministeriön asetuksella säädettäisiin myös yksittäisen toimipaikan tehtävistä, eli siitä, minkä toimintayksikön toimintoja kuhunkin toimipaikkaan olisi sijoitettuna. Tarkoitus on, että laajaa täytäntöönpanoa toimittavia ulosottoylitarkastajia olisi sijoitettuna lähtökohtaisesti kaikkiin Ulosottolaitoksen toimipaikkoihin siten, että palveluiden alueellinen saatavuus turvataan. Sen sijaan kaikissa toimipaikoissa ei toimitettaisi perustäytäntöönpanoa eikä erityistäytäntöönpanoa. Näiden toimintojen ja samalla niihin kuuluvien ulosottomiesten sijoittelussa otettaisiin huomioon myös asianomaisen toimintayksikön toiminnalliset tarpeet ja samalla taloudelliset näkökohdat. Lainkohta ei koskisi Ulosottolaitoksen keskushallinnon toimipaikkoja.

Voimassa olevan 12 §:n 1 momentin mukaan Valtakunnanvoudinviraston tulee erityisesti huolehtia ulosottolaitoksen palvelujen alueellisesta saatavuudesta. Kyseessä olevan pykälän uudeksi 4 momentiksi ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan toimintaa järjestettäessä on huolehdittava palveluiden alueellisesta saatavuudesta. Sanamuodolla halutaan korostaa sitä, että palvelujen alueellinen saatavuus tulee ottaa huomioon jo uuden organisaation toiminnan järjes-

tämistä koskevista päätöksissä. Velvoite koskee Ulosottolaitoksen keskushallintoa ja kaikkia esimiesasemassa olevia virkamiehiä, erityisesti valtakunnanvoutia, apulaisvaltakunnanvoutia ja toimintayksiköiden päälliköitä. Palvelujen alueellisesta saatavuudesta huolehtiminen pitää sisällään sen, että kullekin muodostettavalle laajan täytäntöönpanon alueelle on järjestettävä asianmukaiset ja toiminnallisesti riittävät ulosottopalvelut kaikille ulosoton asiakkaille riippumatta siitä, missä toimintayksikössä heidän asioitaan hoidetaan. Kehittyneet sähköiset asiointimahdollisuudet sekä keskitetty puhelimitse toimiva palvelu- ja neuvontajärjestelmä ovat merkittävästi parantaneet ja tulevat entisestään parantamaan palvelujen saatavuutta.

Momentissa ehdotetaan säädettäväksi edellä sanottua täydentävästi myös siitä, että Ulosottolaitoksen toimintaa järjestettäessä on huolehdittava kielellisten oikeuksien toteutumisesta. Tämä tarkoittaa ulosottoviranomaisten kielellisiä velvollisuuksia palvelujen tuottamisessa ja asiakkaiden oikeuksia käyttää omaa kieltään ulosottoviranomaisen kanssa asioidessaan siten kuin perustuslaissa, kielilaissa (423/2003), saamen kielilaissa (1086/2003) ja Ahvenanmaan itsehallintolaissa (1144/1991) säädetään.

12 §. *Ulosottolaitoksen johtaminen.* Voimassa olevassa pykälässä säädetään Valtakunnanvoudinviraston pääasiallisista tehtävistä ja valtakunnanvoudin nimittämisestä. Pykälän sisältö muutettaisiin koskemaan Ulosottolaitoksen johtamista. Uudessa 12 a §:ssä säädettäisiin Ulosottolaitoksen keskushallinnosta ja sen tehtävistä.

Pykälän *1 momentin* mukaan Ulosottolaitosta johtaisi ja keskushallinnon päällikkönä toimisi valtakunnanvouti. Pykälään sisältyvä säännös valtakunnanvoudin päätösvallasta hallinnollisissa asioissa vastaa sisällöltään voimassa olevan Valtakunnanvoudinvirastosta annetun lain 4 §:n 2 momenttia.

Pykälän *2 momentin* mukaan Ulosottolaitoksessa olisi valtakunnanvoudin apuna apulaisvaltakunnanvouti. Ulosottolaitos olisi oikeusministeriön hallinnonalan suurimpia yksittäisiä virastoja ja suurin lainkäyttövirasto. Sen johtamisen ja ohjauksen tehokkuus ja vaikuttavuus edellyttävät, että ylimmälle johdolle kuuluvia tehtäviä voitaisiin tarkoituksenmukaisella tavalla työmäärän tasaamiseksi jakaa. Valtakunnanvoudin tehtävät voisivat painottua Ulosottolaitoksen strategiseen johtamiseen, toimintaedellytysten turvaamiseen, laitoksen kehittämiseen ja yleiseen hallinnolliseen johtamiseen. Tämän lisäksi hän toimisi keskushallinnon päällikkönä. Apulaisvaltakunnanvoudin tehtävät voisivat painottua operatiivisen toiminnan johtoon, ohjaukseen ja valvontaan. Apulaisvaltakunnanvoudilla olisi sama toimivalta hänen ratkaistavakseen kuuluvissa asioissa kuin valtakunnanvoudilla.

Tarkemmin valtakunnanvoudin ja apulaisvaltakunnanvoudin työnjaosta määrättäisiin Ulosottolaitoksen työjärjestyksessä.

12 a §. *Ulosottolaitoksen keskushallinto.* Lukuun lisättäisiin uusi 12 a §. pykälässä säädettäisiin Ulosottolaitoksen keskushallinnosta. Pykälän otsikko olisi tätä vastaava. Valtakunnanvoudinvirastosta annettu laki ehdotetaan kumottavaksi tämän lain voimaan tullessa.

Tällä hetkellä ulosoton keskushallintoviranomaisena toimivan Valtakunnanvoudinviraston operatiivisen johdon ja ohjauksen tehtävät siirrettäisiin keskushallinnon tehtäviksi. Oikeusministeriöllä säilyisivät nykyistä vastaavasti lähinnä ulosottotoimen strateginen suunnittelu ja ohjaus, talousarviosuunnittelu ja säädösvalmistelu. Ministeriölle kuuluu myös palkkaustoimivalta.

Pykälän *1 momentin* mukaan keskushallinnon tehtävänä on ulosottotoimen hallinnollinen ohjaus, kehittäminen ja valvonta. Keskushallinto vastaa myös viraston toiminnan tuloksellisuudesta.

Pykälän *2 momentissa* säädettäisiin tarkemmin keskushallinnon tehtävistä. Momentin *kohdissa 1—6* säädetyt tehtävät vastaavat Valtakunnanvoudinvirastosta annetun lain 2 §:ssä nykyisin Valtakunnanvoudinvirastolle säädettyjä tehtäviä.

Pykälän *3 momentin* mukaan keskushallinnossa voi olla, kuten Valtakunnanvoudinvirastossa nykyään, johtavien hallintovoutien ja hallintovoutien virkoja esimies- ja asiantuntijatehtävissä. He eivät olisi ulosottomiehiä, mutta heiltä edellytettäisiin oikeustieteen ylempää korkeakoulututkintoa ja hyvää perehtyneisyyttä ulosottotoimeen ja hallintotehtäviin.

Pykälän *4 momentissa* säädettäisiin nimenomaisesti keskushallinnon velvollisuudesta ottaa huomioon toiminnassaan ulosottomiesten riippumattomuus lainkäyttäjinä. Keskushallinto olisi Ulosottolaitoksen valtakunnallisista hallintotehtävistä vastaava orgaani. Se ei olisi lainkäyttöelin. Siihen kuuluvat virkamiehet, päällikkövirkamiehiä valtakunnanvoutia ja apulaisvaltakunnanvoutia lukuun ottamatta, olisivat hallintovirkamiehiä. Nykyistä Valtakunnanvoudinvirastoa vastaavasti keskushallinto ei voisi puuttua ulosottomiesten lainkäyttöraatkaisuihin eikä sillä olisi yksittäisiin lainkäyttöasioihin ulottuvaa määräys- tai ohjausvaltaa. Muutoksenhaku lainkäyttöraatkaisuihin tehdään yleisiin tuomioistuimiin 11 luvun mukaisesti. Keskushallinnon virkamiesten olisi kaikessa käytännön toiminnassaan otettava huomioon ulosottomiesten riippumattomuus eivätkä he voisi vaikuttaa tai puuttua lainkäyttöön.

13 §. Työjärjestys. Pykälän nykyiset ulosottovirastoja koskevat säännökset korvattaisiin Ulosottolaitoksen työjärjestystä koskevilla säännöksillä ja pykälän otsikko muutettaisiin.

Ulosottolaitoksen työjärjestyksessä annettaisiin tarkemmat määräykset valtakunnanvoudin ja apulaisvaltakunnanvoudin välisestä tehtävänjaosta, Ulosottolaitoksen johtoryhmästä, toimintayksiköiden tehtävien järjestämisestä ja erityistoimien keskittämisen järjestämisestä. Työjärjestyksessä määrättäisiin lisäksi johtavien kihlakunnanvoutien tehtävistä sekä tehtävien jakamisen ja niiden muun järjestämisen yleisistä määräytymisperusteista. Työjärjestys olisi alisteinen siihen nähden, mitä määräyksessä tarkoitettua asiasta on säädetty laissa tai asetuksessa. Valtakunnanvouti vahvistaisi Ulosottolaitoksen työjärjestyksen.

Keskushallinnolla olisi oma, erillinen työjärjestys. Sillä annettaisiin tarkemmat määräykset keskushallinnon sisäisestä organisaatiosta, hallintoasioiden valmistelusta ja ratkaisemisesta sekä muusta keskushallinnon työn järjestämisestä. Myös toimintayksiköllä voisi olla työjärjestys. Keskushallinnon ja toimintayksikön työjärjestykset olisivat Ulosottolaitoksen työjärjestykselle alisteisia ja sitä tarkentavia.

Pykälän *1 momentin 1 kohdan* nojalla työjärjestyksessä määrättäisiin tarkemmin valtakunnanvoudin ja apulaisvaltakunnanvoudin välisestä tehtävien jaosta. Lainkohta koskisi työnjakoa sekä hallinto- että täytäntöönpanotehtävien osalta.

Momentin *2 kohdan* mukaan Ulosottolaitoksen johtoryhmästä määrättäisiin työjärjestyksessä. Määräykset annettaisiin muun muassa johtoryhmän kokoonpanosta ja siellä käsiteltävistä asioista. Johtoryhmällä ei olisi itsenäistä päätösvaltaa, mutta se voisi toimia valtakunnanvoudin

ja apulaisvaltakunnanvoudin apuna Ulosottolaitoksen toiminnan johtamisessa ja kehittämisessä.

Ehdotetun 3 luvun 14 a §:n 2 momentin mukaan tiettyjä erityistoimia voidaan keskittää tietyille ulosottomiehille. Momentin 3 kohdan nojalla annettaisiin määräykset tällaisten täytäntöönpanotoimien keskittämisen järjestämisestä.

Johtavien kihlakunnanvoutien tehtävistä annettaisiin tarkemmat määräykset momentin 4 kohdan nojalla. Johtavat kihlakunnanvoudit toimisivat toimintayksiköiden päällikköinä.

Momentin 5 kohdan nojalla annettaisiin tarkemmat määräykset tehtävien jakamisen ja niiden muun järjestämisen määräytymisperusteista. Lainkohta koskisi Ulosottolaitoksen täytäntöönpano-organisaatiota. Määräykset annettaisiin koko täytäntöönpano-organisaatiota koskevista tehtävien jakamisen ja niiden muun järjestämisen yleisistä määräytymisperusteista. Vastaaajien nimen mukaiseen aakkoselliseen jakoon, aluejakoon tai muuhun määräytymisperusteeseen perustuvasta sisäisestä työnjaosta toimintayksikössä tai yksittäisessä toimipakassa voitaisiin antaa määräykset toimintayksikön työjärjestyksessä tai hallinnollisella päätöksellä.

Ehdotetun 2 momentin mukaan Ulosottolaitoksen työjärjestys on julkaistava säädöskokoelmassa. Tällä varmistettaisiin osaltaan se, että tieto Ulosottolaitoksen organisaatiosta ja tehtävien jaosta olisi yleisesti saatavilla.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin keskushallinnon ja toimintayksikön työjärjestyksestä. Keskushallinnon työjärjestyksessä annettaisiin tarkemmat määräykset työn järjestämisestä keskushallinnossa. Määräyksiä voitaisiin antaa esimerkiksi sisäisestä organisoinnista ja työnjaosta, virkamiesten tehtävistä ja virkaan kuuluvasta ratkaisuvallasta, esittelijöinä toimivien virkamiesten omalla vastuullaan ja ilman esittelyä ratkaistavista asioista, hallintoasioiden valmistelusta ja ratkaisemisesta sekä sijaisuuksista. Valtakunnanvoudin ja apulaisvaltakunnanvoudin välisestä työnjaosta annettaisiin määräykset kuitenkin säädöskokoelmassa julkaistavaksi ehdotetussa Ulosottolaitoksen työjärjestyksessä.

Myös toimintayksiköllä voisi olla työjärjestys. Määräyksiä voitaisiin antaa esimerkiksi toimintayksikön tehtävien laissa säädettyä tarkemmasta järjestämisestä ja toimintayksikön sisäisestä toimivallan jaosta.

14 §. Nimittäminen ja kelpoisuusvaatimukset. Pykälään tehtäisiin ehdotetusta organisaatiomuutoksesta ja uusista virkanimikkeistä johtuvat muutokset ja lisäykset.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että valtakunnanvoudin ja apulaisvaltakunnanvoudin nimittää tasavallan presidentti valtioneuvoston esityksestä. Lain voimassa olevan 1 luvun 12 §:n nojalla valtakunnanvoudin nimittää valtioneuvosto. Vakinaisten tuomarien ja valtakunnansyyttäjän nimittämisestä säädetään perustuslaissa. Heidät nimittää tasavallan presidentti. Syyttäjälaitoksesta annetun lain (439/2011) 14 §:n mukaan apulaisvaltakunnansyyttäjän nimittää tasavallan presidentti valtioneuvoston esityksestä. Olisi perusteltua, että lainkäyttöviranomaisena toimivan Ulosottolaitoksen lainkäyttäjän aseman omaavan päällikön ja apulaispäällikön nimittäisi mainittujen virkamiehien nimittämistä vastaavasti tasavallan presidentti.

Valtakunnallisen Ulosottolaitoksen johtamisen tehokkuus ja laatu voitaisiin paremmin varmistaa, jos johtamistehtävät olisivat määrääjäksi täytettäviä. Tällöin johdon kykyä ja edellytyksiä

tehtäviinsä voitaisiin aika ajoin arvioida ja muuttuvissa tilanteissa löytää paras osaaminen. Ulosottolaitoksen ylimpään johtoon tulee voida nimittää pätevin asianomaista virkaa kulloinkin hakeneista ja sen kelpoisuusehdot täyttävistä henkilöistä. Menettely tukisi virkakiertoa mutta ei vaarantaisi Ulosottolaitoksen toiminnan jatkuvaa kehittämistä. Määräajaksi täytettävään virkaan nimitetyllä ja tehtäviään hyvin hoitaneella sekä muutoin viran valintaperusteet edelleen täyttävällä virkamiehellä olisi todennäköisesti vahva asema uudessa virantäyttömenettelyssä, mikäli hän asettuu tavoittelemaan jatkokautta.

Puheena olevassa momentissa säädettäisiin, että apulaisvaltakunnanvoudin virka on määräajaksi täytettävä. Hänet nimitettäisiin virkaansa viideksi vuodeksi kerrallaan. Viisi vuotta virkaa hoitanut apulaisvaltakunnanvouti olisi mahdollista nimittää uudelleen. Mikäli virkaan nimitettävä saavuttaisi säädetyn eroamisiansä ennen toimikauden päättymistä, hänet nimitettäisiin kuitenkin vain sen kuukauden loppuun, jona hän saavuttaa tämän iän. Valtakunnanvoudin virka on määräajaksi täytettävä valtion virkamieslain 9 a §:n (283/2015) nojalla.

Pykälän 2 momentti sisältäisi säännökset valtakunnanvoudin ja apulaisvaltakunnanvoudin virkojen kelpoisuusvaatimuksista. Sen lisäksi, mitä valtion virkamieslain 8 §:n 2 momentissa säädetään, valtakunnanvoudin ja apulaisvaltakunnanvoudin kelpoisuusvaatimuksena on muu oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto sekä erinomainen perehtyneisyys ulosottotoimeen. Valtakunnanvoudille ja apulaisvaltakunnanvoudille asetettu vaatimus erinomaisesta perehtyneisyydestä ulosottotoimeen vastaisi Valtakunnanvoudinvirastosta annetun lain 5 §:n 1 momentissa säädettyä valtakunnanvoudin kelpoisuusvaatimusta. Oikeustieteen maisterin tutkinnon ohella myös aiempi oikeustieteen kandidaatin tutkinto antaisi edelleen kelpoisuuden valtakunnanvoudin tehtäviin. Koska kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto ei vastaa sisällöltään edellä tarkoitettuja ylempiä korkeakoulututkintoja, ei se kuitenkaan antaisi kelpoisuutta kyseisiin tehtäviin. Valtion virkamieslain 7 §:n (281/2000) nojalla viraston päällikön virkaan ja virkaan, johon kuuluu ulosottomiehen tehtäviä, voidaan nimittää vain Suomen kansalainen.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että johtavan kihlakunnanvoudin, kihlakunnanvoudin, johtavan hallintovoudin ja hallintovoudin nimittää valtakunnanvouti. Johtavan kihlakunnanvoudin ja johtavan hallintovoudin virat olisivat määräajaksi täytettäviä. Heidät nimitettäisiin viideksi vuodeksi kerrallaan. Toimikausi olisi uusittavissa. Eroamisikää koskeva rajoitus koskisi myös näitä virkoja. Tässä pykälässä tarkoitettujen määräajaksi täytettävien virkojen määräaikaisuus ei koskisi nykyisiä viranhaltijoita. Virat ja niihin nimitetyt virkamiehet siirtyisivät tehtävien mukana uuteen organisaatioon virkamieslain nojalla.

Pykälään lisättäisiin uudet 4—6 momentit.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin ensinnäkin johtavalle kihlakunnanvoudille ja kihlakunnanvoudille asetettavista kelpoisuusvaatimuksista. Säännös vastaisi voimassa olevan pykälän 2 momentissa heille asetettuja kelpoisuusvaatimuksia. Kuten nykyisin, johtavan kihlakunnanvoudin osalta lakiin sisältyisi nimenomainen säännös, jonka mukaan virkaan nimitettävältä edellytetään tehtävän hoitamisessa tarvittavaa johtamistaitoa. Ulosottopiiriin poistuessaan, yhden viraston organisaatiossa myös yksittäisen kihlakunnanvoudin suoraan alaisuuteen voi tulla varsin runsaslukuinen joukko virkamiehiä. Tämän vuoksi olisi myös kihlakunnanvoudin virkaan nimitettäessä ja hakijan henkilökohtaisia ominaisuuksia arvioitaessa tällöin kiinnitettävä erityistä huomiota johtamistaidon arviointiin.

Pykälän 5 *momentin* mukaan ulosottolaitoksen keskushallinnossa toimivien johtavan hallintovoudin ja hallintovoudin virkojen kelpoisuusvaatimuksista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Tarkoitus on, että heidän kelpoisuusvaatimuksensa vastaisivat voimassa olevan Valtakunnanvoudinvirastosta annetun lain 5 §:n 2 momenttiin sisältyviä kelpoisuusvaatimuksia.

Pykälän 6 *momentin* mukaan ulosottoylitarkastajan ja ulosottotarkastajan virkojen kelpoisuusvaatimuksista ja nimittämisestä säädetään valtioneuvoston asetuksella. Vastaava viittaussäännös koskien kihlakunnanulosottomiehiä on voimassa olevan pykälän 3 momentissa. Tällä hetkellä kihlakunnanulosottomiesten ja maakunnanulosottomiesten kelpoisuusvaatimuksista säädetään ulosottotoimen hallinnosta annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:ssä.

On tarkoitus, että ulosottoylitarkastajaksi voitaisiin nimittää henkilö, joka on suorittanut alemman tai ylemmän korkeakoulututkinnon ja jolla on käytännön kokemusta virkaan kuuluvissa tehtävissä. Tällä hetkellä kihlakunnanulosottomiehen koulutusvaatimuksena on korkeakoulututkinto, virkaan soveltuva ammatillinen tutkinto tai ylioppilastutkinto. Ulosottoylitarkastajan kelpoisuusvaatimukset koulutuksen osalta olisivat korkeammat kuin kihlakunnanulosottomiehellä. Tarkoitus on, etteivät ne kuitenkaan koskisi lain voimaan tullessa kihlakunnanulosottomiehen vakinaisessa virassa olevaa virkamiestä. Ne eivät myöskään koskisi määräaikaaisessa virkasuhteessa olevaa virkamiestä, jos virkasuhteen kesto ulottuu lain voimaantulon jälkeiseen aikaan. Momentin mukaan Ulosottolaitoksessa voi olla myös muuta virkasuhteista henkilöstöä.

24 §. Ulosoton tietojärjestelmä ja ulosottorekisteri. Pykälän 1 *momentin* mukaan Valtakunnanvoudinvirasto huolehtii tietojärjestelmän ylläpitämisestä ja kehittämisestä. Organisaatiomuutoksesta johtuen Valtakunnanvoudinviraston tilalle vaihdettaisiin Ulosottolaitos.

Pykälän 2 *momentin* mukaan ulosottorekisteri koostuu valtakunnallisesta hakemisto-osasta ja paikallisesti ylläpidetyistä rekisterin osista. Ulosottolaitoksen muuttuessa valtakunnalliseksi organisaatioksi ei ulosottorekisterissä enää olisi paikallisesti ylläpidettäviä rekisterin osia. Tämän vuoksi lainkohdasta poistettaisiin edellä mainittu ulosottorekisterin jaottelu osiin.

25 §. Rekisterinpitäjä. Pykälään tehtäisiin organisaatiomuutoksesta johtuvat muutokset. Rekisterinpitäjänä toimisi Ulosottolaitos. Ulosottolaitoksen keskushallinto huolehtisi rekisterin ylläpidosta nykyisen Valtakunnanvoudinviraston sijaan.

26 §. Rekisterin tietosisältö. Pykälää muutettaisiin organisaatiomuutoksesta johtuen. Pykälän 1 *momentissa* säädetään tiedoista, joita ulosottorekisterin paikallisiin osiin saadaan kerätä ja tallettaa. Momentin johdantokappaleesta poistettaisiin viittaus paikallisiin rekisterin osiin.

Pykälän 2 *momentin* mukaan rekisterin hakemisto-osaan saadaan tallettaa asianhallintatietoja, jotka ovat tarpeen asian löytämiseksi paikallisista rekisterin osista. Momentti ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana. Valtakunnallisessa ulosotto-organisaatiossa ulosottorekisterissä ei enää olisi paikallisia rekisterin osia.

27 §. Oikeus käsitellä tietoja. Pykälän 2 *momentin* mukaan kihlakunnanvoudit, heidän alaisen virkamiehet sekä oikeusministeriön ja Valtakunnanvoudinviraston asianomaiset virkamiehet saavat ulosottoasiassa tai ulosoton hallintoasiassa käsitellä salassapitosäännösten estämättä 26 §:ssä mainittuja tietoja, erityistietoja kuitenkin vain asiassa välttämättömin osin. Momenttiin tehtäisiin organisaatiomuutoksen edellyttämät muutokset. Ehdotuksen mukaan Ulosotto-

laitoksen ja oikeusministeriön asianomaiset virkamiehet saisivat käsitellä momentissa tarkoitettuja tietoja siten, kuin momentissa säädetään.

31 §. *Todistus ulosottorekisteristä.* Pykälän 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada paikalliselta ulosottoviranomaiselta nimeämäänsä henkilöä ulosottoasian vastaajana koskeva todistus ulosottorekisteristä. Organisaatiomuutoksesta johtuen momentista poistettaisiin viittaus paikallisiin ulosottoviranomaisiin.

35 §. *Tietojen luovuttaminen teknisen käyttöyhteyden avulla.* Pykälän mukaan Valtakunnanvoudinvirasto voi päättää teknisen käyttöyhteyden perustamisesta ja tietojen luovuttamisesta sen avulla ulosottorekisteristä. Organisaatiomuutoksesta johtuen Valtakunnanvoudinviraston tilalle vaihdettaisiin Ulosottolaitos.

2 luku Ulosottoperusteet

28 §. *Tuomioistuimen ilmoitus ja ulosottomiehen todistus.* Pykälän 1 momentin mukaan tuomioistuimen, jossa on nostettu 26 §:ssä tarkoitettu kanne, tulee välittömästi ilmoittaa siitä paikkakunnan ulosottomiehelle ulosoton tietojärjestelmään merkitsemistä varten. Organisaatiomuutoksesta johtuen momentista poistettaisiin viittaus paikalliseen ulosottoviranomaiseen.

3 luku Yleiset menettelysäännökset

1 §. *Ulosoton hakeminen.* Pykälän 1 momentissa säädetään ulosoton hakemistavoista. Voimassa olevan säännöksen mukaan ulosottoa haetaan joko kirjallisella hakemuksella, joka toimitetaan vastaajan asuin- tai kotipaikan ulosottomiehelle tai muulle paikalliselle ulosottoviranomaiselle, tai sähköisellä viestillä, joka toimitetaan paikalliselle ulosottoviranomaiselle tai teknisen käyttöyhteyden avulla ulosoton valtakunnalliseen tietojärjestelmään, jos Valtakunnanvoudinvirasto tai sen määräämä on myöntänyt hakijalle siihen luvan (*tietojärjestelmähakija*).

Momentista poistettaisiin viittaukset paikallisiin ulosottoviranomaisiin ja Valtakunnanvoudinviraston tilalle vaihdettaisiin Ulosottolaitos. Momenttiin lisättäisiin mahdollisuus tehdä ulosottohakemus myös ulosoton sähköisen asiointipalvelun kautta.

Ulosottoa voi hakea oikeushallinnon sähköisen asiointipalvelun kautta sähköisesti. Siitä huolimatta ulosottovirastoihin saapuu vuosittain noin 350 000 kirjallisesti laadittua tai sähköpostitse toimitettua ulosottohakemusta. Tällaisia hakemuksia toimittavat paljon myös ammattivelkojat, joilla usein on myös tietojärjestelmähakijan lupa. Myös julkisyhteisöiltä tulee paljon paperisia hakemuksia. Manuaalihakemusten käsittely ulosottovirastoissa vie enemmän aikaa kuin sähköisesti toimitettujen hakemusten. Ulosottolaitoksen tavoitteena on saada mahdollisimman suuri osa ulosottohakemuksista sähköisesti joko ulosoton sähköisen asiointipalvelun kautta tai tietojärjestelmähakijan käytössä olevan yhteyden kautta.

Edellä sanotun johdosta pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan ammattimaista perintätoimintaa harjoittavan henkilön ja julkisyhteisön olisi toimitettava ulosottohakemus ulosottoviranomaiselle 1 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla. Muulla tavalla toimitettua ulosottohakemusta ei otettaisi käsiteltäväksi. Ulosottohakemus otettaisiin kuitenkin käsiteltäväksi myös muulla tavoin toimitettuna, jos ulosottohakemus ei olisi laadittavissa edellä mainitulla tavalla. Velvoite sähköiseen asiointiin ei siten olisi ehdoton. Poikke-

uksellisesti, jos ulosottohakemusta ei olisi esimerkiksi teknisluonteisista syistä mahdollista tehdä sähköisen asiointipalvelun tai tietojärjestelmähakijayhteyden kautta, se voitaisiin toimittaa muulla tavoin. Myös esimerkiksi harvinaisia tai monimutkaisia korkovaatimuksia ei kaikissa tapauksissa pystytä ilmoittamaan tietojärjestelmähakijan yhteyden kautta. Tällöinkin tulee vaihtoehtoisesti käyttää ulosoton sähköistä asiointiliittymää, jos hakemus on mahdollista siten toimittaa.

Ammattimaista perintätoimintaa harjoittavalta hakijalta sekä julkisyhteisöiltä voitaisiin edellyttää sähköisten palvelukanavien käyttöä. Sen sijaan kaikilla luonnollisilla henkilöillä ei ole osaamista tai mahdollisuuksia asioida sähköisesti viranomaisessa. Tämän vuoksi säännöstä ei laajennettaisi koskemaan heitä ottaen huomioon ottaen perustuslain 6 §:n turvaama yhdenvertaisuus ja syrjintäkielto. Perustuslain turvaama yhdenvertaisuus ulottuu lähtökohtaisesti vain luonnollisiin henkilöihin.

Perintätoiminnalla tarkoitettaisiin tässä yhteydessä saatavien perintää toisen lukuun sekä omien saatavien perintää tapauksissa, joissa on ilmeistä, että saatavat on otettu vastaan yksinomaan perintätarkoituksessa. Ammattimaista perintätoimintaa harjoittavalla henkilöllä tarkoitettaisiin tässä yhteydessä ensinnäkin niitä perintätoiminnan harjoittajia, jotka tarvitsevat toimintaansa perintätoiminnan luvanvaraisuudesta annetussa laissa (517/1999) tarkoitetun luvan. Lisäksi säännöstä sovellettaisiin myös yhteisön tai säätiön saatavien perintään, kun toimeksiantaja ja perintätoiminnan harjoittaja kuuluvat samaan kirjanpitolaissa (1336/1997) tarkoitettuun konserniin ja perintätoiminta on muuta kuin satunnaista. Henkilöllä tarkoitettaisiin tässä yhteydessä ulosottokaaren 1 luvun 3 §:n 2 momentin mukaisesti luonnollisen henkilön lisäksi myös yhteisöä, laitosta ja säätiötä. Julkisyhteisöjä ovat muun muassa valtio, kunnat, kuntayhtymät, Ahvenanmaan maakunta sekä uskonnolliset yhdyskunnat.

Ulosottokaaren 3 luvun 104 §:ssä säädetään velkojan velvollisuudesta ilmoittaa saatavansa määrä silloin, kun passiivisaatavan suorittamiseksi on toimitettu ulosmittaus. Lainkohdan mukaan ilmoitus on tehtävä ulosottokaaren 3 luvun 1 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Ammattimaista perintätoimintaa harjoittavan henkilön ja julkisyhteisön olisi ulosottohakemuksen tavoin toimitettava saldoilmoitus 1 §:n 1 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla sähköisesti aina, kun se on teknisesti mahdollista. Tällä hetkellä ilmoituksen tekeminen ei ole mahdollista ulosoton sähköisen asiointipalvelun kautta, mutta sen mahdollistaminen lähivuosina on suunnitteilla.

2 §. Ulosottohakemuksen sisältö. Pykälän 2 momentti säätelee ulosoton hakemista tilanteessa, jolloin usea velallinen vastaa hakijan saatavasta tai sen osasta ja saatavaa koskeva toinen ulosottoasia on jo vireillä tai pannaan samalla kertaa vireille. Hakemuksessa on tällöin ilmoitettava, kuka on toisessa asiassa vastaavana kihlakunnanulosottomiehenä tai missä asiaa käsitellään taikka kuka on siinä velallisena. Säännöstä ehdotetaan selkiytettäväksi siten, että hakijan tarvitsisi ilmoittaa vain se, kuka on toisessa asiassa velallisena. Hakijalta ei edellytettäisi enää tietoa siitä, kuka toisessa asiassa on vastaavana ulosottomiehenä tai missä sitä käsitellään.

7 §. Ulosottoperusteen ja saamistodisteen toimittaminen jälkikäteen. Pykälän 1 momentin mukaan sähköisessä muodossa tehdystä hakemuksesta puuttuva, säännöksessä tarkoitettu asiakirja tulee toimittaa 13 §:ssä tarkoitetulle vastaavalle ulosottomiehelle tai muulle paikalliselle ulosottoviranomaiselle. Organisaatiomuutoksesta johtuen säännöksestä poistettaisiin viittaus vastaavaan ulosottomieheen tai muuhun paikalliseen ulosottomieheen. Ehdotuksen mukaan asiakirja tulisi toimittaa ulosottoviranomaiselle.

8 §. *Vireilletulon ajankohta.* Pykälän 1 momentin mukaan ulosottoasia tulee vireille, kun ulosottihakemus saapuu paikalliselle ulosottoviranomaiselle tai ulosoton tietojärjestelmään, jollei myöhemmin käy ilmi, ettei vireilletulon edellytyksiä ollut. Organisaatiomuutoksesta johtuen momentista poistettaisiin viittaus paikalliseen ulosottoviranomaiseen.

11 §. *Asiamiehen valtakirja.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että voimassa olevasta säännöksestä poiketen mahdollistettaisiin myös varojen nostamiseen tai omaisuuden haltuun ottamiseen oikeuttava valtakirjan toimittaminen sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä. Jos ulosottomies epäilee valtakirjan aitoutta, hänen olisi vaadittava asiamiestä toimittamaan se alkuperäisenä.

Käytännössä momentissa tarkoitettuja valtakirjoja annetaan paljon. Yleensä valtakirja on annettu ammattimaisen perintätoiminnan harjoittajille. Alkuperäisyysvaatimuksesta luovuttaisiin sähköisen asioinnin helpottamiseksi ulosotossa. Ulosoton hakemista koskevaa puheena olevan luvun 1 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että ammattimaista perintätoimintaa harjoittava henkilö ja julkisyhteisö velvoitettaisiin toimittamaan ulosottihakemus sähköisesti.

Jos ulosottomiehellä olisi vähäisintäkään epäilystä valtakirjan aitoudesta, hänen olisi vaadittava valtakirjan toimittamista alkuperäisenä. Tällainen tilanne voi syntyä esimerkiksi silloin, jos valtakirja on annettu yksityishenkilölle, joka ei harjoita ammattimaista perintätoimintaa.

Pykälän 3 momentin mukaan Valtakunnanvoudinvirasto tai sen määräämä voi velkojan pyynnöstä päättää, että valtakirja talletetaan ulosoton tietojärjestelmään asiamiehen edustusvallan osoittamiseksi. Organisaatiomuutoksesta johtuen ehdotetaan säädettäväksi, että valtakirjan talletamisesta päättäisi Ulosottolaitos.

13 §. *Vastaava ulosottomies.* Ulosottolain muuttamisesta annetulla lailla, joka tuli voimaan maaliskuun alusta 2004, siirryttiin samaa vastaajaa koskevien ulosottoasioiden keskitettyyn hoitamiseen. Sama ulosottomies käsittelee kaikki samaa vastaajaa koskevat ulosottoasiat. Vastaavan ulosottomiehen järjestelmästä ei ole tarkoitus luopua. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan kuitenkin lisäystä, joka mahdollistaisi samaa velallista koskevien ulosottoasioiden käsittelyn yhteisesti useampien ulosottomiesten kesken perintäryhmässä. Velallisen ulosottoasioiden käsittely perintäryhmässä mahdollistaisi ryhmän sisäistä erikoistumista sekä tehostaisi ja yhdenmukaistaisi menettelyä. Kyseessä ei olisi tällöin 14 a §:n 2 momentissa tarkoitettu erityistoimien keskittäminen.

Koska ehdotetun 1 luvun 7 §:n 1 momentin mukaan myös ulosottotarkastaja on ulosottomies, momenttiin tehtäisiin tätä koskeva tarkennus.

Vastaavana ulosottomiehenä toimisi 2 momentin nojalla asianomaisen kihlakunnanvoudin ohella perintäryhmässä se ulosottoylitarkastaja tai ulosottotarkastaja, jolle kyseistä vastaajaa koskevat asiat työnjaon mukaisesti kuuluvat. Tällöin kyseisen vastaajan vastaavalla ulosottomiehellä olisi kokonaisvastuu siitä, että vastaajan ulosottoasiat hoidetaan laissa edellytetyin tavoin joutuisuutta, asianmukaisuutta ja ulosottomenettelyn muita periaatteita noudattaen. Kukin perintäryhmään kuuluva ulosottomies vastaisi tekemänsä täytäntöönpanotoimen lainmukaisuudesta tai täytäntöönpanotoimen laiminlyönnistä.

Uutena 3 momenttina olisi nykyisin 1 momentissa oleva säännös siitä, että vastaavalla ulosottomiehellä on toimivalta koko maassa. Tämän lisäksi momentissa säädettäisiin, että vastaavan

ulosottomiehen ohella myös toisilla perintäryhmään kuuluvilla ulosottomiehillä on sama toimivalta silloin, kun he suorittavat täytäntöönpanotoimia perintäryhmälle kuuluvassa ulosottoasiassa.

Voimassa olevan pykälän 2 momentin mukaan saapunut ulosottohakemus on mahdollisimman pian tarpeellisten jatkotoimen jälkeen ohjattava vastaavalle ulosottomiehelle. Säännös ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomana, koska valtakunnallisessa organisaatiossa ei vireille tullutta asiaa enää tarvitse ohjata ulosottopiiristä toiseen. Ulosottohakemus ohjautuu ulosoton tietojärjestelmässä aina heti sisäänkirjauksen jälkeen asianomaiselle vastaavalle ulosottomiehelle.

14 §. *Vastaavan ulosottomiehen määräytyminen laajassa täytäntöönpanossa.* Voimassa olevassa 14 §:ssä on säädetty vastaajan oikeusturvan kannalta tärkeät käsittelypaikan määräytymisen edellytykset. Perusteissa, joiden mukaisesti vastaava ulosottomies määräytyy, tulee ottaa huomioon vastaajan asuin- tai kotipaikka tai vastaajan muu tosiasiallinen mahdollisuus valvoa etuaan. Lisäksi pykälässä on säädetty, että jos on useita mainitut edellytykset täyttäviä vaihtoehtoja, vastaava ulosottomies määräytyy sen mukaan, missä täytäntöönpano voidaan tarkoituksenmukaisimmin toimittaa. Perusteista, joiden mukaisesti vastaava ulosottomies määräytyy, on säädetty ulosottomenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen 1—3 §:ssä. Asetuksen 1 § pitää sisällään yleiset määräytymisperusteet ja 2 § erityiset määräytymisperusteet. Asetuksen 3 §:ssä säädetään vastaavan ulosottomiehen määräytymisestä erityistoimia edellyttävissä ulosottoasioissa. Ulosottomenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen 1—3 § kumottaisiin tämän lain voimaantullessa ja vastaavan ulosottomiehen määräytymisen perusteet kokonaisuudessaan sisällytettäisiin soveltuvin osin kyseessä olevaan pykälään ja ehdotettuun 14 a §:ään.

Pykälässä säädettäisiin vastaavan ulosottomiehen määräytymisen perusteista laajassa täytäntöönpanossa. Pykälän otsikko muutettaisiin tätä vastaavaksi.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että laajassa täytäntöönpanossa vastaajana olevan luonnollisen henkilön vastaava ulosottomies on hänen asuin- tai kotipaikkansa ulosottomies. Laajan täytäntöönpanoon kuuluvat ulosottoasiat käsiteltäisiin paikallisesti kunkin alueellisen toimintayksikön toimialueella sijaitsevilla ulosottolaitoksen toimipaikoissa. Tarkoitus on, että laajaa täytäntöönpanoa toimittavia ulosottoylitarkastajia olisi sijoitettuna lähtökohtaisesti kaikkiin toimipaikkoihin. Voimassa olevan pykälän perustelujen (HE 216/2001 vp) mukaan vastaavan ulosottomiehen määräytymisen perusteilla tarkoitetaan niitä kriteerejä, joiden mukaisesti ulosottoasia ohjataan tiettyyn piiriin. Valtakunnallisessa ulosottolaitoksessa ei olisi ulosottopiirijakoa. Tilanteissa, joissa kunnallisen jaotuksen perusteella määräytyvällä asuin- tai kotipaikalla ei ole ulosottolaitoksen toimipaikkaa, asuin- tai kotipaikan vastaava ulosottomies määräytyisi sen toimipaikan mukaan, missä työnjaon mukaan käsitellään asianomaisen paikkakunnan ulosottoasiat. Kyseessä olisi myös tällöin lainkohdassa tarkoitettu asuin- tai kotipaikan ulosottomies. Lähtökohtana laajan täytäntöönpanon työnjaolle tulee olla, että vastaavaksi ulosottomieheksi määräytyy vastaajan asuin- tai kotipaikkaa lähinnä sijaitsevan toimipaikan ulosottomies. Lain 1 luvun 19 §:ään sisältyvät velvoitteet huomioon ottaen, silloin kun vastaajan mahdollisuudet valvoa etuaan sitä edellyttävät, käsittelypaikaksi voisi valikoitua myös esimerkiksi asiointiyhteyksiltään asuin- tai kotipaikassa sijaitsevaa toimipaikkaa luontevampi toimipaikka.

Voimassa olevaan 1 momenttiin sisältyy säännös, jonka mukaan erityistoimia edellyttävät ulosottoasiat voidaan keskittää tietyille ulosottomiehille, jotka toimivat silloin siltä osin vas-

taavina ulosottomiehinä. Säännös ehdotetaan kumottavaksi. Sen korvaisivat ehdotetut erityistäytäntöönpanoa koskevat säännökset, jotka sisältyvät 1 luvun 2 a §:n 1 momenttiin, 11 §:n 2 momenttiin ja tämän luvun 14 a §:n 1 momenttiin, sekä säännös erityistoimien keskittamisestä tietyille ulosottomiehille, josta säädetäisiin mainitun 14 a §:n 2 momentissa.

Ehdotettu 2 *momentti* sisältää säännökset vastaavan ulosottomiehen määräytymisen perusteista vastaajana olevan elinkeinonharjoittajan, yhtiön, yhtymän tai muun yhteisön osalta. Lähtökohteisena määräytymisperusteena olisi tosiasiallinen toimipaikka. Jos vastaajalla ei ole tosiasiallista toimipaikkaa Suomessa, vastaava ulosottomies olisi kaupparekisteriin merkityn kotipaikan ulosottomies. Tämä vastaisi asiallisesti ulosottomenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen voimassa olevaa 2 §:n 2 momenttia. Voimassa olevan 2 momentin säännös siitä, että vastaavan ulosottomiehen määräytymiseen ei saa hakea muutosta, siirrettäisiin uuteen 15 a §:ään.

Pykälään lisättäisiin uusi 3 *momentti*. Jos toimitukset pitää kokonaisuudessaan tai pääosin muu kuin asuin- tai kotipaikan taikka tosiasiallisen toimipaikan ulosottomies, eikä muita ulosottoasioita ole vireillä, vastaava ulosottomies olisi toimituspaikan ulosottomies. Säännös vastaisi asiallisesti ulosottomenettelystä annetun asetuksen voimassa olevaa 2 §:n 1 momenttia.

Pykälän uusi 4 *momentti* koskisi ensinnäkin tilanteita, joissa vastaajalla ei ole asuin- tai kotipaikkaa eikä toimipaikkaa Suomessa tai se ei ole tiedossa. Vastaavana ulosottomiehenä toimisi tällöin sen toimipaikan ulosottomies, jossa toimitukset voidaan tarkoituksenmukaisesti suorittaa. Käsittelypaikka määräytyisi samoin tilanteissa, joissa vastaavan ulosottomiehen määräytymiselle on useita vaihtoehtoja. Sääntely vastaisi viimeksi mainitun osalta voimassa olevan pykälän 1 momenttiin sisältyvää säännöstä.

Jos vastaavan ulosottomiehen määräytymisestä syntyy epäselvyyttä, tulisi asia saattaa valtakunnantoukkin tai hänen määräämänsä ratkaistavaksi. Tästä hallinnollisesta kysymyksestä ei ole pidetty tarpeellisena esittää säännöstä lakiin.

14 a §. *Vastaavan ulosottomiehen määräytyminen muussa täytäntöönpanossa.* Lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi 14 a §.

Perustäytäntöönpanoon kuuluvat ulosottoasiat keskitettäisiin perustäytäntöönpanon valtakunnalliseen toimintayksikköön ja erityistäytäntöönpanoon kuuluvat asiat erityistäytäntöönpanon valtakunnalliseen toimintayksikköön. Näistä toimintayksiköistä säädetäisiin 1 luvun 11 §:n 2 momentissa. Kyseessä olevan pykälän 1 *momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, että puheena olevissa toimintayksiköissä toimivat ulosottomiehet olisivat vastaavana ulosottomiehenä siellä täytäntöönpanon kohteena oleville vastaajille asianomaisen toimintayksikön työnjaon mukaisesti, jolloin sama ulosottomies käsittelee kaikki samaa vastaajaa koskevat ulosottoasiat.

Pykälän 2 *momentiksi* ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettyjä erityisosaamista vaativia täytäntöönpanotoimia (*erityistoimi*) voidaan täytäntöönpanon tarkoituksenmukaiseksi järjestämiseksi keskittää tietyille ulosottomiehille. He toimisivat silloin niiltä osin vastaavina ulosottomiehinä. Lainkohta mahdollistaisi rajoitetun poikkeamisen velalliskohtaisuudesta. Ulosottomies, jonka käsiteltäviksi erityistoimia on keskitetty, olisi ulosottoasiassa vastaavana ulosottomiehenä ainoastaan hänelle kuuluvan toimituksen osalta ja vain siihen saakka, kunnes se on saatettu loppuun. Tältä osin säännös sanamuodoltaan vastaisi

voimassa olevan 14 §:n 1 momenttiin sisältyvää säännöstä. Vastuu velallisen kokonaistilanteesta olisi velallisen varsinaisella vastaavalla ulosottomiehellä.

Tarkoitus on, että kyseessä oleva valtioneuvoston asetus annetaan tarvittaessa myöhemmin lain voimaantulon jälkeen. Erityistoimien keskittämisen järjestämisestä annettaisiin tarkemmat määräykset Ulosottolaitoksen työjärjestyksessä. Säännös tästä sisältyisi 1 luvun 13 §:n kohtaan. Estettä ei olisi sille, että ulosottomiehellä, jolle erityistoimia on keskitetty, olisi erikoistumistehtävänsä ohella oma vastuualue ulosottovelallisista, niin sanottu rooteli.

Erityistoimi voi olla luonteeltaan paikkasidonnainen, jolloin täytäntöönpanoa ei ole mahdollista toimittaa muualla kuin täytäntöönpanon kohteen sijaintipaikkakunnalla. Jos taas erityistoimen täytäntöönpano ei vaadi paikallista käsittelyä, käsittelypaikka voitaisiin valita tarkoituksenmukaisuusperusteilla.

Ulosottolaitoksen tietyissä toimipaikoissa, käytännössä lähinnä suurimmissa toimipaikoissa, voisi olla tällaisiin erityistoiimiin, esimerkiksi realisointeihin tai kuolinpesäosuuksien ulosmittauksiin erikoistuneita ulosottomiehiä. Lisäksi esimerkiksi erilaiset kansainväliseen täytäntöönpanoon liittyvät erityisosaamista vaativat toimenpiteet ovat lisääntyneet ja lisääntyvät edelleen tulevana vuosina. Erityistoimet voisivat liittyä tiettyihin kansainvälisen sidoksen omaaviin asiakokonaisuuksiin, joita tällä hetkellä ovat esimerkiksi varojen jäädyttämisestä terrorismin torjumiseksi annettuun lakiin (325 /2013) tai lakiin eräiden Suomelle Yhdistyneiden kansakuntien ja Euroopan unionin jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämisestä (659/1967, pakotelaki), liittyvät tietyt täytäntöönpanotehtävät.

Esitetty erikoistuminen mahdollistaisi sen, että ammatilliseen erityisosaamiseen olisi tarpeen kouluttaa vain tietyt ulosottomiehet ja keskittää kyseinen täytäntöönpano heille. Täytäntöönpanon laatu ja asianosaisten oikeusturva paranisivat, kun tehtävää hoitaisi sen toimittamiseen pätevöitynyt ulosottomies.

Voimassa olevan 14 §:n perusteluissa (HE 216/2001 vp) todetaan vastaavan ulosottomiehen määräytymisestä erityistoimia edellyttävien asioiden osalta, että tällöin voitaisiin tehdä tavalista pitemmälle menevä poikkeaminen asuin- tai kotipaikasta taikka etujen valvontapaikasta. Edelleen perusteluissa todetaan, että näissäkin tapauksissa mainitut kriteerit tulee ottaa huomioon siten, että asia siirretään lähimmälle tällaisiin asioihin erikoistuneelle ulosottomiehelle. Periaate ei enää kaikilta osin sovellu nykyaikaisen ulosottomenettelyn tarpeisiin. Velallisen ulosottoasioiden käsittely perustäytäntöönpanon tai erityistäytäntöönpanon toimintayksikössä tarkoittaisi sitä, että toimituspaikka voisi määräytyä toisin kuin laajassa täytäntöönpanossa lähtökohtaisesti. Sama koskisi erityistoimia. Toimituspaikan määräytyminen ei välttämättä perustuisi vastaajan asuin- tai kotipaikkaan eikä muihin 14 §:ssä säädettäviksi ehdotettuihin vastaavan ulosottomiehen määräytymisperusteisiin, vaan toiminnallisiin ja taloudellisiin näkökohtiin. Oikeusministeriön asetuksessa, jossa säädetään Ulosottolaitoksen toimipaikkojen tehtävistä, tulisi ottaa huomioon myös nämä näkökohdat. Edellä sanotuissa tapauksissa vastaajan asiointi- ja vaikutusmahdollisuudet turvattaisiin alla esitettävän mukaisesti.

Ehdotettuun 1 luvun 11 §:n 4 momenttiin sisältyisi säännös, jonka mukaan toimintaa järjestettäessä on huolehdittava palvelujen alueellisesta saatavuudesta. Mainittu velvoite olisi voimassa myös järjestettäessä kyseessä olevassa pykälässä tarkoitettujen toimintayksiköiden toimintaa tai keskitettäessä erityistoimien käsittelyä. Ulosottolaitoksella on oltava riittävästi asiointiin mahdollistavia toimipaikkoja, vaikka keskittämisen seurauksena vastaajan mahdollisuus

asioida henkilökohtaisesti vastaavan ulosottomiehen kanssa ei maantieteellisten etäisyyksien vuoksi olisi aina käytännössä mahdollista. Velvoitteen korostamiseksi puheena olevan pykälän *3 momentiksi* otettaisiin nimenomainen säännös, jonka mukaan täytäntöönpanoa keskitettäessä on aina huolehdittava siitä, että vastaajan tosiasiallinen mahdollisuus valvoa etujaan tulee asianmukaisesti turvatuksi.

Lain 1 luvun 20 § koskee avoimuutta ja ulosottomiehen tiedottamisvelvollisuutta ulosottoasiassa. Säännöksen nojalla ulosottomiehellä on muun muassa velvollisuus antaa asianosaisille ohjausta ulosottoasiassa ja tietoa täytäntöönpanon vaiheesta sekä muista asianosaisille merkityksellisistä seikoista. Avoimuuden vaatimus voidaan myös nähdä osana nykyaikaisessa ulosotossa noudatettavaa laajempaa palveluperiaatetta. (Linna-Leppänen: Ulosotto-oikeus 1 - Ulosottomenettely, 2014, s. 52). Puheena oleva 3 momentti ilmentää osaltaan kyseistä palveluperiaatetta. Säännös pitää sisällään muun muassa sen, että vastaajalla on oikeus asioida häntä lähinnä sijaitsevan toimipaikan asiakaspalvelussa tai kyseisen toimipaikan päivystävän ulosottomiehen kanssa. Asianmukaiseen palveluun ulosotossa kuuluu, että toimipaikasta riippumatta vastaajalle annetaan tarpeellista neuvontaa ja ohjausta sekä otetaan vastaan hänen mahdollisesti mukanaan tuomia ulosottoasiaan liittyviä asiakirjoja, jotka välitetään edelleen toisaalla olevalle vastaavalle ulosottomiehelle. Pyynnöstä vastaajalle on mahdollisuuksien mukaan järjestettävä tilaisuus asioida vastaavan ulosottomiehen kanssa puhelimitse tai verkko-yhteyden avulla. Ulosottolaitoksen keskushallinto voisi tarvittaessa antaa ohjeistusta palveluperiaatteen noudattamisen yhtenäistämiseksi eri toimipaikoissa.

Edellä sanotun johdosta on katsottu, että vastaajan oikeusturvan takeet olisivat riittävät ehdotetulla sääntelyllä ja menettelyllisillä ohjeilla myös silloin, kun ulosottoasioiden käsittelyä tai täytäntöönpanotoimia keskitetään.

15 §. Vastaavan ulosottomiehen vaihtuminen. Voimassa olevan pykälän mukaan asia on siirrettävä uudelle vastaavalle ulosottomiehelle, jos ulosottomenettelystä annetussa valtioneuvoston asetuksessa tarkoitettu olosuhde, jonka perusteella vastaava ulosottomies määräytyy, muuttuu. Mainittuun asetukseen sisältyvät, vastaavan ulosottomiehen määräytymisen perusteita koskevat säännökset ehdotetaan kumottaviksi. Edellä 14 §:ssä säädettäisiin vastaavan ulosottomiehen määräytymisestä laajassa täytäntöönpanossa. Luvun 14 a §:ssä säädettäisiin vastaavan ulosottomiehen määräytymisestä perustäytäntöönpanossa ja erityistäytäntöönpanossa. Pykälässä säädettäisiin myös vastaavan ulosottomiehen määräytymisestä silloin, kun erityistoimia keskitetään tietyille ulosottomiehelle. Kyseessä olevaan pykälään sisältyvä viittaus valtioneuvoston asetukseen ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi edellä mainittuihin pykäliin.

15 a §. Muutoksenhakukielto vastaavan ulosottomiehen määräytymiseen. Koska lukuun lisättäisiin uusi 14 a §, voimassa olevan 14 §:n 2 momentin säännös siitä, että vastaavan ulosottomiehen määräytymiseen ei saa hakea muutosta, ehdotetaan siirrettäväksi uudeksi 15 a §:ksi. Muutoksenhakukielto koskisi vastaavan ulosottomiehen määräytymistä sekä 14, 14 a että 15 §:n nojalla.

19 §. Väliaikaistoimi. Pykälän 2 momentin mukaan väliaikaistoimen saa suorittaa muukin kuin vastaava ulosottomies ja myös kihlakunnanulosottomies kihlakunnanvoudin yksinomaiseen toimivaltaan kuuluvassa asiassa. Organisaatio- ja virkanimikemuutoksista johtuen kihlakunnanulosottomies korvattaisiin momentissa ulosottoylitarkastajalla.

Momenttiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan ulosottotarkastaja voi suorittaa väliaikaistoimen myös ulosottoylitarkastajan toimivaltaan kuuluvassa asiassa. Kiireellisissä tilanteissa, joissa velallisen ulosottoasioita ei ehditä siirtää perustäytäntöönpanosta laajaan täytäntöönpanoon ulosottoylitarkastajan toimivaltaan kuuluvien tehtävien suorittamiseksi, ulosottotarkastaja voisi suorittaa väliaikaistoimen. Velallisen ulosottoasiat olisi näissä tilanteissa siirrettävä väliaikaistoimen suorittamisen jälkeen viipymättä laajaan täytäntöönpanoon.

33 §. Vireilletuloilmoitus. Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan vireilletuloilmoitukseen merkitään vastaava kihlakunnanulosottomies ja hänen yhteystietonsa. Ehdotetuista virkanimikemuutoksista johtuen vastaava kihlakunnanulosottomies korvattaisiin tässä ulosottoylitarkastajalla ja ulosottotarkastajalla.

Asiakaspalvelua on tarkoitus kehittää siten, että asiakaspalveluhenkilöstö voisi nykyistä enemmän vastata asiakaspuheluihin ja muihin yhteydenottoihin selkeissä ja yksinkertaisissa asioissa, jotka eivät edellytä päätöksen tekemistä. Tästä syystä ehdotetaan, että ulosottomiehen yhteystietojen sijaan vireilletuloilmoituksessa ilmoitettaisiin tarvittavat yhteystiedot, jotka esimerkiksi voisivat ohjata puhelut ensisijaisesti asiakaspalveluun.

Pykälän 2 momenttiin sisältyy säännös, jonka mukaan 1 momentin 1, 2 ja 7 kohdassa tarkoitetut tiedot sisältävä vireilletuloilmoitus annetaan myös hakijalle, jos asia käsitellään muussa kuin siinä paikallisessa ulosottoviranomaisessa, jonne hän on hakemuksensa toimittanut. Säännös ehdotetaan poistettavaksi momentista. Ulosottolaitoksen muuttuessa valtakunnalliseksi organisaatioksi ei säännöksellä enää olisi merkitystä.

40 §. Todisteellinen tiedoksianto. Pykälän 3 momentin mukaan tilanteissa, joissa tiedoksianto ei ole onnistunut, tiedoksi annettaviksi tarkoitetut asiakirjat säilytetään kyseisessä ulosottovirastossa vastaanottajan saatavilla. Organisaatiomuutoksesta johtuen a ulosottovirasto korvattaisiin Ulosottolaitoksen toimipaikalla.

64 §. Yleinen säännös. Pykälän 2 momentin mukaan Valtakunnanvoudinvirastolla on oikeus saada pykälän 1 momentissa tarkoitettuja tietoja siinä mainituin ehdoin ja luovuttaa niitä ulosottomiehille käytettäväksi yksittäisissä ulosottoasioissa, jos tällainen keskitetty tietojen hankkiminen on tarkoituksenmukaista.

Lainkohdan perusteluiden mukaan (HE 46/2009 vp. s.13) keskitettyä tietojen hankintaa voidaan pitää tarkoituksenmukaisena esimerkiksi silloin, kun on kyse suuresta tietomassasta ja keskittämällä voidaan välttää turhien kulujen tai henkilötyön syntymistä tietojen luovuttajalle. Tarkoituksena on helpottaa tietojensaantia silloin, kun lukuisissa asioissa tarvitaan tietoa samasta lähteestä, esimerkiksi sähköisestä rekisteristä tai tietojärjestelmästä.

Valtakunnanvoudinvirasto on tehnyt lainkohdassa tarkoitettua tiedonhankintaa muun muassa tilanteissa, joissa yhteisö on ollut maksamassa suurelle joukolle henkilöitä osuuskunnan päätymiseen liittyviä jäsenyyden perusteella maksettavia tuottoja. Tällöin velallisten omistustiedot on keskitetysti selvetty rekisteristä, johon ulosottomiehillä ei ole ollut katseluoikeutta. Näissä tilanteissa tietojen hankkiminen on edellyttänyt ulosoton velallistietokannan tietojen ristiinajoa toisen tietokannan kanssa. Keskitetty tiedonhankinta on tämän kaltaisissa tilanteissa ollut tarkoituksenmukaista sekä ulosoton että tiedonluovuttajan näkökulmasta.

Käytännön ongelmana keskitetyssä tiedonhankinnassa on joissain tapauksissa ollut se, että tiedonluovuttaja ei ole katsonut olevansa velvollinen luovuttamaan tietoja kyseisen säännöksen nojalla Valtakunnanvoudinvirastolle. Tästä johtuen säännöksen sanamuotoa ehdotetaan selkiytettäväksi. Ehdotuksen mukaan Ulosottolaitoksella olisi oikeus salassapitosäännösten esittämättä maksutta saada keskitetysti lainkohdassa tarkoitettuja tietoja, asiakirjoja ja aineistoja sekä luovuttaa niitä ulosottomiehille käytettäväksi yksittäisissä ulosottoasioissa, jos tietojen keskitetty hankkiminen on täytäntöönpanoa varten tarkoituksenmukaista.

69 §. Yleinen säännös. Pykälään sisältyy säännös ulosottoviranomaisen oikeudesta luovuttaa tietoja toiselle ulosottoviranomaiselle ulosottoasian hoitamista varten sekä oikeusministeriölle ja Valtakunnanvoudinvirastolle hallintotehtävien hoitamista varten. Organisaatiomuutoksesta johtuen Valtakunnanvoudinvirasto korvattaisiin säännöksessä Ulosottolaitoksen keskushallinnolla.

108 §. Virka-apu muulta viranomaiselta. Pykälän 2 momentin mukaan kihlakunnanulosottomies saa pyytää virka-apua muulta viranomaiselta, jos asia on kiireellinen. Virkanimikemuutoksesta johtuen kihlakunnanulosottomies korvattaisiin ulosottoylitarkastajalla. Perustäytäntöönpanossa virka-apua voisi tarvittaessa pyytää asianomainen kihlakunnanvouti.

4 luku Ulosmittaus

83 §. Maksun ajankohta. Pykälän 2 momentin mukaan käteismaksu katsotaan suoritetuksi, kun se on maksettu vastaavalle ulosottomiehelle tai jollekin muulle paikalliselle ulosottoviranomaiselle. Organisaatiomuutoksesta johtuen momentista poistettaisiin viittaus paikallisiin ulosottoviranomaisiin. Käteismaksu katsottaisiin suoritetuksi, kun se on maksettu ulosottoviranomaiselle.

10 luku Itseoikaisu, täytäntöönpanoriita, täytäntöönpanon keskeyttäminen ja hallintokantelu

Koska lukuun ehdotetaan lisättäväksi hallintokantelun tekemistä ja ratkaisemista säätelevä uusi 27 §, luvun otsikko muutettaisiin tätä vastaavaksi.

27 §. Hallintokantelun tekeminen ja ratkaiseminen. Lukuun ehdotetaan lisättäväksi uusi 27 §. Tällä hetkellä hallintokantelusta ulosotossa säädetään Valtakunnanvoudinvirastosta annetun lain 2 §:n 4 kohdassa. Säännöksen mukaan Valtakunnanvoudinvirasto ratkaisee sille kuuluvat ulosottoviranomaisten toimintaa koskevat kantelut ja korvausvaatimukset.

Laki Valtakunnanvoudinvirastosta kumottaisiin tämän lain voimaan tullessa. Hallintolain 53 a §:n (368/2014) 1 momentin mukaan hallintokantelu tehdään toimintaa valvovalle viranomaiselle. Tämän vuoksi ulosottokaareen ehdotetaan otettavaksi hallintolain 8 a lukua (368/2014) tältä osin tarkentavat säännökset. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että hallintokantelu tehdään Ulosottolaitoksen keskushallinnolle. Ulosottolaitoksen keskushallinto olisi ehdotetun 1 luvun 12 a §:n 1 momentin nojalla hallintolaissa tarkoitettu ulosottoviranomaisten toimintaa valvova viranomainen. Mainitun pykälän 2 momentin 4 kohdassa säädettäisiin nimenomaisesti, että Ulosottolaitoksen keskushallinnon tehtävänä on ratkaista sille kuuluvat ulosottoviranomaisten toimintaa koskevat kantelut. Lain 11 luvun 18 §:ssä vastaavasti säädettäisiin käräjäoikeuden osoituksesta tehdä kantelu keskushallinnolle.

Pykälän 2 momentin mukaan hallintokantelut ratkaisisi Valtakunnanvouti tai hänen määräämänsä johtava hallintovouti. Käytännössä tämä tarkoittaisi keskushallinnon oikeudellisen yksikön johtavaa hallintovoutia. Valtakunnanvoudin ja apulaisvaltakunnanvoudin toimista tehdyn hallintokantelun ratkaisisi oikeusministeriö.

11 luku Muutoksenhaku ulosottomiehen menettelyyn

2 §. *Toimivaltainen tuomioistuim.* Pykälän 3 momentti kumottaisiin. Säännökset siitä, miltä käräjäoikeudelta muutosta haetaan, sisältyisivät uuteen 2 a §:ään.

2 a §. *Toimivaltaisen tuomioistuimen määräytyminen.* Pykälässä säädettäisiin tuomioistuinten alueellisesta toimivallasta eli siitä, mikä tuomioistuin on toimivaltainen käsittelemään täytäntöönpanotoimintaa tai ulosottomiehen päätöstä koskevan valituksen. Luvun kumottavaksi ehdotetun 2 §:n 3 momentin mukaan muutosta haetaan siltä käräjäoikeudelta, jonka tuomiopiirissä täytäntöönpanotoimi on suoritettu. Sääntelyn muuttaminen on tarpeellista sen vuoksi, että esityksessä mahdollistetaan ehdotetun perustäytäntöönpanon keskittäminen tietyille ulosottomiehille heidän maantieteellisestä sijainnistaan riippumatta. Täytäntöönpanotoimen suorittamispaikka voi siten valikoitua vastaajan näkökulmasta sattumanvaraisesti tai sijaita kaukana vastaajasta. Vastaajan näkökulmasta on perusteltua, että ulosottovalitus käsitellään häntä lähellä olevassa käräjäoikeudessa. Jotta sääntely olisi selkeä, toimivaltainen tuomioistuin määräytyisi samoilla perusteilla riippumatta siitä, onko ulosottoasiaa käsitelty perustäytäntöönpanossa, laajassa täytäntöönpanossa vai erityistäytäntöönpanossa. Samoin kuin oikeudenkäymiskaaren 10 luvun (135/2009) mukaisessa oikeuspaikkaa koskevassa sääntelyssä lähtökohtana olisi tuomioistuimen määräytyminen vastaajan sijainnin perusteella.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin toimivaltaisesta käräjäoikeudesta silloin, kun ulosottoasian vastaaja on luonnollinen henkilö. Muutosta haettaisiin siltä käräjäoikeudelta, jonka tuomiopiirissä vastaajalla on kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka. Säännös vastaisi oikeudenkäymiskaaren 10 luvun 1 §:n säännöstä luonnollisen henkilön yleisestä oikeuspaikasta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin toimivaltaisesta käräjäoikeudesta silloin, kun ulosottoasian vastaaja on oikeushenkilö. Muutosta haettaisiin siltä käräjäoikeudelta, jonka tuomiopiirissä oikeushenkilön kotipaikka sijaitsee tai sen hallintoa pääasiallisesti hoidetaan. Säännös vastaisi oikeudenkäymiskaaren 10 luvun 2 §:n 1 momentin säännöstä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin tuomioistuimen määräytymisestä silloin, kun valitus koskee yksinomaan kiinteää omaisuutta. Muutoksenhaku käsiteltäisiin tällöin siinä käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä kiinteä omaisuus sijaitsee. Kiinteän omaisuuden osalta poikettaisiin siten 1 ja 2 momentissa tarkoitetuista oikeuspaikoista. Toisin kuin oikeudenkäymiskaaren 10 luvun 8 §, puheena oleva säännös olisi ehdoton. Silloin kun valitus koskisi yksinomaan kiinteää omaisuutta, vain se käräjäoikeus olisi toimivaltainen, jonka tuomiopiirissä kiinteä omaisuus sijaitsee. Valitus voisi tällöin koskea esimerkiksi sitä, onko kiinteistö myyty oikeaan hintaan. Tuomioistuimella, jonka tuomiopiirissä kiinteä omaisuus sijaitsee, on yleensä parhaat edellytykset arvioida tätä seikkaa. Jos valitus koskisi samanaikaisesti kiinteää omaisuutta ja muita täytäntöönpanotoimia tai päätöksiä, toimivaltainen käräjäoikeus määräytyisi kuitenkin 1 tai 2 momentin nojalla.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin toimivaltaisesta tuomioistuimesta silloin, kun mikään edellisistä momenteista ei sovellu tilanteeseen. Jos mikään käräjäoikeus ei olisi 1—3 momen-

tin nojalla toimivaltainen, muutosta haettaisiin siltä käräjäoikeudelta, jonka tuomiopiirissä täytäntöönpanotoimi on suoritettu. Tilanne voi olla tällainen esimerkiksi silloin, kun vastaajan kotipaikka on toisessa valtiossa.

3 §. Valituksen tekeminen ja peruuttaminen. Pykälän 1 momentin mukaan valituskirjelmä on toimitettava toimen tai päätöksen tehneen ulosottomiehen kansliaan. Ulosotto-organisaation ja osin myös täytäntöönpanomenettelyn muuttuessa valtakunnalliseksi ehdotetaan asianosaisten oikeusturva huomioiden, että valitus voitaisiin toimittaa mihin tahansa Ulosottolaitoksen toimipaikkaan.

4 §. Valituksen vireilletulo. Pykälän 1 momentin mukaan valitus tulee vireille toimivaltaisessa käräjäoikeudessa, kun valituskirjelmä on saapunut ulosottomiehen kansliaan. Luvun 3 §:n 1 momentin perusteluja vastaavasti ehdotetaan, että valitus tulisi vireille toimivaltaisessa käräjäoikeudessa, kun valituskirjelmä on saapunut Ulosottolaitokselle.

Pykälän 2 momentin mukaan, jos valituskirjelmä on määräajassa toimitettu muulle kuin toimen tai päätöksen tehneelle ulosottomiehelle tai se on toimitettu toimivaltaiseen käräjäoikeuteen, valituksen katsotaan tulleen oikein vireille. Luvun 3 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että valitus voitaisiin toimittaa mihin tahansa Ulosottolaitoksen toimipaikkaan. Tämän vuoksi puheena olevassa momentissa säädettäisiin ainoastaan siitä, että valituskirjelmä on katsottava tulleen oikein vireille myös silloin, kun se on määräajassa toimitettu toimivaltaiseen käräjäoikeuteen.

10 §. Kihlakunnanvoudin lausunto. Voimassa olevan pykälän otsikko ”Ulosottomiehen lausunto” ehdotetaan muutettavaksi otsikoksi ”Kihlakunnanvoudin lausunto”. Otsikkoa vastaavasti pykälässä säädettäisiin kihlakunnanvoudin velvollisuudesta laatia ja toimittaa lausunto käräjäoikeuteen. Käytännössä selvityksen tehdyistä täytäntöönpanotoimista antaisi toimitusmiehenä ollut ulosottomies, ja sen perusteella kihlakunnanvouti laatisi lausunnon käräjäoikeudelle. Asianomainen kihlakunnanvouti voi nykyisinkin halutessaan täydentää lausuntoa tai laatia sen itse. Voimassa olevaa lakia säädettäessä tarkoitus on ollut, että juridista pohdintaa vaativan lausunnon laatija olisi oikeustieteellisen koulutuksen saanut kihlakunnanvouti ja muut lausunnot laatisi kihlakunnanulosottomies. Käytännössä lausunnonantajataho ja myös lausuntojen taso on vaihdellut.

Luvun 11 §:n säännös edellyttää lausunnon sisältävän perustellun kannanoton valituskirjelmässä esitetyistä vaatimuksista ja seikoista, joihin vaatimus perustuu. Puheena olevalla muutoksella korostettaisiin lausunnon tarkoitusta juridisena arviointina asiassa merkityksellisistä seikoista. Kun lausunnon laatisi aina kihlakunnanvouti, palvelisi se myös asian oikeudellista ratkaisutoimintaa käräjäoikeudessa.

11 §. Lausunnon sisältö. Pykälässä säädettäisiin nykyistä vastaavasti, mitä lausunnon tulee sisältää. Luvun 10 §:n perusteluissa todetuista syistä kyse olisi kihlakunnanvoudin lausunnosta nykyisen ulosottomiehen lausunnon sijaan.

18 §. Osoitus kantelun tekemiseen. Pykälän mukaan, jos valituskirjelmässä on ilmoitus siitä, että ulosottomies on tehnyt virheellisen virkatoimen tai laiminlyönyt toimen suorittamisen, eikä ilmoitusta voida tutkia muutoksenhakemuksena, käräjäoikeuden tulee jättää valitus siltä osin tutkimatta ja osoittaa asianomainen kantelemaan Valtakunnanvoudinvirastolle. Organi-

saatiomuutoksesta johtuen Valtakunnanvoudinvirasto korvattaisiin pykälässä Ulosottolaitoksen keskushallinnolla.

20 §. Oikeudenkäyntikulut. Pykälän 2 momentin mukaan valtio voidaan määrätä korvaamaan myös ulosoton asianosaisen oikeudenkäyntikulut, jos asiassa on sattunut selvä virhe, joka olisi tullut korjata itseoikaisuna. Ennen kulujen määrittämistä valtion korvattaviksi Valtakunnanvoudinvirastoa on kuultava. Organisaatiomuutoksesta johtuen Valtakunnanvoudinvirasto korvattaisiin Ulosottolaitoksen keskushallinnolla.

12 luku Erinäiset säännökset

2 §. Määräykset. Pykälän mukaan Valtakunnanvoudinvirasto voi antaa hallinnollisia määräyksiä tämän lain täytäntöönpanemiseksi. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana. Ulosottolaitoksen keskushallinto voisi laissa säädetyn tehtävänsä alalla antaa ohjeita ilman erityistä valtuutusta.

1.2 Haastemieslaki

1 §. Haastemiehet. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin nykyistä vastaavasti siitä, ketkä ovat haastemiehiä. Momentin sanamuotoa tarkistettaisiin, koska kihlakunnanulosottomiehen virkanimike ehdotetaan muutettavaksi ulosottoylitarkastajaksi.

Pykälän 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi. Lainkohdan mukaan haastemiestä Ahvenanmaan maakunnassa säädetään erikseen. Ahvenanmaan maakunnan maakunnanvoudinvirastosta annetun lain (619/2012) 2 §:ssä säädetään, että maakunnanulosottomiehet ovat myös haastemiehiä.

Ulosottokaareen ehdotetaan otettaviksi säännökset, joiden nojalla laki Ahvenanmaan maakunnanvoudinvirastosta kumottaisiin ja kihlakunnanulosottomiesten ja maakunnanulosottomiesten virkanimikkeet yhdenmukaistettaisiin ulosottoylitarkastajaksi. Myös Ahvenanmaan maakunnassa toimivat ulosottoylitarkastajat olisivat jatkossa haastemiehiä suoraan nyt puheena olevan pykälän nojalla.

2 §. Haastemiehen toimialue. Ulosottokaareen ehdotettavilla muutoksilla Valtakunnanvoudinvirastosta ja 22 ulosottovirastosta muodostuisi yksi valtakunnallinen virasto, jonka toimialueena on koko maa. Ulosottojärjelmästä luovuttaisiin. Ulosottokaaren 3 luvun 13 §:n 3 momenttiin ehdotetaan voimassa olevaa lakia vastaavasti säännöstä, jonka mukaan ulosottomiehellä (vastaavalla ulosottomiehellä) on toimivalta koko maassa.

Edellä sanotun johdosta pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että ulosottoylitarkastajalla haastemiehenä, sekä haastamisen ja tiedoksiannon suorittamiseen 6 §:n nojalla oikeutetulla kihlakunnanvoudilla, olisi toimialueena koko maa. Lain 6 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan kihlakunnanvoudi on oikeutettu suorittamaan haastamisen ja tiedoksiannon niin kuin haastemies. Tässä esityksessä ulosottokaareen ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan maakunnanvoudista on voimassa, mitä kihlakunnanvoudista säädetään.

6 §. *Muut tiedoksiantoon oikeutetut.* Edellä 2 §:n perusteluissa todetusta syystä pykälän 1 momentin 2 kohdasta ehdotetaan poistettavaksi viittaus ulosottoviraston palveluksessa olevaan virkamieheen.

1.3 Saamen kielilaki

2 §. *Lain soveltamisala.* Saamen kielilain (1086/2006) 2 §:n 1 momentin 7 kohtaa muutettaisiin siten, että säännökseen lisättäisiin Ulosottolaitos sellaisena valtakunnallisen toimivallan omaavana viranomaisena, johon saamen kielilakia sovellettaisiin.

Saamen kielilaissa säädetään saamelaisten oikeudesta käyttää omaa kieltään tuomioistuimessa ja muussa viranomaisessa sekä julkisen vallan velvollisuuksista toteuttaa ja edistää saamelaisten kielellisiä oikeuksia. Saamelaisten kielelliset oikeudet ja lain soveltamisalaan kuuluvien viranomaisten velvoitteet ovat laajemmat saamelaisten kotiseutualueella kuin kotiseutualueen ulkopuolella. Saamelaisten kotiseutualueella tarkoitetaan Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntien alueita sekä Sodankylän kunnassa sijaitsevaa Lapin paliskunnan aluetta, mistä säädetään saamen kielilain 3 §:n 3 kohdassa ja saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 4 §:ssä.

Lain 4 §:n nojalla saamelaisella on omassa asiassaan, tai asiassa, jossa häntä kuullaan, oikeus käyttää saamen kieltä laissa tarkoitetussa viranomaisessa. Viranomaisen ei saa rajoittaa tai kieltäytyä toteuttamasta laissa säänneltyjä kielellisiä oikeuksia sillä perusteella, että saamelainen osaa myös muuta kieltä, kuten suomea tai ruotsia.

Lain soveltamisalaan kuuluvien viranomaisten ja julkisoikeudellisten laitosten niissä virastoissa ja muissa toimipaikoissa, jotka sijaitsevat saamelaisten kotiseutualueella, saamelaisilla on 12 §:n nojalla oikeus käyttää valintansa mukaan joko suomen tai saamen kieltä. Lakia koskevan hallituksen esityksen perustelujen (HE 46/2003 vp, s. 34 ja 36) mukaan niissä viranomaisissa, joiden virka-alue on osittain kotiseutualueella ja osittain sen ulkopuolella, noudatettaisiin kotiseutualueella sijaitsevilla toimipaikoissa 12 §:ää ja muutoin 4 §:ää.

Ulosottokaarissa ehdotetaan säädettäväksi, että nykyisen ulosottolaitoksen keskushallintovirastosta, Valtakunnanvoudinvirastosta, ja 22 ulosottovirastosta muodostetaan yksi valtakunnallinen virasto, Ulosottolaitos. Ulosottolaitoksessa edellisessä kappaleessa kuvattu sääntely koskisi lähinnä Lapin alueella toimivaa laajan täytäntöönpanon toimintayksikköä ja sen saamelaisten kotiseutualueella mahdollisesti sijaitsevia toimipaikkoja. Koska Ulosottolaitoksen virka-alueena olisi koko maa, lakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että Ulosottolaitos saatettaisiin lain soveltamisalan piiriin samalla tavoin kuin eräiden kansalaisten oikeusturvan kannalta keskeisten, toimialueeltaan valtakunnallisten viranomaisten ja laitosten osalta säädetään lain 2 §:ssä. Saamelaisella olisi siten omassa asiassaan oikeus käyttää saamen kieltä Ulosottolaitoksen keskushallinnossa ja kaikissa Ulosottolaitoksen toimintayksiköiden toimipaikoissa. Saamelaisten kotiseutualueella sijaitsevilla toimipaikoissa sovellettavaksi tulisi saamen kielilain 3 luku.

1.4 Laki eurooppalaisesta tilivarojen turvaamismääräysmenettelystä

4 §. *Tilitietojen hankkiminen.* Pykälän 2 momentin mukaan pyyntö tilitietojen hankkimisesta toimitetaan Suomessa ulosottomiehelle tai Valtakunnanvoudinvirastolle, jonka on toimitettava

pyyntö edelleen ulosottomiehelle. Ehdotetusta organisaatiomuutoksesta johtuen Valtakunnanvoudinvirasto korvattaisiin Ulosottolaitoksen keskushallinnolla.

7 §. Turvaamismääräyksen täytäntöönpanoa koskeva menettely. Pykälän 2 momentin mukaan turvaamismääräyksen täytäntöönpanoa koskevat asiakirjat toimitetaan ulosottomiehelle tai Valtakunnanvoudinvirastolle, jonka on toimitettava asiakirjat edelleen ulosottomiehelle. Ehdotetusta organisaatiomuutoksesta johtuen Valtakunnanvoudinvirasto korvattaisiin Ulosottolaitoksen keskushallinnolla.

8 §. *Liiallisesti turvatus määrän vapauttamista koskeva menettely.* Pykälän mukaan velkojan on toimitettava asetuksen 27 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu pyyntö liiallisesti turvatus määrän vapauttamisesta Suomessa 25 artiklassa tarkoitetun varojen turvaamista koskevan ilmoituksen antaneelle ulosottomiehelle tai Valtakunnanvoudinvirastolle, jonka on toimitettava pyyntö edelleen ulosottomiehelle. Ehdotetusta organisaatiomuutoksesta johtuen Valtakunnanvoudinvirasto korvattaisiin Ulosottolaitoksen keskushallinnolla.

10 §. *Toisessa jäsenvaltiossa annetun turvaamismääräyksen tiedoksianto Suomessa.* Pykälän 2 momentin mukaan, jos jokin turvaamisen kohteena olevista pankkitileistä sijaitsee Suomessa, tiedoksi annettavat asiakirjat toimitetaan ulosottomiehelle tai Valtakunnanvoudinvirastolle, jonka on toimitettava asiakirjat edelleen ulosottomiehelle. Ehdotetusta organisaatiomuutoksesta johtuen Valtakunnanvoudinvirasto korvattaisiin Ulosottolaitoksen keskushallinnolla.

13 §. *Oikeussuojakeinot turvaamismääräyksen täytäntöönpanoa vastaan.* Pykälän 4 momentin mukaan 1 ja 3 momentissa tarkoitettua oikeussuojakeinoa koskeva hakemus voidaan toimittaa myös Valtakunnanvoudinvirastolle, jonka on toimitettava hakemus edelleen ulosottomiehelle. Ehdotetusta organisaatiomuutoksesta johtuen Valtakunnanvoudinvirasto korvattaisiin Ulosottolaitoksen keskushallinnolla.

18 §. *Käännökset.* Pykälän mukaan tuomioistuimelle, Valtakunnanvoudinvirastolle tai ulosottomiehelle asetuksen 49 artiklan 2 kohdan mukaisesti osoitettaviin asiakirjoihin on liitettävä käännös suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi. Ehdotetusta organisaatiomuutoksesta johtuen Valtakunnanvoudinvirasto korvattaisiin Ulosottolaitoksen keskushallinnolla.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Perustäytäntöönpanoon kuuluvia ulosottoasioita käsiteltäisiin valtakunnallisessa toimintayksikössä. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin perustäytäntöönpanon tehtävistä. Valtuutussäännös on lakiehdotuksen 1 luvun 2 a §:n 3 momentissa.

Ulosottolaitoksessa olisi laajan täytäntöönpanon alueelliset toimintayksiköt. Aluejaosta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella. Valtuutussäännös on lakiehdotuksen 1 luvun 11 §:n 2 momentissa.

Täytäntöönpanon tarkoituksenmukaiseksi järjestämiseksi voitaisiin tiettyjä erityisosaamista vaativia erityistoimia keskittää tietyille ulosottomiehille. Erityistoimista säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Valtuutussäännös on lakiehdotuksen 3 luvun 14 a §:n 2 momentissa.

Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin ulosottoylitarkastajan ja ulosottotarkastajan nimittämisestä ja virkojen kelpoisuusvaatimuksista sekä johtavan hallintovoudin ja hallintovoudin virkojen kelpoisuusvaatimuksista. Valtuutussäännökset ovat lakiehdotuksen 1 luvun 14 §:n 5 ja 6 momentissa.

Tämän lain tullessa voimaan kumoutuisi valtioneuvoston asetus ulosottopiireistä. Ulosottovirastojen päätoimipaikoista ja sivutoimipaikoista säädetään nykyisin oikeusministeriön asetuksella ulosottovirastojen toimipaikoista. Myös tämän asetuksen kumoutuessa lain tullessa voimaan olisi yhtäaikaaisesti saatettava voimaan asetus Ulosottolaitoksen toimipaikoista. Toimipaikka-asetuksen lähtökohtina tulisi olla toimipaikkojen tarkoituksenmukainen sijainti valtakunnallisen viraston virkatehtävien hoitamista varten ulosoton palvelujen tavoitettavuutta vaarantamatta. Oikeusministeriön asetuksella säädettäisiin myös siitä, minkä toimintayksikön toimintoja kussakin toimipaikassa on. Valtuutussäännös on lakiehdotuksen 1 luvun 11 §:n 3 momentissa.

Esityksen liitteenä on luonnokset valtioneuvoston asetukseksi ulosottotoimen hallinnosta ja valtioneuvoston asetukseksi ulosottomenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta.

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019.

Lakiehdotukseen 1 sisältyy siirtymäsäännös.

Esityksessä ehdotetaan, että johtavan kihlakunnanvoudin virka olisi viiden vuoden määräajaksi täytettävä virka. Säännös ei kuitenkaan koskisi virkaa ensimmäistä kertaa täytettäessä selkeästä siihen nimitettävää virkamiestä, joka lain voimaan tullessa on nimitettynä johtavan kihlakunnanvoudin vakinaiseen virkaan.

Esityksessä ehdotetaan ulosottovalitusten muutoksenhakufoorumia koskevan sääntelyn muuttamista. Uusia säännöksiä sovellettaisiin niihin valituksiin, jotka tulevat vireille lain voimaan tulon jälkeen. Muutoksella ei olisi vaikutusta niiden valitusten käsittelyyn, jotka ovat vireillä lain tullessa voimaan.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

4.1 Ulosottolaitoksen järjestäminen

Perustuslain 119 §:n 2 momentin mukaan valtionhallinnon toimielinten yleisistä perusteista on säädettävä lailla, kun niiden tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä. Valtion alue- ja paikallishallinnon perusteista säädetään niin ikään lailla. Yleisillä perusteilla säännöksessä tarkoitetaan lähinnä nimeä, toimialaa sekä pääasiallisia tehtäviä ja toimivaltuuksia (HE 1/1998 vp).

Perustuslain edellyttämällä tavalla lakiin sisällytettäisiin säännökset Ulosottolaitoksen organisaation määräytymisen perusteista. Ulosottolaitos olisi yksiportainen ja valtakunnallinen viranomais.

Ulosottolaitoksella olisi keskushallinto, jonka tehtäviä koskevat säännökset sisällytettäisiin lakiin. Keskushallinnolle kuuluisi ulosottotoimen hallinnollinen ohjaus, kehittäminen ja valvonta sekä vastuu viraston toiminnan tuloksellisuudesta. Keskushallinnolle kuuluvat tehtävät eivät kaventaishi ulosottomiehille kuuluvaa harkintavaltaa yksittäisissä ulosottoasioissa.

Valtakunnanvouti johtaisi Ulosottolaitosta ja toimisi keskushallinnon päällikkönä. Vaikka valtakunnanvoudille ehdotetaan ulosottomiehen asemaa, ei hän voisi ottaa johtavan kihlakunnanvoudin tai kihlakunnanvoudin käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi jaettua yksittäistä ulosottoasiasia itse hoitaakseen tai antaa sen täytäntöönpanoa koskevia määräyksiä, eikä siirtää sitä toiselle.

Nykyisten paikallisten ulosottovirastojen toimialueista on pidetty tarpeellisena säätää valtioneuvoston asetuksella (PeVL 42/2006 vp). Uudessa organisaatiossa ei olisi alue- tai paikallishallinnon viranomaisia. Ulosottolaitos olisi yksi viranomainen, jonka virka-alueena on koko maa. Perustuslakivaliokunta ei ole lausunnossaan (PeVL 5/2008 vp) koskien hallituksen esitystä (HE 148/2007 vp) laiksi Verohallinnosta sekä siihen liittyvien eräiden lakien muuttamisesta nähnyt estettä sille, että Verohallinnon organisaation uudistamisen yhteydessä Verohallinnon yksiköiden lukumäärästä, nimistä, toimialueista ja pääasiallisista tehtävistä säädetään valtioneuvoston asetuksella. Esityksessä ehdotetaan, että ulosoton nykyiset täytäntöönpanotehtävät jaotellaan uudella tavalla laajaan, perus- ja erityistäytäntöönpanoon. Laissa säädetäisiin Ulosottolaitoksen täytäntöönpano-organisaatiosta: laajan täytäntöönpanon, perustäytäntöönpanon ja erityistäytäntöönpanon toimintayksiköistä. Laajan täytäntöönpanon toimintayksiköiden toimialueet määräytyisivät aluejaon mukaisesti. Aluejaosta säädetäisiin valtioneuvoston asetuksella. Perustäytäntöönpanon ja erityistäytäntöönpanon toimintayksiköt olisivat valtakunnallisesti organisoituja.

Valtioneuvoston asetuksella säädetäisiin sellaisista erityistoimista, joiden käsittely voitaisiin keskittää tietyille ulosottomiehille. Nämä ulosottomiehet toimisivat silloin kyseisissä erityistoimissa vastaavina ulosottomiehinä. Voimassa olevassa laissa säädetään erityistoimia edellyttävistä ulosottoasioista, jotka voidaan keskittää tietyn ulosottomiehen hoidettaviksi oikeusministeriön määräyksellä.

Perustuslakivaliokunta on käytännössään katsonut, että perustuslain 119 §:n 2 momentin säännösten tarkoituksena ei ole ollut pidättää valtionhallinnon yksiköitä koskevia ratkaisuja yksinomaan säädösmuodossa tehtäviksi vaan niitä voidaan tehdä myös yksittäisin hallintopäätöksin (PeVL 6/2002 vp, s. 2/I, PeVL 29/2006 vp, s. 2/I, PeVL 42/2006 vp, s. 3/I ja PeVL 5/2008 vp).

Ulosottolaitoksen toimipaikoista säädetäisiin nykyistä vastaavasti oikeusministeriön asetuksella. Oikeusministeriön asetuksella säädetäisiin myös siitä, minkä toimintayksikön toimintoja kussakin toimipaikassa on. Kuten nykyisinkin, ulosottomiehellä olisi vastaavana ulosottomiehenä toimivalta koko maassa.

Perustuslain 21 §:n mukaan oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet on turvattava lailla. Esitys ei sisällä muutoksia ulosottolaitoksen nykyiseen toimialaan, ulosoton tehtäviin eikä toimivaltuuksiin.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 42/2006 vp), joka koski hallituksen esitystä ulosottokaareksi ja laiksi verojen ja maksujen täytäntöönpanosta sekä eräiksi niihin liittyviksi laeiksi (HE 83/2006 vp), korostanut yleisesti sitä, että paikallisten ulosottovirastojen toimialu-

eita ja toimipaikkoja järjestettäessä huolehditaan ulosottopalvelujen alueellisesta saatavuudesta. Lakiin otettiin säännös, jonka mukaan Valtakunnanvoudinviraston tulee erityisesti huolehtia ulosottolaitoksen palvelujen alueellisesta saatavuudesta. Tässä esityksessä ehdotetaan lakiin säännöstä, jonka mukaan toimintaa järjestettäessä on huolehdittava palveluiden alueellisesta saatavuudesta. Valitulla sanamuodolla halutaan korostaa sitä, että palvelujen alueellisesta saatavuudesta maan eri osissa on huolehdittava jo toimintaorganisaatiota rakennettaessa.

Ulosottolaitoksen on tarjottava asianmukaiset, toiminnallisesti riittävät ja maantieteellisten etäisyyksien osalta kohtuullisesti saavutettavissa olevat ulosottopalvelut. Säännöksen velvoitteen noudattaminen on vastaajan oikeusturvan näkökulmasta erityisen tärkeää silloin, kun täytäntöönpanoa keskitetään. Esitys mahdollistaa perus- ja erityistäytäntöönpanoon kuuluvien ulosottoasioiden käsittelyn sekä tiettyjen erityistoimien keskittämisen, jolloin vastaava ulosottomies voi määräytyä riippumatta siitä, mikä on vastaajan asuin- tai kotipaikka taikka toimipaikka. Tällöinkin vastaajalla on oltava riittävät mahdollisuudet hoitaa asiaansa ja valvoa etuaan sähköisten asiointipalvelujen lisäksi myös henkilökohtaisesti. Vastaajan vaikutusmahdollisuuksien ja hänen oikeusturvansa varmistamiseksi lakiin otettaisiin lisäksi nimenomainen säännös, jonka mukaan täytäntöönpanoa keskitettäessä tulee huolehtia siitä, että vastaajan tosiasiallinen mahdollisuus valvoa etuaan tulee asianmukaisesti turvatuksi.

Muutoksenhakuforum määräytyisi samalla tavoin riippumatta siitä, missä täytäntöönpanossa muutoksenhaun kohteena oleva päätös olisi tehty. Pääsääntönä olisi ulosottoasian vastaajana olevan luonnollisen henkilön osalta hänen kotipaikkansa tai vakituinen asuinpaikkansa ja oikeushenkilön osalta tämän kotipaikka tai paikka, josta hallintoa hoidetaan.

4.2 Kielellisten oikeuksien toteutuminen

Perustuslakivaliokunta on edellä mainittua hallituksen esitystä koskevassa lausunnossaan (PeVL 42/2006 vp) korostanut yleisesti, että paikallisten ulosottovirastojen toimialueita ja toimipaikkoja järjestettäessä huolehditaan perustuslain 17 §:ssä turvattujen kielellisten oikeuksien toteutumisesta. Sama koskisi valtakunnallisen Ulosottolaitoksen toimialueita ja toimipaikkoja. Lakiin ehdotetaan nimenomaista säännöstä, jonka mukaan toimintaa järjestettäessä on huolehdittava kielellisten oikeuksien toteutumisesta.

Perustuslain 122 §:n mukaan hallintoa järjestettäessä tulee pyrkiä yhteensopiviin aluejaotuksiin, joissa turvataan suomen- ja ruotsinkielisen väestön mahdollisuudet saada palveluja omalla kielellään samanlaisten perusteiden mukaan. Kielelliset olosuhteet voivat merkitä sellaisia erityisiä syitä, joiden vuoksi sinänsä sopivista aluejaotuksista voidaan poiketa. Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että jos hallinnollisesti toimiva aluejako on mahdollista toteuttaa useilla vaihtoehtoisilla tavoilla, velvollisuus turvata perusoikeuksien toteutuminen edellyttää, että valitaan vaihtoehto, joka parhaiten toteuttaa kielelliset perusoikeudet. Perustuslain 17 §:n säännöksessä edellytetään paitsi kielten muodollisesti yhdenvertaista kohtelua myös suomen- ja ruotsinkielisen väestön tosiasiallisen tasa-arvon turvaamista muun muassa yhteiskunnallisten palvelujen järjestämisessä (PeVL 21/2009 vp).

Kielilain 5 §:n (1039/2014) mukaan kielellisen jaotuksen perusyksikkönä on kunta. Kunta on joko yksikielinen tai kaksikielinen. Lain 6 §:n 1 momentin mukaan yksikielisellä viranomaisella tarkoitetaan muun muassa valtion viranomaista, jonka virka-alueeseen kuuluu ainoastaan samankielisiä kuntia ja kaksikielisellä viranomaisella muun muassa valtion keskushallintoviranomaista ja muuta viranomaista, jonka virka-alueeseen kuuluu erikielisiä kuntia tai vähin-

tään yksi kaksikielinen kunta. Lain 6 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen alueellisen yksikön tai muun alueellisen organisaation kielellinen asema määräytyy sen virka-alueen kielellisen aseman mukaan.

Ulosottolaitoksesta muodostettaisiin yksi viranomainen. Sen virka-alueena olisi koko maa, jolloin siihen kuuluisi sekä yksi- että kaksikielisiä kuntia. Täten Ulosottolaitos olisi viranomaisena kaksikielinen.

Ulosottolaitoksessa olisi lailla säädettyjä toimintayksiköitä, joiden toimialueena olisi joko koko maa tai maantieteellisesti rajatut alueet. Tarkoitus on, että laajaa täytäntöönpanoa toimitettaisiin viidessä alueellisessa yksikössä. Muiden toimintayksiköiden toiminta järjestettäisiin valtakunnallisesti. Silloin, kun toimintayksikön toimialueena olisi koko maa, yksikön toiminta voisi oikeusministeriön asetuksella säädetty tavoin keskittyä tiettyihin Ulosottolaitoksen toimipaikkoihin.

Perustäytäntöönpano ja erityistäytäntöönpano, joita hoidettaisiin valtakunnallisissa toimintayksiköissä, olisivat kaksikielisiä. Kaikki ruotsinkieliset velalliset voitaisiin ohjata ruotsinkielisille toimitusmiehille.

Laajan täytäntöönpanon toimintayksiköiden kielellinen asema määräytyisi kielilain 6 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla. Yksiköt olisivat joko yksi- tai kaksikielisiä, riippuen yksikön toiminta-alueella olevien kuntien kielestä. Kaksikielisen viranomaisen on taattava palveluiden saatavuus myös ruotsiksi. Laajassa täytäntöönpanossa vastaava ulosottomies määräytyisi velallisen asuin- tai kotipaikan mukaan, jolloin toimintayksikön ollessa yksikielinen välitöntä ruotsinkielistä palvelua ei voitaisi kaikissa tapauksissa taata. Tilanteen niin vaatiessa voitaisiin käyttää esimerkiksi tulkkia asioitaessa ruotsinkielisen kanssa. Ulosoton tietojärjestelmässä laaditut asiakirjat lähetettäisiin nykyiseen tapaan joko suomeksi tai ruotsiksi velallisen kielikoodin mukaisesti.

Ulosotossa olevista velallisista alle viisi prosenttia on ruotsinkielisiä. Ahvenanmaan maakunnan asukkaiden ulosotto sekä perustäytäntöönpanon että laajan täytäntöönpanon osalta hoidettaisiin kokonaisuudessaan ruotsinkielisten Ahvenanmaan ulosottoylitarkastajien toimesta. Manner-Suomessa ruotsinkieliset ulosoton asiakkaat ovat keskittyneet etelä- ja länsirannikolle. Näiden alueiden ruotsinkieliset ulosoton velalliset ovat 93 prosenttia koko Manner-Suomen ruotsinkielisten velallisten osuudesta.

Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin kihlakunnanvoutien kielitaitoa koskevista erityisistä kelpoisuusvaatimuksista. Tarkoitus on säätää, että ruotsin kielen erinomainen suullinen ja kirjallinen taito sekä suomen kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito ovat kielitaitoa koskevana kelpoisuusvaatimuksena Ulosottolaitoksen Etelä-Suomen laajan täytäntöönpanon toimintayksikössä kolmeen ja Länsi-Suomen laajan täytäntöönpanon toimintayksikössä kahteen kihlakunnanvoudin virkaan. Perustäytäntöönpanon valtakunnallisessa toimintayksikössä tulisi olla yksi nämä kelpoisuusvaatimukset täyttävä kihlakunnanvouti. Lisäksi säädettäisiin, että Ulosottolaitoksessa on huolehdittava siitä, että muidenkin virkamiesten kielitaito vastaa toimialueella olevia tarpeita (liitteenä luonnos valtioneuvoston asetukseksi ulosottotoimen hallinnosta). Erityistäytäntöönpanossa voitaisiin tarvittaessa tukeutua esimerkiksi laajan täytäntöönpanon ruotsinkieliseen kihlakunnanvoutiin.

Laajan täytäntöönpanon kihlakunnanvoutien kielitaitoa koskevat erityiset kelpoisuusvaatimukset viidessä kihlakunnanvoudin virassa vastaavat määrältään ja sijoitusalueeltaan voimassa olevaa ulosottotoimen hallinnosta annetun valtioneuvoston asetuksen 4 §:n 1 momenttia, jonka mukaan Helsingin, Itä- ja Keski-Uudenmaan, Länsi-Uudenmaan, Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan sekä Varsinais-Suomen ulosottovirastoissa kielitaitoa koskevana kelpoisuusvaatimuksena yhteen kihlakunnanvoudin virkaan ruotsin kielen erinomainen suullinen ja kirjallinen taito sekä suomen kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito.

Koska Ulosottolaitos olisi kaksikielinen viranomainen, tästä seuraisi, että niiden virkojen osalta joissa säädettyinä kelpoisuusvaatimuksena on korkeakoulututkinto, sovellettavaksi tulisi julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain 6 §:n 1 momentin (693/2016) ensimmäinen virke. Edellytyksenä virkaan olisi viranomaisen virka-alueen väestön enemmistön kielen erinomainen suullinen ja kirjallinen taito sekä toisen kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito.

Ahvenanmaan itsehallintolain 42 §:n 1 momentin nojalla valtion palveluksessa Ahvenanmaalla olevalta henkilöltä vaadittavasta kielitaidosta säädetään Ahvenanmaan maakunnan hallituksen suostumuksin valtioneuvoston asetuksella. Tarkemmat säännökset näistä kielivaatimuksista on vuonna 2007 annettu valtioneuvoston asetuksella Ahvenanmaan maakunnassa valtion palveluksessa olevilta vaadittavasta kielitaidosta (1218/2007).

Ulosoton sähköistä asiointia sekä asiakaspalvelua kehitetään rakenneuudistushankkeen yhteydessä. Sähköiset asiointipalvelut tullaan tarjoamaan suomen ja ruotsin kielellä ja myöhemmin mahdollisesti muilla kielillä. Puhelimitse, sähköpostitse tai muutoin ei-kasvokkain tapahtuvan ruotsinkielisen asiakaspalvelun laatua ja määrää tullaan Ulosottolaitoksessa lisäämään.

Edellä sanotulla turvattaisiin ruotsinkielisen väestön tosiasialliset mahdollisuudet saada palveluja omalla kielellään ja käyttää myös käytännössä omaa kieltään ulosottoviranomaisen kanssa asioidessaan.

Sillä, että Ulosottolaitos olisi yksi viranomainen, ei olisi vaikutusta myöskään Ahvenanmaan maakunnan tai Ulosottolaitoksen Ahvenanmaan toimipaikan kielelliseen asemaan suhteessa Ulosottolaitokseen.

Esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen mukaan Ulosottolaitokseen sovelletaan valtakunnallisenä viranomaisena saamen kielilakia. Esityksellä ei heikennettäisi saamelaisten perustuslain 17 §:n 3 momentilla turvattua oikeutta käyttää omaa kieltään ulosottoviranomaisen kanssa asioidessaan. Asiaa on käsitelty yksityiskohtaisten perustelujen kohdassa 1.4.

4.3 Säättämisjärjestyksen arviointi

Lakiehdotukset voidaan hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

ulosottokaaren muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan ulosottokaaren (705/2007) 1 luvun 26 §:n 2 momentti, 11 luvun 2 §:n 3 momentti ja 12 luvun 2 §, sellaisina kuin niistä ovat 11 luvun 2 §:n 3 momentti laissa 864/2017 ja 12 luvun 2 § laissa 521/2009;

muutetaan 1 luvun 7, 8, 11–14, 24 ja 25 §, 26 §:n 1 momentin johdantokappale, 27 §:n 2 momentti, 31 §:n 1 momentin johdantokappale ja 35 §, 2 luvun 28 §:n 1 momentti, 3 luvun 1 §, 2 §:n 2 momentti, 7 §:n 1 momentti, 8 §:n 1 momentti, 11 ja 13–15 §, 19 §:n 2 momentti, 33 §, 40 §:n 3 momentti, 64 §:n 2 momentti, 69 § ja 108 §:n 2 momentti, 4 luvun 83 §:n 2 momentti, 10 luvun otsikko sekä 11 luvun 3 §:n 1 momentti, 4, 10, 11 ja 18 § sekä 20 §:n 2 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 11, 14 ja 24 § ja 3 luvun 1 § osaksi laissa 521/2009, 1 luvun 12 ja 25 §, 27 §:n 2 momentti ja 35 §, 3 luvun 64 §:n 2 momentti ja 69 § sekä 11 luvun 18 § ja 20 §:n 2 momentti laissa 521/2009 ja 3 luvun 11 § laeissa 521/2009 ja 323/2016, sekä

lisätään 1 lukuun uusi 2 a ja 12 a §, 3 lukuun uusi 14 a ja 15 a §, 10 lukuun uusi 27 § ja 11 lukuun uusi 2 a § seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

2 a §

Laaja täytäntöönpano, perustäytäntöönpano ja erityistäytäntöönpano

Täytäntöönpano jaetaan laajaan täytäntöönpanoon, perustäytäntöönpanoon ja erityistäytäntöönpanoon.

Laajassa täytäntöönpanossa ja erityistäytäntöönpanossa voidaan panna täytäntöön kaikki 1 ja 2 §:ssä tarkoitetut velvoitteet ja turvaamistoimet.

Perustäytäntöönpano on 24 §:ssä tarkoitettujen ulosottorekisterin ja ulosoton tietojärjestelmässä olevan teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisin menetelmin toimitettava rahamääräisten maksuvelvoitteiden täytäntöönpano tapauksissa, joissa velallisen ulosottoasioiden käsittely ei edellytä hänen henkilökohtaista tapaamistaan. Perustäytäntöönpanossa voidaan ulosmitata tuloa ja omaisuutta, jota ei tarvitse muuttaa rahaksi. Perustäytäntöönpanon tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

7 §

Ulosottomiehet

Ulosottomiehinä toimivat valtakunnanvouti, apulaisvaltakunnanvouti, johtavat kihlakunnanvoudit, kihlakunnanvoudit ja heidän alaisinaan ulosottoylitarkastajat ja ulosottotarkastajat. Ahvenanmaan maakunnassa ulosottomiehinä toimivat maakunnanvouti ja hänen alaisinaan ulosottoylitarkastajat. Maakunnanvoutiin sovelletaan, mitä kihlakunnanvoudista säädetään.

Ulosottoylitarkastajalle kuuluvat ne tehtävät, jotka kihlakunnanvouti hänelle määrää. Ulosottotarkastajalle kuuluvat ne perustäytäntöönpanon tehtävät, jotka kihlakunnanvouti hänelle määrää. Kihlakunnanvoudin tulee valvoa, että ulosottoylitarkastajat ja ulosottotarkastajat sekä 8 §:ssä tarkoitetut muut alaisensa virkamiehet hoitavat heille annetut tehtävät lainmukaisesti ja asianmukaisesti sekä noudattavat heille annettuja määräyksiä.

Kihlakunnanvouti voi siirtää antamansa tehtävän toiselle alaiselleen virkamiehelle tai ottaa tehtävän itse hoitaakseen.

Valtakunnanvoutiin, apulaisvaltakunnanvoutiin ja johtavaan kihlakunnanvoutiin sovelletaan, mitä kihlakunnanvoudista tässä laissa säädetään. Valtakunnanvouti ja apulaisvaltakunnanvouti eivät kuitenkaan voi ottaa johtavan kihlakunnanvoudin tai kihlakunnanvoudin eikä johtava kihlakunnanvouti kihlakunnanvoudin toimivaltaan kuuluvia yksittäisen velallisen ulosottoasioita itse hoitaakseen, antaa niiden täytäntöönpanoa koskevia määräyksiä tai siirtää niitä toiselle. Valtakunnanvouti ja apulaisvaltakunnanvouti voivat kuitenkin päätöksellään siirtää johtavan kihlakunnanvoudin tai kihlakunnanvoudin ja johtava kihlakunnanvouti alaisensa kihlakunnanvoudin toimivaltaan kuuluvan yksittäisen velallisen ulosottoasiat vastoin asianomaisen tahtoa silloin, kun siihen on heidän sairaudestaan, työmäärästään, asioiden käsittelyn viivästyisestä tai muusta vastaavasta seikasta johtuva painava syy. Päätös on perusteltava.

8 §

Muut virkamiehet

Kihlakunnanvouti saa tarvittaessa määrätä myös muulle alaiselleen virkamiehelle ulosottoylitarkastajalle tai ulosottotarkastajalle kuuluvia täytäntöönpanotehtäviä, jos virkamies täyttää tehtävän edellyttämän ulosottoylitarkastajan tai ulosottotarkastajan kelpoisuusvaatimukset. Tällöin virkamieheen sovelletaan, mitä ulosottoylitarkastajasta tai ulosottotarkastajasta säädetään.

11 §

Ulosottolaitoksen täytäntöönpano-organisaatio

Tässä laissa tarkoitettua täytäntöönpanoa varten on oikeusministeriön hallinnonalaan kuuluva Ulosottolaitos, jonka virka-alueena on koko maa.

Ulosottolaitoksessa on laajan täytäntöönpanon alueelliset toimintayksiköt. Aluejaosta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Lisäksi Ulosottolaitoksessa on perustäytäntöönpanon ja erityistäytäntöönpanon valtakunnalliset toimintayksiköt.

Ulosottolaitoksella on toimipaikka Ahvenanmaan maakunnassa. Poiketen siitä, mitä 2 momentissa säädetään, Ahvenanmaan toimipaikassa käsitellään myös perustäytäntöönpanoon

kuuluvat ulosottoasiat laajan täytäntöönpanon toimintayksikössä. Muista Ulosottolaitoksen toimipaikoista ja niiden tehtävistä säädetään oikeusministeriön asetuksella.

Toimintaa järjestettäessä on huolehdittava palveluiden alueellisesta saatavuudesta ja kielellisten oikeuksien toteutumisesta.

12 §

Ulosottolaitoksen johtaminen

Ulosottolaitosta johtaa ja keskushallinnon päällikkönä toimii valtakunnanvouti. Valtakunnanvouti ratkaisee Ulosottolaitoksen päätettäväksi kuuluvat hallinnolliset asiat, joita ei säädetä tai työjärjestyksessä määrätä muun virkamiehen ratkaistaviksi.

Valtakunnanvoudin apuna ja sijaisena toimii apulaisvaltakunnanvouti. Apulaisvaltakunnanvouti ratkaisee hänen käsiteltäväkseen kuuluvat asiat samoin valtuuksin kuin valtakunnanvouti.

12 a §

Ulosottolaitoksen keskushallinto

Ulosottolaitoksella on keskushallinto, jonka tehtävänä on ulosottotoimen hallinnollinen ohjaus, kehittäminen ja valvonta. Keskushallinto vastaa viraston toiminnan tuloksellisuudesta.

Ulosottolaitoksen keskushallinnon 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä ovat:

- 1) huolehtia Ulosottolaitoksen toimintaedellytyksistä ja kehittää ulosottotoimea oikeusministeriön kanssa sovittujen tavoitteiden mukaisesti;
- 2) avustaa oikeusministeriötä strategisessa suunnittelussa, talousarvion valmistelussa ja lainvalmistelussa;
- 3) ylläpitää ja kehittää Ulosottolaitoksen käytössä olevia tietojärjestelmiä;
- 4) ratkaista sille kuuluvat ulosottoviranomaisten toimintaa koskevat kantelut ja korvausvaatimukset;
- 5) kehittää ulosottotoimen hallinnon kansainvälistä yhteistyötä;
- 6) huolehtia muista ulosottotoimen valtakunnallisista hallintotehtävistä.

Keskushallinnossa voi olla johtavien hallintovoutien ja hallintovoutien virkoja.

Keskushallinnon on otettava toiminnassaan huomioon ulosottomiesten asema riippumattomina lainkäyttöviranomaisina.

13 §

Työjärjestys

Työskentelyn järjestämisestä Ulosottolaitoksessa määrätään Ulosottolaitoksen työjärjestyksessä. Työjärjestyksen vahvistaa valtakunnanvouti. Työjärjestyksessä annetaan tarkemmat määräykset:

- 1) valtakunnanvoudin ja apulaisvaltakunnanvoudin välisestä tehtävien jaosta;
- 2) Ulosottolaitoksen johtoryhmästä;
- 3) 3 luvun 14 a §:n 2 momentissa tarkoitettujen erityistoimien keskittämisen järjestämisestä;
- 4) johtavien kihlakunnanvoutien tehtävistä;
- 5) tehtävien jakamisen ja niiden muun järjestämisen määräytymisperusteista.

Ulosottolaitoksen työjärjestys julkaistaan Suomen säädöskokoelmassa.

Ulosottolaitoksen keskushallinnolla on työjärjestys. Keskushallinnon työjärjestyksessä annetaan tarkemmat määräykset keskushallinnon sisäisestä organisaatiosta, tehtävistä ja niiden järjestämisestä sekä asioiden valmistelusta ja ratkaisemisesta. Toimintayksiköllä voi olla työjärjestys. Toimintayksikön työjärjestyksessä voidaan antaa tarkemmat määräykset yksikön tehtävistä ja niiden järjestämisestä sekä yksikön sisäisestä toimivallan jaosta.

14 §

Nimittäminen ja kelpoisuusvaatimukset

Valtakunnanvoudin ja apulaisvaltakunnanvoudin nimittää tasavallan presidentti valtioneuvoston esityksestä. Apulaisvaltakunnanvoudin virka on määräajaksi täytettävä virka, johon nimitetään viideksi vuodeksi kerrallaan. Virkaan nimitetään kuitenkin enintään sen kuukauden loppuun, jona nimitettävä on saavuttanut valtion virkamieslain (750/1994) 35 §:ssä säädetyn eroamisiän.

Sen lisäksi, mitä valtion virkamieslain (750/1994) 8 §:n 2 momentissa säädetään, valtakunnanvoudin ja apulaisvaltakunnanvoudin kelpoisuusvaatimuksena on muu oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto sekä erinomainen perehtyneisyys ulosottotoimeen.

Johtavan kihlakunnanvoudin, kihlakunnanvoudin, johtavan hallintovoudin ja hallintovoudin nimittää valtakunnanvouti. Johtavan kihlakunnanvoudin ja johtavan hallintovoudin virat ovat määräajaksi täytettäviä virkoja, joihin nimitetään viideksi vuodeksi kerrallaan. Virkaan nimitetään kuitenkin enintään sen kuukauden loppuun, jona nimitettävä on saavuttanut valtion virkamieslain 35 §:ssä säädetyn eroamisiän.

Johtavan kihlakunnanvoudin ja kihlakunnanvoudin viran kelpoisuusvaatimuksena on muu oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto, hyvä perehtyneisyys ulosottotoimeen tai muissa tehtävissä saavutettu taito viran menestykselliseen hoitamiseen sekä tehtävään vaadittavat henkilökohtaiset ominaisuudet. Johtavalla kihlakunnanvoudilla on lisäksi oltava tehtävän hoitamisessa tarvittava johtamistaito.

Johtavan hallintovoudin ja hallintovoudin virkojen kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Ulosottoylitarkastajan ja ulosottotarkastajan nimittämisestä ja virkojen kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Ulosottolaitoksessa voi olla myös muuta virkasuhteista henkilöstöä.

24 §

Ulosoton tietojärjestelmä ja ulosottorekisteri

Ulosoton tietojärjestelmä on ulosottoviranomaisille kuuluvien tehtävien hoitamista varten perustettu ja ulosottoviranomaisten valtakunnalliseen käyttöön tarkoitettu automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä tietojärjestelmä. Ulosottolaitos huolehtii tietojärjestelmän ylläpitämisestä ja kehittämisestä.

Ulosoton tietojärjestelmään kuuluu ulosottorekisteri, jota pidetään ja käytetään ulosottoviranomaisille kuuluvien tehtävien suorittamista varten.

Tietojärjestelmän ja ulosottorekisterin tarkoitus on edistää ulosottoasioiden tarkoituksenmukaista ja velalliskohtaista käsittelyä sekä sähköistä asiointia samoin kuin ulosoton hallinnon johto-, ohjaus-, tarkastus- ja valvontatehtävien sekä tilastoinnin suorittamista.

25 §

Rekisterinpitäjä

Ulosottolaitos pitää ulosottorekisteriä. Ulosottolaitoksen keskushallinto huolehtii rekisterin yleisestä ylläpidosta sekä antaa määräyksiä tietojen teknisestä tallettamis- ja käsittelytavasta.

26 §

Rekisterin tietosisältö

Ulosottorekisteriin saadaan kerätä ja tallettaa:

27 §

Oikeus käsitellä tietoja

Ulosottolaitoksen ja oikeusministeriön asianomaiset virkamiehet saavat ulosottoasiassa tai ulosoton hallintoasiassa käsitellä salassapitosäännösten estämättä 26 §:ssä tarkoitettuja tietoja, erityistietoja kuitenkin vain asiassa välttämättömin osin.

31 §

Todistus ulosottorekisteristä

Jokaisella on oikeus saada ulosottoviranomaiselta nimeämänsä henkilöä ulosottoasian vastaajana koskeva todistus ulosottorekisteristä. Todistukseen merkitään pyynnön esittämispäivää edeltäneiden kahden vuoden aikana talletetut seuraavat tiedot:

35 §

Tietojen luovuttaminen teknisen käyttöyhteyden avulla

Ulosottolaitos voi päättää teknisen käyttöyhteyden perustamisesta ja tietojen luovuttamisesta sen avulla ulosottorekisteristä, jos tietojen vastaanottajalla on lain mukaan oikeus saada tietoja ulosottoviranomaiselta sähköisessä muodossa. Ennen käyttöyhteyden avaamista tietojen vastaanottajan on esitettävä selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

2 luku

Ulosottoperusteet

28 §

Tuomioistuimen ilmoitus ja ulosottomiehen todistus

Tuomioistuimen, jossa on nostettu 26 §:ssä tarkoitettu kanne, tulee välittömästi ilmoittaa siitä ulosottomiehelle ulosoton tietojärjestelmään merkitsemistä varten.

3 luku

Yleiset menettelysäännökset

1 §

Ulosoton hakeminen

Ulosottoa haetaan:

- 1) kirjallisella hakemuksella tai sähköisellä viestillä, joka toimitetaan ulosottoviranomaiselle;
- 2) ulosoton sähköisessä asiointipalvelussa laaditulla hakemuksella;
- 3) sähköisellä viestillä, joka toimitetaan teknisen käyttöyhteyden avulla ulosoton valtakunnalliseen tietojärjestelmään, jos Ulosottolaitos on myöntänyt hakijalle siihen luvan (*tietojärjestelmähakija*).

Kirjallinen hakemus on hakijan tai, jollei hän itse ole sitä laatinut, sen laatijan allekirjoitettava.

Ammattimaista perintätoimintaa harjoittavan henkilön sekä julkisyhteisön on toimitettava ulosottihakemus ulosottoviranomaiselle 1 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla. Muulla tavalla toimitettua ulosottihakemusta ei oteta käsiteltäväksi. Muulla tavalla toimitettu ulosottihakemus otetaan kuitenkin käsiteltäväksi, jos se ei ole laadittavissa mainituissa lainkohdissa tarkoitettulla tavalla.

2 §

Ulosottohakemuksen sisältö

Jos usea velallinen vastaa hakijan saatavasta tai sen osasta ja saatavaa koskeva toinen ulosottoasia on jo vireillä tai pannaan samalla kertaa vireille, hakemuksessa on ilmoitettava, kuka on siinä velallisena.

7 §

Ulosottoperusteen ja saamistodisteen toimittaminen jälkikäteen

Jos hakemus on tehty sähköisessä muodossa, mutta siihen tulee liittää kirjallinen ulosottoperuste tai saamistodiste, asiakirja tulee toimittaa ulosottoviranomaiselle kolmen viikon kuluessa asian vireilletulosta. Samalla on ilmoitettava, mihin hakemukseen asiakirja liittyy.

8 §

Vireilletulon ajankohta

Ulosottoasia tulee vireille, kun ulosottohakemus saapuu ulosottoviranomaiselle tai ulosoton tietojärjestelmään, jollei myöhemmin käy ilmi, ettei vireilletulon edellytyksiä ollut.

11 §

Asiamiehen valtakirja

Asianajaja, julkinen oikeusavustaja, luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja ja tietojärjestelmähakijan hakemuksessaan ilmoittama asiamies saavat edustaa päämiestään esittämättä valtakirjaa, jollei ulosottomies toisin määrää. Muun asiamiehen on esitettävä päämiehensä allekirjoittama valtakirja, jollei oikeutta toimia asiamiehenä voida pitää epäilyksettömänä. Varojen nostamiseen ja omaisuuden haltuun ottamiseen kaikilla asiamiehillä on oltava siihen nimenomaisesti oikeuttava valtakirja tai tällaisesta oikeudesta on ilmoitettava tietojärjestelmähakemuksessa.

Valtakirja voidaan toimittaa sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä. Jos ulosottomies epäilee valtakirjan aitoutta, hänen on vaadittava asiamiestä toimittamaan se alkuperäisenä.

Ulosottolaitos voi velkojan pyynnöstä päättää, että valtakirja talletetaan ulosoton tietojärjestelmään asiamiehen edustusvallan osoittamiseksi, jos on ilmeistä, ettei täytäntöönpanon luotettavuus siitä kärsi. Asiamiehen ei tällöin tarvitse esittää muuta valtakirjaa, ellei ulosottomies toisin määrää. Tietojärjestelmään talletettu valtakirja on välittömästi peruutettava, jos valtakirjan antaja sitä pyytää.

13 §

Vastaava ulosottomies

Samaa vastaajaa koskevat kaikki ulosottoasiat käsittelee:

1) sama kihlakunnanvouti sekä ulosottoylitarkastaja tai ulosottotarkastaja (*vastaava ulosottomies*), tai

2) sama kihlakunnanvouti ja ulosottoasioita yhteistyössä käsittelevä useamman ulosottoylitarkastajan tai ulosottotarkastajan ryhmä (*perintäryhmä*).

Vastaavina ulosottomiehinä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa ovat kihlakunnanvouti sekä se perintäryhmään kuuluva ulosottoylitarkastaja tai ulosottotarkastaja, jonka kihlakunnanvouti on määrännyt vastaavaksi ulosottomieheksi kyseisen vastaajan ulosottoasioissa.

Vastaavalla ulosottomiehellä on toimivalta koko maassa. Sama toimivalta on perintäryhmään kuuluvalla muulla ulosottomiehellä hänen suorittaessaan täytäntöönpanotoimia perintäryhmälle kuuluvassa ulosottoasiassa.

14 §

Vastaavan ulosottomiehen määräytyminen laajassa täytäntöönpanossa

Vastaajana olevan luonnollisen henkilön vastaava ulosottomies on hänen asuin- tai kotipaikkansa ulosottomies.

Vastaajana olevan elinkeinonharjoittajan, yhtiön, yhtymän ja muun yhteisön vastaava ulosottomies on vastaajan tosiasiallisen toimipaikan ulosottomies. Jos vastaajalla ei ole tosiasiallista toimipaikkaa Suomessa, vastaava ulosottomies on kotipaikan ulosottomies.

Jos toimitukset pitää kokonaisuudessaan tai pääosin muu kuin 1 tai 2 momentissa tarkoitettu ulosottomies ja samaa vastaajaa koskevia muita ulosottoasioita ei ole vireillä, vastaava ulosottomies on toimituspaikan ulosottomies.

Jos vastaajalla ei ole asuin- tai kotipaikkaa eikä toimipaikkaa Suomessa tai se ei ole tiedossa, taikka jos on useita tässä pykälässä tarkoitettuja edellytyksiä täyttäviä vaihtoehtoja vastaavan ulosottomiehen määräytymiselle, vastaava ulosottomies on sen toimipaikan ulosottomies, jossa täytäntöönpano voidaan tarkoituksenmukaisimmin toimittaa.

14 a §

Vastaavan ulosottomiehen määräytyminen muussa täytäntöönpanossa

Jos vastaajan ulosottoasiat käsitellään perustäytäntöönpanon tai erityistäytäntöönpanon toimintayksikössä, vastaavana ulosottomiehenä on asianomaisen toimintayksikön ulosottomies.

Täytäntöönpanon tarkoituksenmukaiseksi järjestämiseksi tietyt erityisosaamista vaativat täytäntöönpanotoimet (*erityistoimi*) voidaan keskittää tietyille ulosottomiehille, jotka toimivat silloin kyseisten toimien osalta vastaavina ulosottomiehinä. Erityistoimista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Täytäntöönpanoa keskitettäessä tulee huolehtia siitä, että vastaajan tosiasiallinen mahdollisuus valvoa etuaan tulee asianmukaisesti turvatuksi.

15 §

Vastaavan ulosottomiehen vaihtuminen

Vastaavan ulosottomiehen on siirrettävä asia uudelle vastaavalle ulosottomiehelle, jos 14 tai 14 a §:ssä tarkoitettu olosuhde, jonka perusteella vastaava ulosottomies määräytyy, muuttuu. Keskenäisen toimitus tai muutoin pian päättyvä täytäntöönpano voidaan kuitenkin saattaa virka-apuna loppuun, jollei sitä ole tarkoituksenmukaisempaa siirtää.

15 a §

Muutoksenhakukielto vastaavan ulosottomiehen määräytymiseen

Vastaavan ulosottomiehen määräytymiseen ei saa hakea muutosta.

19 §

Väliaikaistoimen suorittaminen

Väliaikaistoimen saa suorittaa muukin kuin vastaava ulosottomies. Ulosottoylitarkastaja saa suorittaa väliaikaistoimen kihlakunnanvoudin yksinomaiseen toimivaltaan kuuluvassa asiassa ja ulosottotarkastaja ulosottoylitarkastajan toimivaltaan kuuluvassa asiassa.

33 §

Vireilletuloilmoitus

Kun hakemus on saapunut vastaavalle ulosottomiehelle, vastaajalle on viipymättä annettava vireilletuloilmoitus. Ilmoitusta ei tarvitse antaa, jos vastaajan olinpaikkaa ei ole saatu selville tai on aihetta olettaa, että ilmoitus tuntuvasti vaikeuttaa täytäntöönpanoa. Ilmoitukseen merkitään:

- 1) vireilletulopäivä ja tarpeelliset asianhallintatiedot;
 - 2) vastaava ulosottoylitarkastaja tai ulosottotarkastaja ja hänen yhteystietonsa;
 - 3) velallisen lain mukainen oikeus estää täytäntöönpano asettamalla vakuus;
 - 4) maksukehoitus, muuttokehoitus tai muu ulosottooperusteessa asetettua velvoitetta koskeva noudattamiskehoitus;
 - 5) yhteydenottokehoitus ja tieto tilaisuudesta tulla kuulluksi;
 - 6) tieto siitä, että muu kuin toistuvaistulon ulosmittaus voidaan toimittaa ennakoilmoitusta antamatta, ja tieto velallisen oikeudesta osoittaa omaisuuttaan ulosmitattavaksi taikka mahdollinen ulosmittauksen ennakoilmoitus ja kutsu toimitukseen;
 - 7) muut tarpeelliseksi katsotut tiedot ja ilmoitukset.
- Tietojärjestelmähakijalle annetaan vireilletuloilmoitus tai muu vastaava ilmoitus asianomaisen luvan mukaisesti.

40 §

Todisteellinen tiedoksianto

Jollei tiedoksianto onnistu myöskään 2 momentissa tarkoitetulla tavalla, jäljennös tiedoksi annettavasta asiakirjasta lähetetään vastaanottajan osoitteeseen, jos sellainen tunnetaan. Muuhun tiedoksiantoon ei tarvitse ryhtyä. Asiakirjat säilytetään tämän jälkeen kyseisessä Ulosottolaitoksen toimipaikassa vastaanottajan saatavilla.

64 §

Yleinen säännös

Ulosottolaitoksella on oikeus salassapitosäännösten estämättä maksutta saada keskitetysti jäljempänä säädettyt tiedot, asiakirjat ja aineistot ja luovuttaa niitä ulosottomiehille käytettäväksi yksittäisissä ulosottoasioissa, jos keskitetty tietojen hankkiminen on täytäntöönpanoa varten tarkoituksenmukaista.

69 §

Yleinen säännös

Ulosottoviranomaisen asiakirjan julkisuudesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa. Sen lisäksi, mitä mainitussa tai muussa laissa säädetään ulosottoviranomaisen oikeudesta ja velvollisuudesta luovuttaa tietoja, ulosottoviranomaisella on oikeus salassapitosäännösten estämättä luovuttaa tietoja niin kuin 70—73 §:ssä säädetään. Tietoja voidaan luovuttaa myös toiselle ulosottoviranomaiselle ulosottoasian hoitamista varten sekä oikeusministeriölle ja Ulosottolaitoksen keskushallinnolle hallintotehtävien hoitamista varten. Ulosottorekisteriin talletettujen tietojen julkisuudesta ja luovuttamisesta säädetään 1 luvussa.

108 §

Virka-apu muulta viranomaiselta

Ulosottoylitarkastaja saa pyytää virka-apua muulta viranomaiselta, jos asia on kiireellinen.

4 luku

Ulosmittaus

83 §

Maksun ajankohta

78

Käteismaksu katsotaan suoritetuksi, kun se on maksettu ulosottoviranomaiselle.

10 luku

Itseoikaisu, täytäntöönpanoriita, täytäntöönpanon keskeyttäminen ja hallintokantelu

27 §

Hallintokantelun tekeminen ja ratkaiseminen

Ulosottoviranomaisen lainvastaisesta menettelystä tai velvollisuuden täyttämättä jättämisestä saa tehdä hallintokantelun Ulosottolaitoksen keskushallinnolle.

Hallintokantelun ratkaisee valtakunnanvoudin tai hänen määräämänsä johtava hallintovouti. Valtakunnanvoudin tai apulaisvaltakunnanvoudin toimista tehdyn hallintokantelun ratkaisee oikeusministeriö.

11 luku

Muutoksenhaku ulosottomiehen menettelyyn

2 a §

Toimivaltaisen tuomioistuimen määräytyminen

Muutosta haetaan siltä käräjäoikeudelta, jonka tuomiopiirissä ulosottoasian vastaajana olevalla luonnollisella henkilöllä on kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka.

Jos ulosottoasian vastaaja on oikeushenkilö, muutosta haetaan käräjäoikeudelta, jonka tuomiopiirissä oikeushenkilön kotipaikka sijaitsee tai sen hallintoa pääasiallisesti hoidetaan.

Yksinomaan kiinteää omaisuutta koskeva muutoksenhaku käsitellään kuitenkin siinä käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä kiinteä omaisuus sijaitsee.

Jos mikään käräjäoikeus ei ole 1—3 momentin nojalla toimivaltainen, muutosta haetaan siltä käräjäoikeudelta, jonka tuomiopiirissä täytäntöönpanotoimi on suoritettu.

3 §

Valituksen tekeminen ja peruuttaminen

Valituskirjelmä on toimitettava Ulosottolaitokselle viimeistään 5 ja 6 §:ssä säädetyn määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä. Valituskirjelmä saadaan toimittaa kirjallisesti tai sähköisenä viestinä. Jos valitus myöhästyy, valitusoikeus menetetään.

4 §

Valituksen vireilletulo

Valitus tulee vireille toimivaltaisessa käräjäoikeudessa, kun valituskirjelmä on saapunut Ulosottolaitokselle. Valitusasiakirjat ja jäljennökset asiassa kertyneistä ulosottoasiakirjoista on heti toimitettava käräjäoikeuteen. Samalla ulosottomiehen on annettava käräjäoikeudelle selvitys siitä, onko valituskirjelmä saapunut määräajassa.

Jos valituskirjelmä on määräajassa toimitettu toimivaltaiseen käräjäoikeuteen, valituksen katsotaan tulleen oikein vireille. Valituskirjelmä tai sen jäljennös on heti toimitettava päätöksen tai toimen tehneelle ulosottomiehelle.

10 §

Kihlakunnanvoudin lausunto

Jos valituskirjelmässä pyydetään täytäntöönpanon keskeyttämistä, asianomaisen kihlakunnanvoudin tulee viipymättä toimittaa keskeytystä koskeva lausuntonsa käräjäoikeuteen. Muilta osin kihlakunnanvoudin tulee toimittaa lausuntonsa valituksesta kahden viikon kuluessa valituskirjelmän saapumisesta. Käräjäoikeus voi perustellusta syystä pidentää määräaika.

11 §

Lausunnon sisältö

Kihlakunnanvoudin on annettava lausunnossaan selvitys täytäntöönpanotoimista sekä perusteltu kannanotto valituskirjelmässä esitetyistä vaatimuksista ja seikoista, joihin vaatimus perustuu. Lisäksi lausunnossa tulee ilmoittaa ulosottoasian asianosaiset, täytäntöönpanon senhetkinen vaihe sekä mahdollinen täytäntöönpanon keskeytys ja se, milloin keskeytys päättyy. Lausuntoon tulee liittää soveltuvalla tavalla asianomaisten tiedoksianto-osoitteet ja muut yhteystiedot.

18 §

Osoitus kantelun tekemiseen

Jos valituskirjelmässä on ilmoitus siitä, että ulosottomies on tehnyt virheellisen virkatoimen tai laiminlyönyt toimen suorittamisen, eikä ilmoitusta voida tutkia muutoksenhakemuksena, käräjäoikeuden tulee jättää valitus siltä osin tutkimatta ja osoittaa asianomainen kantelemaan Ulosottolaitoksen keskushallinnolle.

20 §

Oikeudenkäyntikulut

Jos sivullisen valitus hyväksytään, valtio voidaan sivullisen vaatimuksesta määrätä osittain tai kokonaan korvaamaan tämän kohtuulliset oikeudenkäyntikulut, jos kulujen jäämistä sivullisen vahingoksi voidaan olosuhteet huomioon ottaen pitää kohtuuttomana. Valtio voidaan määrätä korvaamaan myös ulosoton asianomaisen oikeudenkäyntikulut, jos asiassa on sattunut selvä virhe, joka olisi tullut korjata itseoikaisuna. Ennen kulujen määräämistä valtion korvattaviksi Ulosottolaitoksen keskushallintoa on kuultava.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan laki Ahvenanmaan maakunnan maakunnanvoudinvirastosta (619/2012) ja laki Valtakunnanvoudinvirastosta (519/2009).

Mitä 1 luvun 14 §:n 3 momentissa säädetään johtavan kihlakunnanvoudin viran täyttämistä määräajaksi, ei koske virkaa ensi kertaa täytettäessä siihen nimitettävää virkamiestä, joka tämän lain voimaan tullessa on nimitettynä johtavan kihlakunnanvoudin vakinaiseen virkaan.

Tämän lain voimaan tullessa vireillä oleviin valituksiin sovelletaan 11 luvun 2 §:n 3 momenttia sellaisena kuin se oli tämän lain tullessa voimaan. Lain 11 luvun 2 a §:ää ei sovelleta valituksiin, jotka ovat tulleet vireille ennen lain voimaantuloa.

2.

Laki

haastemieslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan haastemieslain (505/1986) 1 ja 2 § sekä 6 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 690/2016, seuraavasti:

1 §

Haastemiehet

Haastemiehiä ovat virkansa puolesta haastemiehen esimiehet, haastemiehet ja ulosottoylikarkastajat.

2 §

Haastemiehen toimialue

Tuomioistuimen palveluksessa olevan haastemiehen toimialue on tuomiopiiri. Ulosottoylikarkastajan ja 6 §:n nojalla haastamisen ja tiedoksiannon suorittamiseen oikeutetun kihlakunnanvoudin toimialue on koko maa. Muun henkilön, joka on 6 §:n nojalla oikeutettu suorittamaan haastamisen ja tiedoksiannon, toimialueena on se virka-alue, jossa hän on päätehtävässään toimivaltainen.

6 §

Muut tiedoksiantoon oikeutetut

Haastamisen ja tiedoksiannon ovat oikeutettuja suorittamaan niin kuin haastemies:

- 1) poliisimies, syyttäjä, kihlakunnanvouti, rajavartiomies, pidättämiseen oikeutettu tullimies, tehtävään määrätty muu tullimies sekä käräjänotaari;
- 2) tuomioistuimen tai poliisilaitoksen päällikön määräämä asianomaisen viranomaisen palveluksessa oleva virkamies;
- 3) vankilanjohtaja tai vankilanjohtajan määräämä vankilan virkamies, kun viranomainen sitä pyytää ja haastettava tai tiedoksiannon vastaanottaja on vanki;
- 4) puolustusvoimissa joukko-osaston komentajan tai häneen rinnastettavan esimiehen määräämä virkamies, kun viranomainen sitä pyytää ja haastettava tai tiedoksiannon vastaanottaja on rikoslain (39/1889) 45 luvussa tarkoitettu; sekä
- 5) Suomen edustustossa ulkoministeriön tehtävään valtuuttama kunniakonsuli tai edustuston palveluksessa toimiva henkilö.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

saamen kielilain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan saamen kielilain (1086/2003) 2 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1340/2014, seuraavasti:

1 luku

Yleiset säännökset

2 §

Lain soveltamisala

Viranomaiset, joihin tätä lakia sovelletaan, ovat:

- 1) Enontekiön, Inarin, Sodankylän ja Utsjoen kuntien toimielimet sekä sellaisten kuntayhtymien toimielimet, joissa joku näistä kunnista on jäsenenä;
- 2) ne tuomioistuimet ja valtion piiri- ja paikallishallinnon viranomaiset, joiden virka-alueeseen 1 kohdassa mainitut kunnat kokonaan tai osittain kuuluvat;
- 3) ne aluehallintovirastot ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, joiden toimialueeseen edellä mainitut kunnat kokonaan tai osittain kuuluvat, ja niiden yhteydessä toimivat toimielimet;
- 4) saamelaiskäräjät, saamelaisasiain neuvottelukunta ja kolttalain (253/1995) 42 §:ssä tarkoitettu kyläkokous;
- 5) valtioneuvoston oikeuskansleri ja eduskunnan oikeusasiamies;
- 6) kuluttaja-asiamies, kuluttajariitalautakunta, yhdenvertaisuusvaltuutettu, tasa-arvovaltuutettu, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta, tietosuojavaltuutettu ja tietosuojalautakunta;
- 7) Ulosottolaitos, Verohallinto, Kansaneläkelaitos, Maanmittauslaitos ja Maatalousyrittäjien eläkelaitos;
- 8) ne valtion hallintoviranomaiset, jotka muutoksenhakuviranomaisina käsittelevät 1—7 kohdassa tarkoitetuissa ja mainituissa hallintoviranomaisissa vireille tulleita asioita.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____.

4.

Laki

eurooppalaisesta tilivarojen turvaamismääräysmenettelystä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eurooppalaisesta tilivarojen turvaamismääräysmenettelystä annetun lain (17/2017) 4 §, 7 §:n 2 momentti, 8 §, 10 §:n 2 momentti, 13 §:n 4 momentti ja 18 § seuraavasti:

4 §

Tilitietojen hankkiminen

Toimivaltainen viranomainen asetuksen 14 artiklassa tarkoitettujen tilitietojen hankkimiseen on Suomessa ulosottomies.

Pyyntö tilitietojen hankkimisesta toimitetaan Suomessa ulosottomiehelle tai Ulosottolaitoksen keskushallinnolle, jonka on toimitettava pyyntö edelleen ulosottomiehelle. Ulosottomiehellä on pyynnön perusteella oikeus saada tilitiedot siten kuin ulosottokaaren 3 luvun 64—68 §:ssä säädetään.

7 §

Turvaamismääräyksen täytäntöönpanoa koskeva menettely

Kun pankkitili sijaitsee Suomessa, asetuksen 23 artiklan 3 kohdassa tarkoitettut asiakirjat toimitetaan ulosottomiehelle tai Ulosottolaitoksen keskushallinnolle, jonka on toimitettava asiakirjat edelleen ulosottomiehelle. Ulosottomiehen on asiakirjat vastaanotettuaan annettava asetuksen 24 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu määräys turvaamismääräyksen toteuttamisesta ja toimitettava se pankille.

8 §

Liiallisesti turvatun määrän vapauttamista koskeva menettely

Velkojan on toimitettava asetuksen 27 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu pyyntö liiallisesti turvatun määrän vapauttamisesta Suomessa 25 artiklassa tarkoitetun varojen turvaamista koskevan ilmoituksen antaneelle ulosottomiehelle tai Ulosottolaitoksen keskushallinnolle, jonka on toimitettava pyyntö edelleen ulosottomiehelle.

10 §

Toisessa jäsenvaltiossa annetun turvaamismääräyksen tiedoksianto Suomessa

Jos jokin turvaamisen kohteena olevista pankkitileistä sijaitsee Suomessa, tiedoksi annettavat asiakirjat toimitetaan ulosottomiehelle tai Ulosottolaitoksen keskushallinnolle, jonka on toimitettava asiakirjat edelleen ulosottomiehelle. Ulosottomiehen on annettava asiakirjat tiedoksi velalliselle asetuksen 28 artiklan 3 kohdan sekä 11 §:n 2 momentin mukaisesti.

13 §

Oikeussuojakeinot turvaamismääräyksen täytäntöönpanoa vastaan

Edellä 1 ja 3 momentissa tarkoitettua oikeussuojakeinoja koskeva hakemus voidaan toimittaa myös Ulosottolaitoksen keskushallinnolle, jonka on toimitettava hakemus edelleen ulosottomiehelle.

18 §

Käännökset

Tuomioistuimelle, Ulosottolaitoksen keskushallinnolle tai ulosottomiehelle asetuksen 49 artiklan 2 kohdan mukaisesti osoitettaviin asiakirjoihin on liitettävä käännös suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 31 päivänä toukokuuta 2018

Pääministeri

Juha Sipilä

Oikeusministeri Antti Häkkinen

1.

Laki

ulosottokaaren muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan ulosottokaaren (705/2007) 1 luvun 26 §:n 2 momentti, 11 luvun 2 §:n 3 momentti ja 12 luvun 2 §, sellaisina kuin niistä ovat 11 luvun 2 §:n 3 momentti laissa 864/2017 ja 12 luvun 2 § laissa 521/2009;

muutetaan 1 luvun 7, 8, 11–14 §, 24 ja 25 §, 26 §:n 1 momentin johdantokappale, 27 §:n 2 momentti, 31 §:n 1 momentin johdantokappale ja 35 §, 2 luvun 28 §:n 1 momentti, 3 luvun 1 §, 2 §:n 2 momentti, 7 §:n 1 momentti, 8 §:n 1 momentti, 11 ja 13–15 §, 19 §:n 2 momentti, 33 §, 40 §:n 3 momentti, 64 §:n 2 momentti, 69 § ja 108 §:n 2 momentti, 4 luvun 83 §:n 2 momentti, 10 luvun otsikko sekä 11 luvun 3 §:n 1 momentti, 4, 10, 11 ja 18 § sekä 20 §:n 2 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 1 luvun 11, 14 ja 24 § ja 3 luvun 1 § osaksi laissa 521/2009, 1 luvun 12 ja 25 §, 27 §:n 2 momentti ja 35 §, 3 luvun 64 §:n 2 momentti ja 69 § sekä 11 luvun 18 § ja 20 §:n 2 momentti laissa 521/2009 ja 3 luvun 11 § laeissa 521/2009 ja 323/2016, sekä

lisätään 1 lukuun uusi 2 a ja 12 a §, 3 lukuun uusi 14 a ja 15 a §, 10 lukuun uusi 27 § ja 11 lukuun uusi 2 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 luku

Yleiset säännökset

Ehdotus

1 luku

Yleiset säännökset

2 a §

*Laaja täytäntöönpano, perustäytäntöönpano
ja erityistäytäntöönpano*

(uusi)

Täytäntöönpano jaetaan laajaan täytäntöönpanoon, perustäytäntöönpanoon ja erityistäytäntöönpanoon.

Laajassa täytäntöönpanossa ja erityistäytäntöönpanossa voidaan panna täytäntöön kaikki 1 ja 2 §:ssä tarkoitetut velvoitteet ja turvaamistoimet.

Perustäytäntöönpano on 24 §:ssä tarkoitettujen ulosottorekisterin ja ulosoton tietojärjestelmässä olevan teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisin menetelmin toimitettava rahamääräisten maksuvelvoitteiden täytäntöönpano tapauksissa, joissa velallisen

Voimassa oleva laki

Ehdotus

ulosottoasioiden käsittely ei edellytä hänen henkilökohtaista tapaamistaan. Perustäytännönpäntöönpanossa voidaan ulosmitata tuloa ja omaisuutta, jota ei tarvitse muuttaa rahaksi. Perustäytännönpäntöönpanon tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

7 §

Ulosottomiehet

Ulosottomiehinä toimivat kihlakunnanvoudit ja heidän alaisinaan kihlakunnanulosottomiehet. Kihlakunnanulosottomiehelle kuuluvat ne tehtävät, jotka kihlakunnanvouti hänelle määrää.

Kihlakunnanvoudin tulee valvoa, että kihlakunnanulosottomiehet ja 8 §:ssä tarkoitetut muut alaisensa virkamiehet hoitavat heille annetut tehtävät lainmukaisesti ja asianmukaisesti sekä noudattavat heille annettuja määräyksiä.

Kihlakunnanvouti voi siirtää antamansa tehtävän toiselle alaiselleen virkamiehelle tai ottaa tehtävän itse hoitaakseen.

7 §

Ulosottomiehet

Ulosottomiehinä toimivat valtakunnanvouti, apulaisvaltakunnanvouti, johtavat kihlakunnanvoudit, kihlakunnanvoudit ja heidän alaisinaan ulosottoylitarkastajat ja ulosottotarkastajat. Ahvenanmaan maakunnassa ulosottomiehinä toimivat maakunnanvouti ja hänen alaisinaan ulosottoylitarkastajat. Maakunnanvoutiin sovelletaan, mitä kihlakunnanvoudista säädetään.

Ulosottoylitarkastajalle kuuluvat ne tehtävät, jotka kihlakunnanvouti hänelle määrää. Ulosottotarkastajalle kuuluvat ne perustäytännönpäntöönpanon tehtävät, jotka kihlakunnanvouti hänelle määrää. Kihlakunnanvoudin tulee valvoa, että ulosottoylitarkastajat ja ulosottotarkastajat sekä 8 §:ssä tarkoitetut muut alaisensa virkamiehet hoitavat heille annetut tehtävät lainmukaisesti ja asianmukaisesti sekä noudattavat heille annettuja määräyksiä.

Kihlakunnanvouti voi siirtää antamansa tehtävän toiselle alaiselleen virkamiehelle tai ottaa tehtävän itse hoitaakseen.

Valtakunnanvoutiin, apulaisvaltakunnanvoutiin ja johtavaan kihlakunnanvoutiin sovelletaan, mitä kihlakunnanvoudista tässä laissa säädetään. Valtakunnanvouti ja apulaisvaltakunnanvouti eivät kuitenkaan voi ottaa johtavan kihlakunnanvoudin tai kihlakunnanvoudin eikä johtava kihlakunnanvouti kihlakunnanvoudin toimivaltaan kuuluvia yksittäisen velallisen ulosottoasioita itse hoitaakseen, antaa niiden täytäntöönpanoa koskevia määräyksiä tai siirtää niitä toiselle. Valtakunnanvouti ja apulaisvaltakunnanvouti voivat kuitenkin päätöksellään siirtää johtavan kihlakunnanvoudin tai kihlakunnanvoudin ja johtava kihlakunnanvouti

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

alaisensa kihlakunnanvoudin toimivaltaan kuuluvan yksittäisen velallisen ulosottoasiat vastoin asianomaisen tahtoa silloin, kun siihen on heidän sairaudestaan, työmäärästään, asioiden käsittelyn viivästyemisestä tai muusta vastaavasta seikasta johtuva painava syy. Päätös on perusteltava.

8 §

Muut virkamiehet

Kihlakunnanvouti saa tarvittaessa määrätä myös muulle alaiselleen virkamiehelle kihlakunnanulosottomiehelle kuuluvia täytäntöönpanotehtäviä, jos virkamies täyttää kihlakunnanulosottomiehen kelpoisuusvaatimukset. Tällöin virkamiehestä on voimassa, mitä kihlakunnanulosottomiehestä säädetään.

8 §

Muut virkamiehet

Kihlakunnanvouti saa tarvittaessa määrätä myös muulle alaiselleen virkamiehelle *ulosottoylitarkastajalle tai ulosottotarkastajalle* kuuluvia täytäntöönpanotehtäviä, jos virkamies täyttää *tehtävän edellyttämän ulosottoylitarkastajan tai ulosottotarkastajan kelpoisuusvaatimukset*. Tällöin virkamieheen sovelletaan, mitä *ulosottoylitarkastajasta tai ulosottotarkastajasta* säädetään.

11 §

Ulosottolaitoksen organisaatio

Ulosottolaitos muodostuu keskushallinnosta ja sen alaisista paikallisista ulosottovirastoista.

Ulosottoimen keskushallinnosta huolehtii Valtakunnanvoudinvirasto. Valtakunnanvoudinvirasto ja ulosottovirastot kuuluvat oikeusministeriön hallinnonalaan.

Ulosottoviraston toimialue (ulosottopiiri) muodostuu yhdestä tai useammasta kihlakunnasta. Ulosottopiireistä säädetään valtioneuvoston asetuksella. Ulosottoviraston toimipaikoista säädetään oikeusministeriön asetuksella.

11 §

Ulosottolaitoksen täytäntöönpano-organisaatio

Tässä laissa tarkoitettua täytäntöönpanoa varten on oikeusministeriön hallinnonalaan kuuluva Ulosottolaitos, jonka virka-alueena on koko maa.

Ulosottolaitoksessa on laajan täytäntöönpanon alueelliset toimintayksiköt. Aluejaosta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Lisäksi Ulosottolaitoksessa on perustäytäntöönpanon ja erityistäytäntöönpanon valtakunnalliset toimintayksiköt.

Ulosottolaitoksella on toimipaikka Ahvenanmaan maakunnassa. Poiketen siitä, mitä 2 momentissa säädetään, Ahvenanmaan toimipaikassa käsitellään myös perustäytäntöönpanoon kuuluvat ulosottoasiat laajan täytäntöönpanon toimintayksikössä. Muista Ulosottolaitoksen toimipaikoista ja niiden tehtävistä säädetään oikeusministeriön asetuksella.

Toimintaa järjestettäessä on huolehdittava palveluiden alueellisesta saatavuudesta ja kielellisten oikeuksien toteutumisesta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

12 §

Valtakunnanvoudinvirasto

Valtakunnanvoudinvirastolle kuuluu hallinnollinen ulosottotoimen yleinen johto, ohjaus ja valvonta. Valtakunnanvoudinviraston tulee erityisesti huolehtia ulosottolaitoksen palvelujen alueellisesta saatavuudesta.

Valtakunnanvoudinviraston päällikön nimittää valtioneuvosto. Muutoin viraston tehtävistä, viroista ja muusta järjestämisestä säädetään erikseen lailla.

12 §

Ulosottolaitoksen johtaminen

Ulosottolaitosta johtaa ja keskushallinnon päällikkönä toimii valtakunnanvouti. Valtakunnanvouti ratkaisee Ulosottolaitoksen päätettäväksi kuuluvat hallinnolliset asiat, joita ei säädetä tai työjärjestyksessä määrätä muun virkamiehen ratkaistaviksi.

Valtakunnanvoudin apuna ja sijaisena toimii apulaisvaltakunnanvouti. Apulaisvaltakunnanvouti ratkaisee hänen käsiteltäväkseen kuuluvat asiat samoin valtuuksin kuin valtakunnanvouti.

12 a §

Ulosottolaitoksen keskushallinto

(uusi)

Ulosottolaitoksella on keskushallinto, jonka tehtävänä on ulosottotoimen hallinnollinen ohjaus, kehittäminen ja valvonta. Keskushallinto vastaa viraston toiminnan tuloksellisuudesta.

Ulosottolaitoksen keskushallinnon 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä ovat:

1) huolehtia Ulosottolaitoksen toimintaedellytyksistä ja kehittää ulosottotoimea oikeusministeriön kanssa sovittujen tavoitteiden mukaisesti;

2) avustaa oikeusministeriötä strategisessa suunnittelussa, talousarvion valmistelussa ja lainvalmistelussa;

3) ylläpitää ja kehittää Ulosottolaitoksen käytössä olevia tietojärjestelmiä;

4) ratkaista sille kuuluvat ulosottoviranomaisten toimintaa koskevat kantelut ja korvausvaatimukset;

5) kehittää ulosottotoimen hallinnon kansainvälistä yhteistyötä;

6) huolehtia muista ulosottotoimen valtakunnallisista hallintotehtävistä.

Keskushallinnossa voi olla johtavien hallintovoutien ja hallintovoutien virkoja.

Keskushallinnon on otettava toiminnassaan huomioon ulosottomiesten asema riippumattomina lainkäyttöviranomaisina.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

13 §

Ulosottovirastot

Ulosottovirastoissa toimivat kihlakunnanvoudit ja heidän alaisensa virkamiehet. Viraston päällikkönä toimii johtava kihlakunnanvouti.

Ulosottoviraston päällikkö vahvistaa viraston työjärjestyksen.

Paikallisesta ulosottoviranomaisesta Ahvenanmaan maakunnassa säädetään erikseen.

14 §

Nimittäminen ja kelpoisuusvaatimukset

13 §

Työjärjestys

Työskentelyn järjestämisestä Ulosottolaitoksessa määrätään Ulosottolaitoksen työjärjestyksessä. Työjärjestyksen vahvistaa valtakunnanvouti. Työjärjestyksessä annetaan tarkemmat määräykset:

- 1) valtakunnanvoudin ja apulaisvaltakunnanvoudin välisestä tehtävien jaosta;
- 2) Ulosottolaitoksen johtoryhmästä;
- 3) 3 luvun 14 a §:n 2 momentissa tarkoitettujen erityistoimien keskittämisen järjestämisestä;
- 4) johtavien kihlakunnanvoutien tehtävistä;
- 5) tehtävien jakamisen ja niiden muun järjestämisen määräytymisperusteista.

Ulosottolaitoksen työjärjestys julkaistaan Suomen säädöskokoelmassa.

Ulosottolaitoksen keskushallinnolla on työjärjestys. Keskushallinnon työjärjestyksessä annetaan tarkemmat määräykset keskushallinnon sisäisestä organisaatiosta, tehtävistä ja niiden järjestämisestä sekä asioiden valmistelusta ja ratkaisemisesta. Toimintayksiköllä voi olla työjärjestys. Toimintayksikön työjärjestyksessä voidaan antaa tarkemmat määräykset yksikön tehtävistä ja niiden järjestämisestä sekä yksikön sisäisestä toimivallan jaosta.

14 §

Nimittäminen ja kelpoisuusvaatimukset

Valtakunnanvoudin ja apulaisvaltakunnanvoudin nimittää tasavallan presidentti valtioneuvoston esityksestä. Apulaisvaltakunnanvoudin virka on määräajaksi täytettävä virka, johon nimitetään viideksi vuodeksi kerrallaan. Virkaan nimitetään kuitenkin enintään sen kuukauden loppuun, jona nimitettävä on saavuttanut valtion virkamieslain (750/1994) 35 §:ssä säädetyn eroamisiän.

Sen lisäksi, mitä valtion virkamieslain

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Johtavan kihlakunnanvoudin ja kihlakunnanvoudin nimittää Valtakunnanvoudinvirasto.

Kihlakunnanvoudiksi voidaan nimittää oikeustieteen kandidaatin tai oikeustieteen maisterin tutkinnon suorittanut Suomen kansalainen, joka on hyvin perehtynyt ulosottoon tai joka on saavuttanut muissa tehtävissä viran menestyksellisen hoitamisen edellyttämän taidon ja jolla on tehtävään tarvittavat henkilökohtaiset ominaisuudet. Johtavaksi kihlakunnanvoudiksi nimitettävältä edellytetään edellä mainitun lisäksi hyvää johtamistaitoa.

Kihlakunnanulosottomiehen nimittämisestä ja kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

24 §

Ulosoton tietojärjestelmä ja ulosottorekisteri

Ulosoton tietojärjestelmä on ulosottoviranomaisille kuuluvien tehtävien hoitamista varten perustettu ja ulosottoviranomaisten valtakunnalliseen käyttöön tarkoitettu automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä tietojärjestelmä. Valtakunnanvoudinvirasto huolehtii tietojärjestelmän ylläpitämi-

(750/1994) 8 §:n 2 momentissa säädetään, valtakunnanvoudin ja apulaishallintovoudin kelpoisuusvaatimuksena on muu oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto sekä erinomainen perehtyneisyys ulosottotoimeen.

Johtavan kihlakunnanvoudin, kihlakunnanvoudin, johtavan hallintovoudin ja hallintovoudin nimittää valtakunnanvoudin. Johtavan kihlakunnanvoudin ja johtavan hallintovoudin virat ovat määräajaksi täytettäviä virkoja, joihin nimitetään viideksi vuodeksi kerrallaan. Virkaan nimitetään kuitenkin enintään sen kuukauden loppuun, jona nimitettävä on saavuttanut valtion virkamieslain 35 §:ssä säädetyn eroamisiän.

Johtavan kihlakunnanvoudin ja kihlakunnanvoudin viran kelpoisuusvaatimuksena on muu oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto, hyvä perehtyneisyys ulosottotoimeen tai muissa tehtävissä saavutettu taito viran menestykselliseen hoitamiseen sekä tehtävään vaadittavat henkilökohtaiset ominaisuudet. Johtavalla kihlakunnanvoudilla on lisäksi oltava tehtävän hoitamisessa tarvittava johtamistaito.

Johtavan hallintovoudin ja hallintovoudin virkojen kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Ulosottoylitarkastajan ja ulosottotarkastajan nimittämisestä ja virkojen kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Ulosottolaitoksessa voi olla myös muuta virkasuhteista henkilöstöä.

24 §

Ulosoton tietojärjestelmä ja ulosottorekisteri

Ulosoton tietojärjestelmä on ulosottoviranomaisille kuuluvien tehtävien hoitamista varten perustettu ja ulosottoviranomaisten valtakunnalliseen käyttöön tarkoitettu automaattisen tietojenkäsittelyn avulla ylläpidettävä tietojärjestelmä. Ulosottolaitos huolehtii tietojärjestelmän ylläpitämisestä ja kehittämisestä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

sestä ja kehittämisestä.

tämisestä.

Ulosoton tietojärjestelmään kuuluu ulosottorekisteri, jota pidetään ja käytetään ulosottoviranomaisille kuuluvien tehtävien suorittamista varten. *Rekisteri koostuu valtakunnallisesta hakemisto-osasta ja paikallisesti ylläpidetyistä rekisterin osista.*

Ulosoton tietojärjestelmään kuuluu ulosottorekisteri, jota pidetään ja käytetään ulosottoviranomaisille kuuluvien tehtävien suorittamista varten.

Tietojärjestelmän ja ulosottorekisterin tarkoitus on edistää ulosottoasioiden tarkoituksenmukaista ja velalliskohtaista käsittelyä sekä sähköistä asiointia samoin kuin ulosoton hallinnon johto-, ohjaus-, tarkastus- ja valvontatehtävien sekä tilastoinnin suorittamista.

Tietojärjestelmän ja ulosottorekisterin tarkoitus on edistää ulosottoasioiden tarkoituksenmukaista ja velalliskohtaista käsittelyä sekä sähköistä asiointia samoin kuin ulosoton hallinnon johto-, ohjaus-, tarkastus- ja valvontatehtävien sekä tilastoinnin suorittamista..

25 §

25 §

*Rekisterinpitäjät**Rekisterinpitäjät*

Ulosottorekisteriä pitävät paikalliset ulosottoviranomaiset yhdessä. Tiedot tallettanut viranomainen vastaa tallettamiensa tietojen virheettömyydestä sekä tallettamisen ja käytön laillisuudesta omien tehtäviensä hoidossa. Valtakunnanhoudinvirasto huolehtii rekisterin yleisestä ylläpidosta sekä antaa määräyksiä tietojen teknisestä tallettamis- ja käsittelytavasta.

Ulosottolaitos pitää ulosottorekisteriä. Ulosottolaitoksen keskushallinto huolehtii rekisterin yleisestä ylläpidosta sekä antaa määräyksiä tietojen teknisestä tallettamis- ja käsittelytavasta.

26 §

26 §

*Rekisterin tietosisältö**Rekisterin tietosisältö*

Ulosottorekisteriä varten saadaan paikallisiin rekisterin osiin kerätä ja niihin tallettaa:

Ulosottorekisteriin saadaan kerätä ja tallettaa:

Rekisterin hakemisto-osaan saadaan tallettaa sellaisia asianhallintatietoja, jotka ovat tarpeen asian löytämiseksi paikallisista rekisterin osista.

(kumotaan)

27 §

27 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*Oikeus käsitellä tietoja**Oikeus käsitellä tietoja*

Kihlakunnanvoudit, heidän alaisensa virkamiehet sekä oikeusministeriön ja Valtakunnanvoudinviraston asianomaiset virkamiehet saavat ulosottoasiassa tai ulosoton hallintoasiassa käsitellä salassapitosäännösten estämättä 26 §:ssä mainittuja tietoja, erityistietoja kuitenkin vain asiassa välttämättömin osin.

Ulosottolaitoksen ja oikeusministeriön asianomaiset virkamiehet saavat ulosottoasiassa tai ulosoton hallintoasiassa käsitellä salassapitosäännösten estämättä 26 §:ssä tarkoitettuja tietoja, erityistietoja kuitenkin vain asiassa välttämättömin osin.

31 §

31 §

*Todistus ulosottorekisteristä**Todistus ulosottorekisteristä*

Jokaisella on oikeus saada *paikalliselta* ulosottoviranomaiselta nimeämäänsä henkilöä ulosottoasian vastaajana koskeva todistus ulosottorekisteristä. Todistukseen merkitään pyynnön esittämispäivää edeltäneiden kahden vuoden aikana talletetut seuraavat tiedot:

Jokaisella on oikeus saada ulosottoviranomaiselta nimeämäänsä henkilöä ulosottoasian vastaajana koskeva todistus ulosottorekisteristä. Todistukseen merkitään pyynnön esittämispäivää edeltäneiden kahden vuoden aikana talletetut seuraavat tiedot:

35 §

35 §

*Tietojen luovuttaminen teknisen käyttöyhteyden avulla**Tietojen luovuttaminen teknisen käyttöyhteyden avulla*

Valtakunnanvoudinvirasto voi päättää teknisen käyttöyhteyden perustamisesta ja tietojen luovuttamisesta sen avulla ulosottorekisteristä, jos tietojen vastaanottajalla on lain mukaan oikeus saada tietoja ulosottoviranomaiselta sähköisessä muodossa. Ennen käyttöyhteyden avaamista tietojen vastaanottajan on esitettävä selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

Ulosottolaitos voi päättää teknisen käyttöyhteyden perustamisesta ja tietojen luovuttamisesta sen avulla ulosottorekisteristä, jos tietojen vastaanottajalla on lain mukaan oikeus saada tietoja ulosottoviranomaiselta sähköisessä muodossa. Ennen käyttöyhteyden avaamista tietojen vastaanottajan on esitettävä selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

2 luku

2 luku

Ulosottoperusteet**Ulosottoperusteet**

Voimassa oleva laki

Ehdotus

28 §

28 §

*Tuomioistuimen ilmoitus ja ulosottomiehen todistus**Tuomioistuimen ilmoitus ja ulosottomiehen todistus*

Tuomioistuimen, jossa on nostettu 26 §:ssä tarkoitettu kanne, tulee välittömästi ilmoittaa siitä *paikkakunnan* ulosottomiehelle ulosoton tietojärjestelmään merkitsemistä varten.

Tuomioistuimen, jossa on nostettu 26 §:ssä tarkoitettu kanne, tulee välittömästi ilmoittaa siitä ulosottomiehelle ulosoton tietojärjestelmään merkitsemistä varten.

3 luku

3 luku

Yleiset menettelysäännökset**Yleiset menettelysäännökset**

1 §

1 §

*Ulosoton hakeminen**Ulosoton hakeminen*

Ulosottoa haetaan:

Ulosottoa haetaan:

1) kirjallisella hakemuksella, joka toimitetaan *vastaajan asuin- tai kotipaikan ulosottomiehelle tai muulle paikalliselle* ulosottoviranomaiselle;

1) kirjallisella hakemuksella *tai sähköisellä viestillä*, joka toimitetaan ulosottoviranomaiselle;

2) sähköisellä viestillä, joka toimitetaan paikalliselle ulosottoviranomaiselle;

2) *ulosoton sähköisessä asiointipalvelussa laaditulla hakemuksella*;

3) sähköisellä viestillä, joka toimitetaan teknisen käyttöyhteyden avulla ulosoton valtakunnalliseen tietojärjestelmään, jos Valtakunnanvoudinvirasto tai sen määräämä on myöntänyt hakijalle siihen luvan (*tietojärjestelmähakija*).

3) sähköisellä viestillä, joka toimitetaan teknisen käyttöyhteyden avulla ulosoton valtakunnalliseen tietojärjestelmään, jos *Ulosottolaitos* on myöntänyt hakijalle siihen luvan (*tietojärjestelmähakija*).

Kirjallinen hakemus on hakijan tai, jollei hän itse ole sitä laatinut, sen laatijan allekirjoitettava.

Kirjallinen hakemus on hakijan tai, jollei hän itse ole sitä laatinut, sen laatijan allekirjoitettava.

Ammattimaista perintätoimintaa harjoittavan henkilön sekä julkisyhteisön on toimitettava ulosottihakemus ulosottoviranomaiselle 1 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla. Muulla tavalla toimitettua ulosottihakemusta ei oteta käsiteltäväksi. Muulla tavalla toimitettu ulosottihakemus otetaan kuitenkin käsiteltäväksi, jos se ei ole laadittavissa mainituissa lainkohdissa tarkoitetulla tavalla.

2 §

2 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Ulosottohakemuksen sisältö

Ulosottohakemuksen sisältö

Jos usea velallinen vastaa hakijan saatavasta tai sen osasta ja saatavaa koskeva toinen ulosottoasia on jo vireillä tai pannaan samalla kertaa vireille, hakemuksessa on ilmoitettava, *kuka on toisessa asiassa vastaavana kihlakunnanulosottomiehenä tai missä asiaa käsitellään taikka* kuka on siinä velallisena.

Jos usea velallinen vastaa hakijan saatavasta tai sen osasta ja saatavaa koskeva toinen ulosottoasia on jo vireillä tai pannaan samalla kertaa vireille, hakemuksessa on ilmoitettava, kuka on siinä velallisena.

7 §

7 §

Ulosottoperusteen ja saamistodisteen toimitaminen jälkikäteen

Ulosottoperusteen ja saamistodisteen toimitaminen jälkikäteen

Jos hakemus on tehty sähköisessä muodossa, mutta siihen tulee liittää kirjallinen ulosottoperuste tai saamistodiste, *puuttuva asiakirja voidaan toimittaa jälkikäteen*. Asiakirja tulee toimittaa 13 §:ssä tarkoitetulle vastaavalle ulosottomiehelle tai muulle paikalliselle ulosottoviranomaiselle kolmen viikon kuluessa asian vireilletulosta. Samalla on ilmoitettava, mihin hakemukseen asiakirja liittyy.

Jos hakemus on tehty sähköisessä muodossa, mutta siihen tulee liittää kirjallinen ulosottoperuste tai saamistodiste, asiakirja tulee toimittaa *ulosottoviranomaiselle* kolmen viikon kuluessa asian vireilletulosta. Samalla on ilmoitettava, mihin hakemukseen asiakirja liittyy.

8 §

8 §

Vireilletulon ajankohta

Vireilletulon ajankohta

Ulosottoasia tulee vireille, kun ulosottohakemus saapuu *paikalliselle* ulosottoviranomaiselle tai ulosoton tietojärjestelmään, jollei myöhemmin käy ilmi, ettei vireilletulon edellytyksiä ollut.

Ulosottoasia tulee vireille, kun ulosottohakemus saapuu ulosottoviranomaiselle tai ulosoton tietojärjestelmään, jollei myöhemmin käy ilmi, ettei vireilletulon edellytyksiä ollut.

11 §

11 §

Asiamiehen valtakirja

Asiamiehen valtakirja

Asianajaja, julkinen oikeusavustaja, luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja ja tietojärjestelmähakijan hakemuksessaan ilmoittama

Asianajaja, julkinen oikeusavustaja, luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja ja tietojärjestelmähakijan hakemuksessaan ilmoittama

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

asiamies saavat edustaa päämiestään esittämättä valtakirjaa, jollei ulosottomies toisin määrää. Muun asiamiehen on esitettävä päämiehensä allekirjoittama valtakirja, jollei oikeutta toimia asiamiehenä voida pitää epäilyksettömänä. Varojen nostamiseen tai omaisuuden haltuun ottamiseen kaikilla asiamiehillä on oltava siihen nimenomaisesti oikeuttava valtakirja tai tällaisesta oikeudesta on ilmoitettava tietojärjestelmähakemuksessa.

Varojen nostamiseen tai omaisuuden haltuun ottamiseen oikeuttava valtakirja on toimitettava alkuperäisenä tai sellaisella sähköisellä viestillä, jonka lähettäjä voidaan yksilöidä vahvaa sähköistä tunnistamista käyttäen. Muu valtakirja voidaan toimittaa sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä. Jos ulosottomies epäilee valtakirjan aitoutta, hän voi vaatia asiamiestä toimittamaan sen alkuperäisenä.

Valtakunnanvoudinvirasto tai sen määräämä voi velkojan pyynnöstä päättää, että valtakirja talletetaan ulosoton tietojärjestelmään asiamiehen edustusvallan osoittamiseksi, jos on ilmeistä, ettei täytäntöönpanon luotettavuus siitä kärsi. Asiamiehen ei tällöin tarvitse esittää muuta valtakirjaa, ellei ulosottomies toisin määrää. Tietojärjestelmään talletettu valtakirja on välittömästi peruutettava, jos valtakirjan antaja sitä pyytää.

13 §

Vastaava ulosottomies

Sama kihlakunnanvouti ja kihlakunnanulosottomies käsittelee kaikki samaa vastaajaa koskevat ulosottoasiat (vastaava ulosottomies). Vastaavalla ulosottomiehellä on toimivalta koko maassa.

asiamies saavat edustaa päämiestään esittämättä valtakirjaa, jollei ulosottomies toisin määrää. Muun asiamiehen on esitettävä päämiehensä allekirjoittama valtakirja, jollei oikeutta toimia asiamiehenä voida pitää epäilyksettömänä. Varojen nostamiseen ja omaisuuden haltuun ottamiseen kaikilla asiamiehillä on oltava siihen nimenomaisesti oikeuttava valtakirja tai tällaisesta oikeudesta on ilmoitettava tietojärjestelmähakemuksessa.

Valtakirja voidaan toimittaa sähköisellä tiedonsiirtomenetelmällä. Jos ulosottomies epäilee valtakirjan aitoutta, hänen on vaadittava asiamiestä toimittamaan se alkuperäisenä.

Ulosottolaitos voi velkojan pyynnöstä päättää, että valtakirja talletetaan ulosoton tietojärjestelmään asiamiehen edustusvallan osoittamiseksi, jos on ilmeistä, ettei täytäntöönpanon luotettavuus siitä kärsi. Asiamiehen ei tällöin tarvitse esittää muuta valtakirjaa, ellei ulosottomies toisin määrää. Tietojärjestelmään talletettu valtakirja on välittömästi peruutettava, jos valtakirjan antaja sitä pyytää.

13 §

Vastaava ulosottomies

Samaa vastaajaa koskevat kaikki ulosottoasiat käsittelee:

1) sama kihlakunnanvouti sekä ulosottoylylitarkastaja tai ulosottotarkastaja (vastaava ulosottomies), tai

2) sama kihlakunnanvouti ja ulosottoasioita yhteistyössä käsittelevä useamman ulosottoylylitarkastajan tai ulosottotarkastajan ryhmä (perintäryhmä).

Vastaavina ulosottomiehinä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa ovat kihlakunnanvouti sekä se perintäryhmään kuuluva ulosottoylylitarkastaja tai ulosotto-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Saapunut ulosottohakemus on mahdollisimman pian tarpeellisten alkutointen jälkeen ohjattava vastaavalle ulosottomiehelle.

14 §

Vastaavan ulosottomiehen määräytyminen

Perusteista, joiden mukaisesti vastaava ulosottomies määräytyy, säädetään valtioneuvoston asetuksella. Perusteissa tulee ottaa huomioon vastaajan asuin- tai kotipaikka tai vastaajan muu tosiasiallinen mahdollisuus valvoa etuaan. Jos on useita mainitut edellytykset täyttäviä vaihtoehtoja, vastaava ulosottomies määräytyy sen mukaan, missä täytäntöönpano voidaan tarkoituksenmukaisimmin toimittaa. Erityistoimia edellyttävät ulosottoasiat voidaan keskittää tietyille ulosottomiehille, jotka toimivat silloin siltä osin vastaavina ulosottomiehinä.

Vastaavan ulosottomiehen määräytymiseen ei saa hakea muutosta.

(uusi)

tarkastaja, jonka kihlakunnanvouti on määrännyt vastaavaksi ulosottomieheksi kyseisen vastaajan ulosottoasioissa.

Vastaavalla ulosottomiehellä on toimivalta koko maassa. Sama toimivalta on perintäryhmään kuuluvalla muulla ulosottomiehellä hänen suorittaessaan täytäntöönpanotoimia perintäryhmälle kuuluvassa ulosottoasiassa.

14 §

Vastaavan ulosottomiehen määräytyminen laajassa täytäntöönpanossa

Vastaajana olevan luonnollisen henkilön vastaava ulosottomies on hänen asuin- tai kotipaikkansa ulosottomies.

Vastaajana olevan elinkeinonharjoittajan, yhtiön, yhtymän ja muun yhteisön vastaava ulosottomies on vastaajan tosiasiallisen toimipaikan ulosottomies. Jos vastaajalla ei ole tosiasiallista toimipaikkaa Suomessa, vastaava ulosottomies on kotipaikan ulosottomies.

Jos toimitukset pitää kokonaisuudessaan tai pääosin muu kuin 1 tai 2 momentissa tarkoitettu ulosottomies ja samaa vastaajaa koskevia muita ulosottoasioita ei ole vireillä, vastaava ulosottomies on toimituspaikan ulosottomies.

Jos vastaajalla ei ole asuin- tai kotipaikkaa eikä toimipaikkaa Suomessa tai se ei ole tiedossa, taikka jos on useita tässä pykälässä tarkoitettuja edellytykset täyttäviä vaihtoehtoja vastaavan ulosottomiehen määräytymiselle, vastaava ulosottomies on sen toimipaikan ulosottomies, jossa täytäntöönpano voidaan tarkoituksenmukaisimmin toimittaa.

14 a §

Vastaavan ulosottomiehen määräytyminen muussa täytäntöönpanossa

Jos vastaajan ulosottoasiat käsitellään pe-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

rustäytäntöönpanon tai erityistäytäntöönpanon toimintayksikössä, vastaavana ulosottomiehenä on asianomaisen toimintayksikön ulosottomies.

Täytäntöönpanon tarkoituksenmukaiseksi järjestämiseksi tietyt erityisosaamista vaativat täytäntöönpanotoimet (erityistoimi) voidaan keskittää tietyille ulosottomiehille, jotka toimivat silloin kyseisten toimien osalta vastaavina ulosottomiehinä. Erityistoisista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Täytäntöönpanoa keskitettäessä tulee huolehtia siitä, että vastaajan tosiasiallinen mahdollisuus valvoa etuaan tulee asianmukaisesti turvatuksi.

15 §

Vastaavan ulosottomiehen vaihtuminen

Vastaavan ulosottomiehen on siirrettävä asia uudelle vastaavalle ulosottomiehelle, jos valtioneuvoston asetuksessa tarkoitettu olosuhde, jonka perusteella vastaava ulosottomies määräytyy, muuttuu. Keskeneräinen toimitus tai muutoin pian päättyvä täytäntöönpano voidaan kuitenkin saattaa virka-apuna loppuun, jollei sitä ole tarkoituksenmukaisempaa siirtää uudelle vastaavalle ulosottomiehelle.

15 §

Vastaavan ulosottomiehen vaihtuminen

Vastaavan ulosottomiehen on siirrettävä asia uudelle vastaavalle ulosottomiehelle, jos 14 tai 14 a §:ssä tarkoitettu olosuhde, jonka perusteella vastaava ulosottomies määräytyy, muuttuu. Keskeneräinen toimitus tai muutoin pian päättyvä täytäntöönpano voidaan kuitenkin saattaa virka-apuna loppuun, jollei sitä ole tarkoituksenmukaisempaa siirtää.

15 a §

Muutoksenhakukielto vastaavan ulosottomiehen määräytymiseen

(uusi)

Vastaavan ulosottomiehen määräytymiseen ei saa hakea muutosta.

19 §

Väliaikaistoimen suorittaminen

Väliaikaistoimen saa suorittaa muukin kuin vastaava ulosottomies ja myös kihlakunnanulosottomies kihlakunnanvoudin yksinomaiseen toimivaltaan kuuluvassa asias-

19 §

Väliaikaistoimen suorittaminen

Väliaikaistoimen saa suorittaa muukin kuin vastaava ulosottomies. Ulosottoylitarkastaja saa suorittaa väliaikaistoimen kihlakunnanvoudin yksinomaiseen toimivaltaan

Voimassa oleva laki

Ehdotus

sa.

kuuluvassa asiassa ja ulosottotarkastaja ulosottoylitarkastajan toimivaltaan kuuluvassa asiassa.

33 §

Vireilletuloilmoitus

Kun hakemus on saapunut vastaavalle ulosottomiehelle, vastaajalle on viipymättä annettava vireilletuloilmoitus. Ilmoitusta ei tarvitse antaa, jos vastaajan olinpaikkaa ei ole saatu selville tai on aihetta olettaa, että ilmoitus tuntuvasti vaikeuttaa täytäntöönpanoa. Ilmoitukseen merkitään:

- 1) vireilletulopäivä ja tarpeelliset asianhallintatiedot;
- 2) vastaava kihlakunnanulosottomies ja hänen yhteystietonsa;
- 3) velallisen lain mukainen oikeus estää vakuuden asettamisella täytäntöönpano;
- 4) maksukehotus, muuttokehotus tai muu ulosottooperusteessa asetettua velvoitetta koskeva noudattamiskehotus;
- 5) yhteydenottokehotus ja tilaisuus tulla kuulluksi;
- 6) ilmoitus siitä, että muu kuin toistuvaistulon ulosmittaus voidaan toimittaa ennakkoilmoitusta antamatta, ja velallisen oikeus osoittaa omaisuuttaan ulosmitattavaksi taikka mahdollinen ulosmittauksen ennakkoilmoitus ja kutsu toimitukseen;
- 7) muut tarpeelliseksi katsotut tiedot ja ilmoitukset.

Edellä 1 momentin 1, 2 ja 7 kohdassa tarkoitettut tiedot sisältävä vireilletuloilmoitus annetaan myös hakijalle, jos asia käsitellään muussa kuin siinä paikallisessa ulosottoviranomaisessa, jonne hän on hakemuksensa toimittanut. Tietojärjestelmähakijalle annetaan vireilletuloilmoitus tai muu vastaava ilmoitus asianomaisen luvan mukaisesti.

40 §

33 §

Vireilletuloilmoitus

Kun hakemus on saapunut vastaavalle ulosottomiehelle, vastaajalle on viipymättä annettava vireilletuloilmoitus. Ilmoitusta ei tarvitse antaa, jos vastaajan olinpaikkaa ei ole saatu selville tai on aihetta olettaa, että ilmoitus tuntuvasti vaikeuttaa täytäntöönpanoa. Ilmoitukseen merkitään:

- 1) vireilletulopäivä ja tarpeelliset asianhallintatiedot;
- 2) vastaava ulosottoylitarkastaja tai ulosottotarkastaja ja hänen yhteystietonsa;
- 3) velallisen lain mukainen oikeus estää täytäntöönpano asettamalla vakuus;
- 4) maksukehotus, muuttokehotus tai muu ulosottooperusteessa asetettua velvoitetta koskeva noudattamiskehotus;
- 5) yhteydenottokehotus ja tieto tilaisuudesta tulla kuulluksi;
- 6) tieto siitä, että muu kuin toistuvaistulon ulosmittaus voidaan toimittaa ennakkoilmoitusta antamatta, ja tieto velallisen oikeudesta osoittaa omaisuuttaan ulosmitattavaksi taikka mahdollinen ulosmittauksen ennakkoilmoitus ja kutsu toimitukseen;
- 7) muut tarpeelliseksi katsotut tiedot ja ilmoitukset.

Tietojärjestelmähakijalle annetaan vireilletuloilmoitus tai muu vastaava ilmoitus asianomaisen luvan mukaisesti.

40 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Todisteellinen tiedoksianto

Todisteellinen tiedoksianto

Jollei tiedoksianto onnistu myöskään 2 momentissa tarkoitettulla tavalla, jäljennös tiedoksi annettavasta asiakirjasta lähetetään vastaanottajan osoitteeseen, jos sellainen tunnetaan. Muuhun tiedoksiantoon ei tarvitse ryhtyä. Asiakirjat säilytetään tämän jälkeen kyseisessä ulosottovirastossa vastaanottajan saatavilla.

64 §

Yleinen säännös

Valtakunnanvoudinvirastolla on oikeus saada 1 momentissa tarkoitettuja tietoja siinä mainituin ehdoin ja luovuttaa niitä ulosottomiehille käytettäväksi yksittäisissä ulosottoasioissa, jos tällainen keskitetty tietojen hankkiminen on tarkoituksenmukaista.

69 §

Yleinen säännös

Ulosottoviranomaisen asiakirjan julkisuudesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa. Sen lisäksi, mitä mainitussa tai muussa laissa säädetään ulosottoviranomaisen oikeudesta tai velvollisuudesta luovuttaa tietoja, ulosottoviranomaisella on oikeus salassapitosäännösten estämättä luovuttaa tietoja niin kuin 70–73 §:ssä säädetään. Tietoja voidaan luovuttaa myös toiselle ulosottoviranomaiselle ulosottoasian hoitamista varten sekä oikeusministeriölle ja Valtakunnanvoudinvirastolle hallintotehtävien hoitamista varten. Ulosottorekisteriin talletettujen tietojen julkisuudesta ja luovuttamisesta säädetään tämän lain 1 luvussa.

108 §

Jollei tiedoksianto onnistu myöskään 2 momentissa tarkoitettulla tavalla, jäljennös tiedoksi annettavasta asiakirjasta lähetetään vastaanottajan osoitteeseen, jos sellainen tunnetaan. Muuhun tiedoksiantoon ei tarvitse ryhtyä. Asiakirjat säilytetään tämän jälkeen kyseisessä *Ulosottolaitoksen toimipaikassa* vastaanottajan saatavilla.

64 §

Yleinen säännös

Ulosottolaitoksella on oikeus salassapitosäännösten estämättä maksutta saada keskitetysti jäljempänä säädetyt tiedot, asiakirjat ja aineistot ja luovuttaa niitä ulosottomiehille käytettäväksi yksittäisissä ulosottoasioissa, jos keskitetty tietojen hankkiminen on täytäntöönpanoa varten tarkoituksenmukaista.

69 §

Yleinen säännös

Ulosottoviranomaisen asiakirjan julkisuudesta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa. Sen lisäksi, mitä mainitussa tai muussa laissa säädetään ulosottoviranomaisen oikeudesta ja velvollisuudesta luovuttaa tietoja, ulosottoviranomaisella on oikeus salassapitosäännösten estämättä luovuttaa tietoja niin kuin 70–73 §:ssä säädetään. Tietoja voidaan luovuttaa myös toiselle ulosottoviranomaiselle ulosottoasian hoitamista varten sekä oikeusministeriölle ja *Ulosottolaitoksen keskushallinnolle* hallintotehtävien hoitamista varten. Ulosottorekisteriin talletettujen tietojen julkisuudesta ja luovuttamisesta säädetään 1 luvussa.

108 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Virka-apu muulta viranomaiselta

Virka-apu muulta viranomaiselta

Kihlakunnanulosottomies saa pyytää virka-apua muulta viranomaiselta, jos asia on kiireellinen.

Ulosottoylitarkastaja saa pyytää virka-apua muulta viranomaiselta, jos asia on kiireellinen.

4 luku

4 luku

Ulosmittaus

Ulosmittaus

83 §

83 §

Maksun ajankohta

Maksun ajankohta

Käteismaksu katsotaan suoritetuksi, kun se on maksettu *vastaavalle ulosottomiehelle tai jollekin muulle paikalliselle* ulosottoviranomaiselle.

Käteismaksu katsotaan suoritetuksi, kun se on maksettu ulosottoviranomaiselle.

10 luku

10 luku

Itseoikaisu, täytäntöönpanoriita ja täytäntöönpanon keskeyttäminen

Itseoikaisu, täytäntöönpanoriita, täytäntöönpanon keskeyttäminen ja hallintokantelu

27 §

Hallintokantelun tekeminen ja ratkaiseminen

(uusi)

Ulosottoviranomaisen lainvastaisesta menettelystä tai velvollisuuden täyttämättä jättämisestä saa tehdä hallintokantelun Ulosottolaitoksen keskushallinnolle.

Hallintokantelun ratkaisee valtakunnanvouti tai hänen määräämänsä johtava hallintovouti. Valtakunnanvoudin tai apulaisvaltakunnanvoudin toimista tehdyn hallintokantelun ratkaisee oikeusministeriö.

11 luku

Muutoksenhaku ulosottomiehen menette-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

lyyn

2 §

—————
Muutosta haetaan siltä käräjäoikeudelta, jonka tuomiopiirissä täytäntöönpanotoimi on suoritettu.

(kumotaan)

2 a §

Toimivaltaisen tuomioistuimen määräytyminen

(uusi)

Muutosta haetaan siltä käräjäoikeudelta, jonka tuomiopiirissä ulosottoasian vastaajana olevalla luonnollisella henkilöllä on kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka.

Jos ulosottoasian vastaaja on oikeushenkilö, muutosta haetaan käräjäoikeudelta, jonka tuomiopiirissä oikeushenkilön kotipaikka sijaitsee tai sen hallintoa pääasiallisesti hoidetaan.

Yksinomaan kiinteää omaisuutta koskeva muutoksenhaku käsitellään kuitenkin siinä käräjäoikeudessa, jonka tuomiopiirissä kiinteä omaisuus sijaitsee.

Jos mikään käräjäoikeus ei ole 1—3 momentin nojalla toimivaltainen, muutosta haetaan siltä käräjäoikeudelta, jonka tuomiopiirissä täytäntöönpanotoimi on suoritettu.

3 §

Valituksen tekeminen ja peruuttaminen

Valituskirjelmä on toimitettava toimen tai päätöksen tehneen ulosottomiehen kansliaan viimeistään 5 ja 6 §:ssä tarkoitetun määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä. Valituskirjelmä saadaan toimittaa kirjallisesti tai sähköisenä viestinä. Jos valitus myöhästyy, valitusoikeus menetetään.

3 §

Valituksen tekeminen ja peruuttaminen

Valituskirjelmä on toimitettava *Ulosotto-laitokselle* viimeistään 5 ja 6 §:ssä säädetyn määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä. Valituskirjelmä saadaan toimittaa kirjallisesti tai sähköisenä viestinä. Jos valitus myöhästyy, valitusoikeus menetetään.

4 §

4 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Valituksen vireilletulo

Valitus tulee vireille toimivaltaisessa käräjäoikeudessa, kun valituskirjelmä on saapunut ulosottomiehen kansliaan. Valitusasiakirjat ja jäljennökset asiassa kertyneistä ulosottoasiakirjoista on heti toimitettava käräjäoikeuteen. Samalla ulosottomiehen on annettava käräjäoikeudelle selvitys siitä, onko valituskirjelmä saapunut määräajassa.

Jos valituskirjelmä on määräajassa toimitettu *muulle kuin toimen tai päätöksen tehneelle ulosottomiehelle tai se on toimitettu* toimivaltaiseen käräjäoikeuteen, valituksen katsotaan tulleen oikein vireille. Valituskirjelmä tai sen jäljennös on heti toimitettava päätöksen tai toimen tehneelle ulosottomiehelle.

10 §

Ulosottomiehen lausunto

Jos valituskirjelmässä pyydetään täytäntöönpanon keskeyttämistä, asianomaisen ulosottomiehen tulee heti toimittaa keskeytystä koskeva lausuntonsa käräjäoikeuteen. Muulta osin ulosottomiehen tulee toimittaa lausuntonsa valituksesta kahden viikon kuluessa valituskirjelmän saapumisesta. Käräjäoikeus voi perustellusta syystä pidentää määräaika.

11 §

Lausunnon sisältö

Ulosottomiehen on annettava lausunnonaan selvitys täytäntöönpanotoimista sekä perusteltu kannanotto valituskirjelmässä esitetyistä vaatimuksista ja seikoista, joihin vaatimus perustuu. Lisäksi lausunnossa tulee ilmoittaa ulosottoasian asianosaiset, täytäntöönpanon senhetkinen vaihe sekä mahdollinen täytäntöönpanon keskeytys ja se, milloin keskeytys päättyy. Lausuntoon tulee liittää soveltuvalla tavalla asianomaisten tiedoksianto-osoitteet ja muut yhteystiedot.

Valituksen vireilletulo

Valitus tulee vireille toimivaltaisessa käräjäoikeudessa, kun valituskirjelmä on saapunut *Ulosottolaitokselle*. Valitusasiakirjat ja jäljennökset asiassa kertyneistä ulosottoasiakirjoista on heti toimitettava käräjäoikeuteen. Samalla ulosottomiehen on annettava käräjäoikeudelle selvitys siitä, onko valituskirjelmä saapunut määräajassa.

Jos valituskirjelmä on määräajassa toimitettu toimivaltaiseen käräjäoikeuteen, valituksen katsotaan tulleen oikein vireille. Valituskirjelmä tai sen jäljennös on heti toimitettava päätöksen tai toimen tehneelle ulosottomiehelle.

10 §

Kihlakunnanvoudin lausunto

Jos valituskirjelmässä pyydetään täytäntöönpanon keskeyttämistä, asianomaisen *kihlakunnanvoudin* tulee viipymättä toimittaa keskeytystä koskeva lausuntonsa käräjäoikeuteen. Muilta osin *kihlakunnanvoudin* tulee toimittaa lausuntonsa valituksesta kahden viikon kuluessa valituskirjelmän saapumisesta. Käräjäoikeus voi perustellusta syystä pidentää määräaika.

11 §

Lausunnon sisältö

Kihlakunnanvoudin on annettava lausunnonaan selvitys täytäntöönpanotoimista sekä perusteltu kannanotto valituskirjelmässä esitetyistä vaatimuksista ja seikoista, joihin vaatimus perustuu. Lisäksi lausunnossa tulee ilmoittaa ulosottoasian asianosaiset, täytäntöönpanon senhetkinen vaihe sekä mahdollinen täytäntöönpanon keskeytys ja se, milloin keskeytys päättyy. Lausuntoon tulee liittää soveltuvalla tavalla asianomaisten tiedoksianto-osoitteet ja muut yhteystiedot.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

18 §

Osoitus kantelun tekemiseen

Jos valituskirjelmässä on ilmoitus siitä, että ulosottomies on tehnyt virheellisen virkatoimen tai laiminlyönyt toimen suorittamisen, eikä ilmoitusta voida tutkia muutoksenhakemuksena, käräjäoikeuden tulee jättää valitus siltä osin tutkimatta ja osoittaa asianomainen kantelemaan Valtakunnanvoudinvirastolle.

20 §

Oikeudenkäyntikulut

Jos sivullisen valitus hyväksytään, valtio voidaan sivullisen vaatimuksesta määrätä osittain tai kokonaan korvaamaan tämän kohtuulliset oikeudenkäyntikulut, jos kulujen jäämistä sivullisen vahingoksi voidaan olosuhteet huomioon ottaen pitää kohtuuttomana. Valtio voidaan määrätä korvaamaan myös ulosoton asianosaisen oikeudenkäyntikulut, jos asiassa on sattunut selvä virhe, joka olisi tullut korjata itseoikaisuna. Ennen kulujen määrittämistä valtion korvattaviksi Valtakunnanvoudinvirastoa on kuultava.

12 luku

Erinäiset säännökset

2 §

Määräykset

Valtakunnanvoudinvirasto voi antaa hallinnollisia määräyksiä tämän lain täytäntöönpanemiseksi.

18 §

Osoitus kantelun tekemiseen

Jos valituskirjelmässä on ilmoitus siitä, että ulosottomies on tehnyt virheellisen virkatoimen tai laiminlyönyt toimen suorittamisen, eikä ilmoitusta voida tutkia muutoksenhakemuksena, käräjäoikeuden tulee jättää valitus siltä osin tutkimatta ja osoittaa asianomainen kantelemaan *Ulosottolaitoksen keskushallinnolle.*

20 §

Oikeudenkäyntikulut

Jos sivullisen valitus hyväksytään, valtio voidaan sivullisen vaatimuksesta määrätä osittain tai kokonaan korvaamaan tämän kohtuulliset oikeudenkäyntikulut, jos kulujen jäämistä sivullisen vahingoksi voidaan olosuhteet huomioon ottaen pitää kohtuuttomana. Valtio voidaan määrätä korvaamaan myös ulosoton asianosaisen oikeudenkäyntikulut, jos asiassa on sattunut selvä virhe, joka olisi tullut korjata itseoikaisuna. Ennen kulujen määrittämistä valtion korvattaviksi *Ulosottolaitoksen keskushallintoa* on kuultava.

(kumotaan)

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan laki Ahvenanmaan maakunnan maakunnanvoudinvirastosta

Voimassa oleva laki

Ehdotus

(619/2012) ja laki Valtakunnanvoudinvirastosta (519/2009).

Mitä 1 luvun 14 §:n 3 momentissa säädetään johtavan kihlakunnanvoudin viran täyttämisestä määräajaksi, ei koske virkaa ensi kertaa täytettäessä siihen nimitettävää virkamiestä, joka tämän lain voimaan tullessa on nimitettynä johtavan kihlakunnanvoudin vakinaiseen virkaan.

Tämän lain voimaan tullessa vireillä oleviin valituksiin sovelletaan 11 luvun 2 §:n 3 momenttia sellaisena kuin se oli tämän lain tullessa voimaan. Lain 11 luvun 2 a §:ää ei sovelleta valituksiin, jotka ovat tulleet vireille ennen lain voimaantuloa.

2.

Laki**haastemieslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan haastemieslain (505/1986) 1 ja 2 § sekä 6 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat laissa 690/2016, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 §

Haastemiehet

Haastemiehiä ovat virkansa puolesta haastemiehen esimiehet, haastemiehet ja kihlakunnanulosottomiehet.

Haastemiestä Ahvenanmaan maakunnassa säädetään erikseen.

2 §

Haastemiehen toimialue

Tuomioistuimen palveluksessa olevan haastemiehen toimialue on tuomiopiiri ja kihlakunnanulosottomiehen asianomaisen ulosottoviraston toimialue. Muun henkilön, joka 6 §:n mukaisesti on oikeutettu suorittamaan haastamisen ja tiedoksiannon, toimialueena on se virka-alue, jossa hän on päätehtävässään toimivaltainen.

6 §

Muut tiedoksiintoon oikeutetut

Haastamisen ja tiedoksiannon on oikeutettu suorittamaan niin kuin haastemies:

1) poliisimies, syyttäjä, kihlakunnanvouti, rajavartiomies, pidättämiseen oikeutettu tullimies tai tehtävään määrätty muu tullimies sekä käräjänotaari;

2) tuomioistuimen, *ulosottoviraston taikka* poliisilaitoksen päällikön määräämä asian-

Ehdotus

1 §

Haastemiehet

Haastemiehiä ovat virkansa puolesta haastemiehen esimiehet, haastemiehet ja *ulosottoylitarkastajat*.

2 §

Haastemiehen toimialue

Tuomioistuimen palveluksessa olevan haastemiehen toimialue on tuomiopiiri. *Ulosottoylitarkastajan ja 6 §:n nojalla haastamisen ja tiedoksiannon suorittamiseen oikeutetun kihlakunnanvoudin toimialue on koko maa.* Muun henkilön, joka on 6 §:n nojalla oikeutettu suorittamaan haastamisen ja tiedoksiannon, toimialueena on se virka-alue, jossa hän on päätehtävässään toimivaltainen.

6 §

Muut tiedoksiintoon oikeutetut

Haastamisen ja tiedoksiannon ovat oikeutettuja suorittamaan niin kuin haastemies:

1) poliisimies, syyttäjä, kihlakunnanvouti, rajavartiomies, pidättämiseen oikeutettu tullimies, tehtävään määrätty muu tullimies sekä käräjänotaari;

2) tuomioistuimen *tai* poliisilaitoksen päällikön määräämä asianomaisen viran-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

omaisen viranomaisen palveluksessa oleva virkamies;

3) vankilanjohtaja tai vankilanjohtajan määräämä vankilan virkamies, kun viranomainen sitä pyytää ja haastettava tai tiedoksiannon vastaanottaja on vanki;

4) puolustusvoimissa joukko-osaston komentajan tai häneen rinnastettavan esimiehen määräämä virkamies, kun viranomainen sitä pyytää ja haastettava tai tiedoksiannon vastaanottaja on rikoslain (39/1889) 45 luvun alainen henkilö; sekä

5) Suomen edustustossa ulkoasiainministeriön tehtävään valtuuttama kunniakonsuli tai edustuston palveluksessa toimiva henkilö.

omaisen palveluksessa oleva virkamies;

3) vankilanjohtaja tai vankilanjohtajan määräämä vankilan virkamies, kun viranomainen sitä pyytää ja haastettava tai tiedoksiannon vastaanottaja on vanki;

4) puolustusvoimissa joukko-osaston komentajan tai häneen rinnastettavan esimiehen määräämä virkamies, kun viranomainen sitä pyytää ja haastettava tai tiedoksiannon vastaanottaja on rikoslain (39/1889) 45 luvussa tarkoitettu; sekä

5) Suomen edustustossa ulkoministeriön tehtävään valtuuttama kunniakonsuli tai edustuston palveluksessa toimiva henkilö.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 20 .*

3.

Laki

saamen kielilain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan saamen kielilain (1086/2003) 2 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa
 1340/2014, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 luku

1 luku

Yleiset säännökset

Yleiset säännökset

2 §

2 §

Lain soveltamisala

Lain soveltamisala

Viranomaisia, joihin tätä lakia sovelletaan, ovat:

1) Enontekiön, Inarin, Sodankylän ja Utsjoen kuntien toimielimet sekä sellaisten kuntayhtymien toimielimet, joissa joku näistä kunnista on jäsenenä;

2) ne tuomioistuimet ja valtion piiri- ja paikallishallinnon viranomaiset, joiden virka-alueeseen edellä mainitut kunnat kokonaan tai osittain kuuluvat;

3) ne aluehallintovirastot ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, joiden toimialueeseen edellä mainitut kunnat kokonaan tai osittain kuuluvat, ja niiden yhteydessä toimivat toimielimet;

4) saamelaiskäräjät, saamelaisasiain neuvottelukunta ja kolttalain (253/1995) 42 §:ssä tarkoitettu kyläkokous;

5) valtioneuvoston oikeuskansleri ja eduskunnan oikeusasiamies;

6) kuluttaja-asiamies, kuluttajariitalautakunta, yhdenvertaisuusvaltuutettu, tasa-arvovaltuutettu, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta, tietosuojavaltuutettu ja tietosuojalautakunta;

7) Verohallinto, Kansaneläkelaitos, Maanmittauslaitos ja Maatalousyrittäjien eläkelaitos;

8) ne valtion hallintoviranomaiset, jotka

Viranomaiset, joihin tätä lakia sovelletaan, ovat:

1) Enontekiön, Inarin, Sodankylän ja Utsjoen kuntien toimielimet sekä sellaisten kuntayhtymien toimielimet, joissa joku näistä kunnista on jäsenenä;

2) ne tuomioistuimet ja valtion piiri- ja paikallishallinnon viranomaiset, joiden virka-alueeseen *1 kohdassa mainitut* kunnat kokonaan tai osittain kuuluvat;

3) ne aluehallintovirastot ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, joiden toimialueeseen edellä mainitut kunnat kokonaan tai osittain kuuluvat, ja niiden yhteydessä toimivat toimielimet;

4) saamelaiskäräjät, saamelaisasiain neuvottelukunta ja kolttalain (253/1995) 42 §:ssä tarkoitettu kyläkokous;

5) valtioneuvoston oikeuskansleri ja eduskunnan oikeusasiamies;

6) kuluttaja-asiamies, kuluttajariitalautakunta, yhdenvertaisuusvaltuutettu, tasa-arvovaltuutettu, yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta, tietosuojavaltuutettu ja tietosuojalautakunta;

7) *Ulosottolaitos*, Verohallinto, Kansaneläkelaitos, Maanmittauslaitos ja Maatalousyrittäjien eläkelaitos;

8) ne valtion hallintoviranomaiset, jotka

HE 71/2018 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

muutoksenhakuviranomaisina käsittelevät
edellä mainitussa hallintoviranomaisessa vi-
reille tulleita asioita.

muutoksenhakuviranomaisina käsittelevät
1—7 kohdassa tarkoitetuissa ja mainituissa
hallintoviranomaisissa vireille tulleita asioi-
ta.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
ta 20 .*

4.

Laki**eurooppalaisesta tilivarojen turvaamismääräysmenettelystä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eurooppalaisesta tilivarojen turvaamismääräysmenettelystä annetun lain (17/2017) 4 §, 7 §:n 2 momentti, 8 §, 10 §:n 2 momentti, 13 §:n 4 momentti ja 18 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

4 §

Tilitietojen hankkiminen

Toimivaltainen viranomainen asetuksen 14 artiklassa tarkoitettujen tilitietojen hankkimiseen on Suomessa ulosottomies.

Pyyntö tilitietojen hankkimisesta toimitetaan Suomessa ulosottomiehelle tai Valtakunnanvoudinvirastolle, jonka on toimitettava pyyntö edelleen ulosottomiehelle. Ulosottomiehellä on pyynnön perusteella oikeus saada tilitiedot siten kuin ulosotto-kaaren 3 luvun 64–68 §:ssä säädetään.

7 §

Turvaamismääräyksen täytäntöönpanoa koskeva menettely

Kun pankkitili sijaitsee Suomessa, asetuksen 23 artiklan 3 kohdassa tarkoitetut asiakirjat toimitetaan ulosottomiehelle tai Valtakunnanvoudinvirastolle, jonka on toimitettava asiakirjat edelleen ulosottomiehelle. Ulosottomiehen on asiakirjat vastaanotettuaan annettava asetuksen 24 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu määräys turvaamismääräyksen toteuttamisesta ja toimitettava se pankille.

8 §

Ehdotus

4 §

Tilitietojen hankkiminen

Toimivaltainen viranomainen asetuksen 14 artiklassa tarkoitettujen tilitietojen hankkimiseen on Suomessa ulosottomies.

Pyyntö tilitietojen hankkimisesta toimitetaan Suomessa ulosottomiehelle tai *Ulosottolaitoksen keskushallinnolle*, jonka on toimitettava pyyntö edelleen ulosottomiehelle. Ulosottomiehellä on pyynnön perusteella oikeus saada tilitiedot siten kuin ulosotto-kaaren 3 luvun 64—68 §:ssä säädetään.

7 §

Turvaamismääräyksen täytäntöönpanoa koskeva menettely

Kun pankkitili sijaitsee Suomessa, asetuksen 23 artiklan 3 kohdassa tarkoitetut asiakirjat toimitetaan ulosottomiehelle tai *Ulosottolaitoksen keskushallinnolle*, jonka on toimitettava asiakirjat edelleen ulosottomiehelle. Ulosottomiehen on asiakirjat vastaanotettuaan annettava asetuksen 24 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu määräys turvaamismääräyksen toteuttamisesta ja toimitettava se pankille.

8 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*Liiallisesti turvatun määrän vapauttamista koskeva menettely**Liiallisesti turvatun määrän vapauttamista koskeva menettely*

Velkojan on toimitettava asetuksen 27 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu pyyntö liiallisesti turvatun määrän vapauttamisesta Suomessa 25 artiklassa tarkoitetun varojen turvaamista koskevan ilmoituksen antaneelle ulosottomiehelle tai Valtakunnanvoudinvirastolle, jonka on toimitettava pyyntö edelleen ulosottomiehelle.

Velkojan on toimitettava asetuksen 27 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu pyyntö liiallisesti turvatun määrän vapauttamisesta Suomessa 25 artiklassa tarkoitetun varojen turvaamista koskevan ilmoituksen antaneelle ulosottomiehelle tai *Ulosottolaitoksen keskushallinnolle*, jonka on toimitettava pyyntö edelleen ulosottomiehelle.

10 §

10 §

*Toisessa jäsenvaltiossa annetun turvaamismääräyksen tiedoksianto Suomessa**Toisessa jäsenvaltiossa annetun turvaamismääräyksen tiedoksianto Suomessa*

Jos jokin turvaamisen kohteena olevista pankkitileistä sijaitsee Suomessa, tiedoksi annettavat asiakirjat toimitetaan ulosottomiehelle tai Valtakunnanvoudinvirastolle, jonka on toimitettava asiakirjat edelleen ulosottomiehelle. Ulosottomiehen on annettava asiakirjat tiedoksi velalliselle asetuksen 28 artiklan 3 kohdan sekä 11 §:n 2 momentin mukaisesti.

Jos jokin turvaamisen kohteena olevista pankkitileistä sijaitsee Suomessa, tiedoksi annettavat asiakirjat toimitetaan ulosottomiehelle tai *Ulosottolaitoksen keskushallinnolle*, jonka on toimitettava asiakirjat edelleen ulosottomiehelle. Ulosottomiehen on annettava asiakirjat tiedoksi velalliselle asetuksen 28 artiklan 3 kohdan sekä 11 §:n 2 momentin mukaisesti.

13 §

13 §

*Oikeussuojakeinot turvaamismääräyksen täytäntöönpanoa vastaan**Oikeussuojakeinot turvaamismääräyksen täytäntöönpanoa vastaan*

Edellä 1 ja 3 momentissa tarkoitettua oikeussuojakeinoja koskeva hakemus voidaan toimittaa myös Valtakunnanvoudinvirastolle, jonka on toimitettava hakemus edelleen ulosottomiehelle.

Edellä 1 ja 3 momentissa tarkoitettua oikeussuojakeinoja koskeva hakemus voidaan toimittaa myös *Ulosottolaitoksen keskushallinnolle*, jonka on toimitettava hakemus edelleen ulosottomiehelle.

18 §

18 §

*Käännökset**Käännökset*

Tuomioistuimelle, Valtakunnanvoudinvirastolle tai ulosottomiehelle asetuksen 49 artiklan 2 kohdan mukaisesti osoitettaviin

Tuomioistuimelle, *Ulosottolaitoksen keskushallinnolle* tai ulosottomiehelle asetuksen 49 artiklan 2 kohdan mukaisesti osoitet-

HE 71/2018 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

asiakirjoihin on liitettävä käännös suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi.

taviin asiakirjoihin on liitettävä käännös suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi.

*Tämä laki tulee voimaan _____
päivänä kuu-
ta 20 .*

Valtioneuvoston asetus

ulosottotoimen hallinnosta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti säädetään 15 päivänä kesäkuuta 2007 annetun ulosottokaaren (705/2007) 1 luvun 11 §:n 2 momentin, 14 §:n 5 ja 6 momentin ja 12 luvun 1 §:n sekä julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta 6 päivänä kesäkuuta 2003 annetun lain 6 §:n 1, 3 ja 4 momentin, sellaisina kuin ne ovat laissa 693/2016, nojalla:

1 §

Ulosottolaitoksen laajan täytäntöönpanon alueet

Ulosottolaitoksen laajan täytäntöönpanon alueet ovat:

- 1) Etelä-Suomen alue, joka käsittää Uudenmaan maakunnan;
- 2) Länsi-Suomen alue, joka käsittää Varsinais-Suomen, Ahvenanmaan, Satakunnan, Etelä-Pohjanmaan, Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakunnan;
- 3) Sisä-Suomen alue, joka käsittää Kanta-Hämeen, Päijät-Hämeen, Pirkanmaan ja Keski-Suomen maakunnan;
- 4) Itä-Suomen alue, joka käsittää Kymenlaakson, Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan maakunnista; ja
- 5) Pohjois-Suomen alue, joka käsittää Kainuun, Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin maakunnan.

2 §

Johtavan hallintovoudin ja hallintovoudin kelpoisuusvaatimukset

Johtavan hallintovoudin ja hallintovoudin virkojen kelpoisuusvaatimuksena on Suomen kansalaisuus, muu oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto sekä hyvä perehtyneisyys ulosottotoimeen ja hallintotehtäviin. Johtavalla hallintovoudilla on lisäksi oltava tehtävän hoitamisessa tarvittava johtamistaito.

3 §

Ulosottoylitarkastajan kelpoisuusvaatimukset

Ulosottoylitarkastajaksi voidaan nimittää henkilö, joka on suorittanut alemman tai ylemmän korkeakoulututkinnon ja jolla on käytännön kokemusta virkaan kuuluvissa tehtävissä tai joka muissa tehtävissä on saavuttanut viran menestyksellisen hoitamisen edellyttämän taidon.

4 §

Ulosottotarkastajan kelpoisuusvaatimukset

Ulosottotarkastajaksi voidaan nimittää henkilö, joka on suorittanut virkaan soveltuvan ammatillisen tutkinnon taikka alemman tai ylemmän korkeakoulututkinnon ja jolla on käytännön kokemusta virkaan kuuluvissa tehtävissä tai joka muissa tehtävissä on saavuttanut viran menestyksellisen hoitamisen edellyttämän taidon.

5 §

Virkaan nimittäminen ja virkamieheksi virkasuhteeseen nimittäminen

Johtava kihlakunnanvouti nimittää virkaan ja määräaikaiseen virkasuhteeseen kihlakunnanvouteja lukuun ottamatta muut alaisensa ulosottomiehet.

6 §

Kihlakunnanvoudin kielitaitoa koskevat erityiset kelpoisuusvaatimukset

Siitä poiketen, mitä julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain 6 §:n 1 momentissa (693/2016) säädetään, on ruotsin kielen erinomainen suullinen ja kirjallinen taito sekä suomen kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito kielitaitoa koskevana kelpoisuusvaatimuksena Ulosottolaitoksen Etelä-Suomen laajan täytäntöönpanon toimintayksikössä kolmeen, Länsi-Suomen laajan täytäntöönpanon toimintayksikössä kahteen ja perustäytäntöönpanon toimintayksikössä yhteen kihlakunnanvoudin virkaan.

Maakunnanvoudin kielitaitoa koskevista vaatimuksista säädetään Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 6 luvussa.

7 §

Muun virkamiehen kielitaito

Ulosottolaitoksessa on huolehdittava siitä, että muidenkin kuin 6 §:ssä tarkoitettujen virkamiesten kielitaito vastaa kullakin toimialueella olevia tarpeita.

Ulosottolaitoksen Ahvenanmaan toimipaikassa käytettävästä kielestä ja henkilöstön kielitaidosta säädetään Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 6 luvussa.

8 §

Virkamerkki

Ulosottomiehelle annetaan Ulosottolaitoksen vahvistama virkamerkki. Virkamerkki on pidettävä virantoimituksessa mukana ja vaadittaessa esitettävä.

9 §

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä asetuksella kumotaan valtioneuvoston asetus ulosottotoimen hallinnosta (1321/2007).

Tämän asetuksen voimaan tullessa kihlakunnanulosottomiehen virassa tai määräaikaisessa virkasuhteessa oleva virkamies voidaan siirtää ulosottoylitarkastajan virkaan tai määräaikaiseen virkasuhteeseen, vaikka hän ei täytä tässä asetuksessa ulosottoylitarkastajalle säädettyjä kelpoisuusvaatimuksia.

Valtioneuvoston asetus

ulosottomenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti,
kumotaan ulosottomenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen (1322/2007) 3 § ja
muutetaan 1 luvun otsikko, 1 §, 2 §, 4 §, 8 §, 17 §:n 2 momentti ja 19 § seuraavasti:

1 luku

Perustäytäntöönpano

1 §

Perustäytäntöönpanon toimivalta

Perustäytäntöönpanossa voidaan:

- 1) suorittaa ulosottokaaren 3 luvun 18 ja 19 §:ssä tarkoitettu väliaikaistoimi;
- 2) toimittaa yksinkertaisessa asiassa ulosottoselvitys siten kuin ulosottokaaren 3 luvun 60 §:n 3 momentissa säädetään;
- 3) antaa ulosottokaaren 3 luvun 95 §:ssä tarkoitettu estetodistus;
- 4) antaa ulosottokaaren 3 luvun 107 §:ssä tarkoitettu estetodistus;
- 5) antaa velalliselle pyynnöstä maksuaikaa siten kuin ulosottokaaren 4 luvun 6 §:ssä säädetään;
- 6) ulosmitata palkka tai rajoittaa taikka lykätä palkan ulosmittausta siten kuin ulosottokaaren 4 luvun 51 §:ssä säädetään;
- 7) keskeyttää ulosmittaus määräajaksi siten kuin ulosottokaaren 4 luvun 52 §:ssä säädetään;
- 8) vahvistaa velalliselle maksusuunnitelma siten kuin ulosottokaaren 4 luvun 59 §:ssä säädetään;
- 9) toimittaa palkan ulosmittaus maksusopimuksen perusteella siten kuin ulosottokaaren 4 luvun 60 §:ssä säädetään.

2 §

Ulosottoasioiden siirtäminen laajaan täytäntöönpanoon

Velallista koskevat ulosottoasiat on ilman tarpeetonta viivytystä siirrettävä perustäytäntöönpanosta ulosottokaaren 1 luvun 2a §:n 2 momentin mukaiseen laajaan täytäntöönpanoon, jos on perusteltua aihetta olettaa, ettei saataville kerry kohtuullisessa ajassa täyttä suoritusta ja täytäntöönpano edellyttää muita kuin perustäytäntöönpanon toimivaltaan kuuluvia toimia. Velallisen ulosottoasiat voidaan siirtää perustäytäntöönpanoon sen jälkeen, kun laajan täytäntöönpanon toimet on suoritettu.

2 luku

Vähimmäistoimet omaisuuden etsinnässä ja olinpaikan selvittämisessä

4 §

Perusselvitys

Ulosottohakemuksen saavuttua ulosottoviranomaiselle selvitetään ulosottorekisterissä olevat vastaajaa koskevat tiedot.

Jos ulosottorekisterissä ei ole vastaajaa koskevia tietoja tai ne eivät ole ajan tasalla, ulosoton tietojärjestelmässä olevan teknisen käyttöyhteyden avulla selvitetään väestötietojärjestelmään sekä veroviranomaisten, työvoimaviranomaisten, Kansaneläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen tietojärjestelmiin merkityt vastaajan olinpaikkaa ja omaisuutta koskevat tiedot sekä velallisen varallisuustiedot talletuspankista.

3 luku

Ilmoitukset

8 §

Ennakkoilmoitus

Velalliselle annettavaan ulosmittauksen ennakkoilmoitukseen merkitään:

- 1) tarpeelliset asianhallintatiedot;
- 2) ulosmittaustoimituksen aika ja paikka, vastaava ulosottoylitarkastaja tai ulosottotarkastaja sekä tarvittavat yhteystiedot;
- 3) ulosmittauksen kohde, ulosmittaukseen liitettävät asiat sekä toistuvaistulon ulosmittauksessa ulosmitattavan tulonosan ja ulosmittaamatta jätettävän tulonosan määräytymisperusteet;
- 4) ilmoitus, että velallinen voi estää ulosmittauksen maksamalla velan taikka esittää ulosmitattavaksi muuta omaisuutta sekä antaa ulosmittausta varten tarpeellisia tietoja ja selvityksiä viimeistään ulosmittaustoimituksessa;
- 5) ilmoitus siitä, että velallisen poissaolo ei estä ulosmittauksen toimittamista;
- 6) kutsu toimitukseen, jos se tulee ulosottoaaren 3 luvun 34 §:n mukaan antaa.

5 luku

Jako ja tilitys

17 §

Tilitysmenettely

Varat siirretään ulosottomiehen virkavarojen tililtä tilisiirtona hakijan ilmoittamalle tilille. Jollei hakija ole ilmoittanut tiliä, varat tilitetään hakijan ilmoittamaan tilitysosoitteeseen mak-suosituksena. Jos hakijan tilitysosoitetta ei tiedetä, varat säilytetään ja tilitetään siten kuin ulosottokaaren 6 luvun 22 ja 23 §:ssä säädetään.

19 §

Erikseen talletus

Ulosottokaaren 6 luvun 23 §:ssä tarkoitettu erikseen talletettava huomattava määrä on yli 30 000 euroa.

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän asetuksen voimaantuloa erikseen talletettuihin varoihin sovelletaan ennen tämän asetuksen voimaantuloa voimassa olleita säännöksiä.